

BICIKLIZAM
Parenzana
Salzburg/Budimpešta
Mokra Gora
Rajac
Atos

SPELEOLOGIJA
Otkrivene nove vrste
pećinske faune

PROPELER
4 elementa

GORA
OPREMA
Nepromočivost
odeće i slojevi

LJUDI
Nikola Kujundžić
TOR DES GÉANTS

SPRAVE I REKVIZITI

PORUČI ONLINE
WWW.SPORTDEPOT.RS

**SPORT
2000**

OBUĆA I ODEĆA ZA TRENING

m
planeta

MOJA PLANETA

BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN / Septembar 2014.

→ EKSPEDICIJA

10 Monte Rosa

Matej Perkov uputio se u samostalnu avanturu. Svoju ekspediciju nazvao je „Onda romantica 2014”. Donosimo vam prvi dio njegove priče...

146 Otkrića

Fočanski speleolozi u saradnji sa stručnjacima PMF-a iz Novog Sada otkrili nove vrste pećinske faune kod Foče i Kalinovika...

→ SPELEOLOGIJA

64 GORA Oprema - Odeća - nepromočivost i slojevi

VISOKOGORSTVO

18 Prokletije

Članovi Visokogoraca Sarajevo i Visokogoraca Istočno Sarajevo ispenjali Sjeverni vrh Karanfila...

26 Durmitor

U organizaciji „Železničara”, grupa planinara je uživala u lepotama gorostasa...

32 Vysoké Tatry

Planinari iz više vojvođanskih gradova uživali u severnom kraku Karpata...

PLANINARENJE

42 Tarku

Planinari iz Beograda posetili Karpate (Rumunija)...

50 Crnom Gorom i

Bosnom

Članovi Planinarskog kluba „Policajac Josif Pančić” iz Beograda na visokogorskoj akciji...

60 Gledičke

planine

Ekipe planinara iz Kragujevca prošla je najdužom stazom

duž i preko lepotice na jugu Šumadije...

156 Planinom

Stolovi Kružna tura od grada Magliča

162 PK „Pobeda”

Jastrebac

168 PD „Jelenak”

Tali - Hod po oblacima

BICIKLIZAM

68 Parenzana i

mirisi juga

Jedinstvena biciklistička avantura...

76 Od Salzburga

do Budimpešte

Milan Janić iz PD „Jelenak”, otkrio je - cikloturizam...

84 Uživanje svim

čulima

Preko Zlatibora i Mokre Gore (Srbija) sa freebikerima...

92 Rajac - Suvobor

- Ravna Gora

Naša off-road tura od Rajca do Ravne Gore...

98 Do Atosa i

nazad

Jedan čovek, dva točka, jedno duhovno putovanje...

OUTDOOR

104 Armadillo:

More, kanjon, stena

LJUDI

120 Divovska trka

Nikola Kujundžić iz Subotice (Srbija) uspešno je završio „Tor des Géants”...

PROPELER

127 4 elementa

Trka uspešno održana 29. avgusta na Vlasinskom jezeru...

MOUNTAINBOARD

134 Vrhunski MBS

U Bukovcu (Srbija) održano 2. Svetsko prvenstvo u MBS-u...

138 GSS

174 ISHRANA IZ PRIRODE

152 WWF vesti

SKANDINAVIJA

→ UKRATKO O...

U Finskoj, Norveškoj i Švedskoj postoje velike oblasti koje su pogodne za trekking u divljini, višednevne akcije „od kolibe do kolibe” ili jednodnevne ture u blizini naseljenih mesta...

Skandinavske staze i parkovi

Sloboda kretanja i pravo pristupa postoji u većem delu prirode. Zimi, od januara do februara, ili od oktobra do maja, u zavisnosti od položaja destinacije, najbolji način za prelaženje velikih razdaljina je turno skijanje. Tipovi terena i vremenskih uslova na njima dosta

variraju, od strmih divljih planina u Norveškoj do skoro ravnog terena u Finskoj, od umerene kišna klime u blizini atlanske obale do oštrije kontinentalne klime u unutrašnjosti Finske. Temperature na ovom području mogu ekstremno da variraju od letnjih +35°C u nekim delovima do zimskih -50°C u dubokoj unutrašnjosti daleko od mora. Imate slobodu se kretati gde god vam padne na pamet. U Finskoj brigu o nacionalnim parkovima

i oblastima u divljini vodi računa Metsähallitus (finska šumska administracija). Imaju svoje informativne i vizitorske centre, gde možete dobiti sve informacije koja vas zanimaju, da rezervišete krevet u nekoj kolibi u prirodi ili da dobijete dozvolu za ribolov.

Web:
www.en.wikivoyage.org/wiki/Finnish_National_Parks

U Norveškoj je najbolje da se obratite njihovoj trekking asocijaciji, gde možete saznati sve o stazama za hodanje i brojnim planinarskim kolibama u svim delovima Norveške.

Web:
www.english.turistforeningen.no

Postoje razni tipovi strože zaštićenih područja u okviru nekog Nacionalnog parka, ali ona gotovo nemaju nikave restrikcije veće od uobičajnih za planinare i ostale ljubitelje prirode, već se odnose više na vlasnike zemlje ili investitore. U Norveškoj u nacionalnim parkovima postoje zaštićene zone, ali su one gledano iz ugla pešaka najzanimljiviji i najatraktivniji delovi divljine koje treba posetiti.

Nacionalni parkovi

FINSKA:

www.outdoors.fi/destinations/nationalparks/Pages/Default.aspx

ŠVEDSKA:

www.naturvardsverket.se/en/Enjoying-nature/Protected-areas/National-Parks/

NORVEŠKA:

<http://www.visitnorway.com/en/what-to-do/attractions-culture/nature-attractions-in-norway/national-parks/>

Postoje tri pešačke rute u Nordijskim zemljama koje pripadaju mreži „Evropskih pešačkih puteva“:

E1 - kreće iz Italije preko Danske, južnog i srednjeg dela Švedske do Nordkapp-a u Norveškoj.

E6 - Kreće iz Turske, preko Grčke, jadranske obale, Austrije, Nemačke, Danske, južnog i srednjeg dela Švedske do Nordkapp-a u Norveškoj.

E10 - Kreće iz Španije preko Nemačke i Finske do Nourgam-a

(finsko-norveška granica).

Drugi važniji pešački putevi „na duge staze“ su još:

UKK ruta (Finska) - Povezuje dva nacionalna parka - „Koli“ i „Urho Kekkonen“.

The Nordkalottleden/Nordkalotruta staza (800 km). Prolazi kroz

Švedsku, Norvešku i Finsku, kroz šume, blage visorani i zahtevnije strme terene.

The Kungsleden staza (440 km), proteže se kroz Nacionalne parkove švedskog dela Laponije, jedne od najvećih evropskih preostalih divljih oblasti.

JESEN-ZIMA 2014/2015

WWW.SPORTDEPOT.RS

www.popustinaputovanja.rs

NAJPOVOLJNIJI ARANŽMANI
NA JEDNOM MESTU

MOJA PLANETA 48 • Septembar 2014.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje
Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić . -

Online izd.- Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -

Mesečno . - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:

DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka i tekstova. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

POTRAŽITENA:
WWW.MOJAPLANETA.NET

Adresar
planinarskih
domova
iz celog regiona
na jednom mestu

Putovanja,
planinarenja,
najave akcija,
kupi-prodaj,
izveštaji sa akcija...

Stare brojeve magazina „Moja planeta“ možete skinuti sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net
na linku ARHIVA

Fotografija naslovne strane: Don Swanson

EXTREME SUMMIT TEAM

KLUB PUTNIKA

09 2014. Moja planeta 9

Monte Rosa

Matej Perkov uputio se u samostalnu avanturu. Svoju ekspediciju nazvao je „**Onda romantica 2014**“. Donosimo vam prvi dio njegove priče...

Romantični val, tj. „onda romantica” ime je ekspedicije koja je trajala 16 dana i čiji je cilj bio popeti se na četverotisućnjake u masivu Monte Rose i Mont Blanca...

Čemu takav neobičan naziv? Eto zato, jer je „Onda romantica” beskonačna avantura, koja vodi u paralelne svjetove. „Onda romantica” je ljubav, a ljubav je najljepše što možeš dati planini. „Onda romantica” znači biti iskren u srcu i pošten u duši, od početka do kraja. „Onda romantica” znači uspon iz podnožja, jer to je jedini način da se emocionalno i duhovno stopiš s planinom na čiji vrh se penješ. „Onda romantica” je molitva koju ponavljaš u sebi kao mantru, na svakom koraku, s nadom da ćeš sretno stići na cilj. „Onda romantica” znači zahvalnost, jer iako si na planini sam, mnogo je ljudi koji te podržavaju i koji su ti pomogli u ostvarenju najvećih snova. „Onda romantica” je priča o ljubavi, životu i smrti.

MOJ RUKSAK I JA

Odlučio sam, idem! Sami, moj ruksak i ja. Zlo mi je od straha već danima, ali odluka je pala i stavio sam sve na jednu kartu. Pet ujutro,

zagrebački kolodvor, uskačem u bus za Trst. Nakon cjelodnevnog putovanja vlakom i pet presjedanja ispadam u mjestu Pont Saint Martin podno Monte Rose. Sve je u redu, strah je minuo. Ovdje sam, sutra krećem na uspon.

Priča je počela, a nakon noćenja pod nadstrešnicom za bicikle pred kolodvorom sunce je okupalo dolinu Aosta. Obilazim gradić poznat po mostu sličnom onome u Mostaru, nabavljam namirnice i upadam u bus za slikovito seoce Gressoney (1.300 m) u kojem s kuće natječu koja će imati više raznobojnog cvijeća na prozorima i balkonima. Naviknut sam na samoću, iako naglašavam da je u društvu uvijek ljepše. Nedostaje mi ekipa, ali oni nisu imali hrabrosti krenuti mojim koracima. Imam svoj put i svoje snove, slijedim ih bez obzira na sve. Razmišljam dok hodam uz prekrasan alpski krajolik i rijeku Lys koja izvire iz ledenjaka masiva Lyskamma, mojih najdražih

četverotisućnjaka. Sunce probija oblake koji su zaklonili snježne gorostase, zelene livade prošarane su šarenim cvijećem. Smiješim se zaljubljeno, jer Monte Rosa i ja... To je jedna luda ljubav, koja je počela prije dvije godine i svakim danom se sve više rasplamsava.

UZ PLANINU

Ruksak od 20 kg pritišće moje maleno tijelo, no svaki teški korak odrađujem s veseljem i nigdje mi se ne žuri. Misli prekidaju kapi kiše, približavam se autohtonom selu od kamenih kućica Santa Ana. Još sat hoda i eto me na prijevoju Bettaforca (2.770 m). To je to za danas, presvlačim se i kuham večeru, ljudi koji vode bar i posljednju postaju žičare pozdravljaju me i odlaze. Ostajemo sami, planina i ja. Uživam u igri oblaka, divokoze me radoznalo gledaju. U bravi skladišta žičare ostavljeni su ključevi, oduševljen sam smještajem i razmišljam kamo da idem sutra, jer najavljeno je loše vrijeme.

Probudilo me zujanje žičare, nakon kišne noći osvanulo je jutro s malo sunca. Da li da idem na dom Mezzalama na 3.000 m, koji je bliži zapadnoj Breithorn grupi, ili da idem na dom Quintino Sella na 3.545 m, odakle sam u boljoj poziciji za uspon na zapadni Lyskamm i Castor? Odlučujem se za drugu opciju i nastavljam uspon lijepom stazom kroz stjenovit krajolik nalik mjesečevoj površini. Srećem ljude, svi silaze zbog lošeg vremena. Nailazim i na snežišća, te dolazim do stjenovitog grebena osiguranog konopima i klinovima. Nakon četiri sata hoda eto me na domu! Od dosade odoh u krevet, podvečer je palo pola metra snijega.

Sutrašnji dan prolazi u spavanju i hranjenju, čekamo sunce. Ima nas svega nekoliko, sutradan neki žele sići i popeti se žičarom na drugi kraj planine. Zašto ljudi žele uspjeh preko noći, kamo im se žuri? Nakon dva dana je najavljeno dobro vrijeme i s nekoliko Austrijanaca pohrlio sam u maglu u nadi da će se razvedriti, ali morali smo odustati od uspona zbog jakog vjetera i nikakve vidljivosti. Snijeg je bio dubok i nije bilo penjača koji bi napravili prtinu. Očito da neću moći ispenjati sve željene vrhove te odlučujem popeti se na Castor i Lyskamm, a tehnički zahtjevniju Breithorn grupu i Pollux ostavljam za dogodine.

Četvrti dan na Quintino Sella osvanuo je sunčan, vedar i bez vjetera. Dom je bio ugodno popunjen, znak da će sutra mnogi krenuti u akciju. Navezi od kojih su većina bili klijenti s plaćenim vodičima su spremni krenuli oko šest ujutro, nitko nije htio prvi prtiti snijeg i krenuti oko četiri ujutro po visokogorskom običaju. Osim uobičajenih „30 koraka-odmor” zbog rijetkog zraka na visini nije bilo nikakvih problema.

U SUSRET GRDOSIJAMA

Greben Castora nije težak kako su mi pričali, a tu je i iskustvo koje imam s prijašnjih ekspedicija. Usporio sam korak da ne uletim u gužvu na omanjem vrhu, te se kasnije nakon tri sata penjanja s velikim osmijehom popeo na Castor (4.228 m). Matterhorn, Mt. Blanc, Gran Paradiso, Dent Blanche, svi su stajali

pod vedrim nebom i dovikivali mi. Srce je puno sreće, za ovo sam živio godinu dana! Silazim među posljednjima, te od nekog Talijana dobivam upute za uspon na zapadni Lyskamm (4.481 m). Na platou Felix svi se odvajaju za dom, a ja praćen začuđenim pogledom nekih Mađara odlazim sam u pravcu vrha.

Bijela grdosija obilježava centralni dio Monte Rose. Ogroman je, silovit, strašan, veličanstven. Još se sjećam lanjskog uspona na istočni

Lyskamm i osjećaja sreće, ekstaze, straha i adrenalina kada sam se sam samcat našao pred križem na vrhu. Propadam kroz snijeg dok se nisam dočepao uspona na greben, približavam se prvoj krijesti. Nije teška, pratim zube dereze dvojice penjača koji su ovuda prošli jutros. Čujem samo vjetar i zvuk dereza u snijegu, no tu harmoniju prekida česta tutnjava lavina s Polluxa i vrhova Breithorn grupe. Zatim dolazi druga krijesta, uža i opasnija. Svaki

korak mora biti točan, čvrsto stežem cepin i koncentriram se. Nakon toga dolazi ravan dio, pa onda veliki bijeli zid kojeg treba traverzirati. Strm je, padina ide negdje daleko dolje, prema ledenjaku koji se spušta na švicarsku stranu. Idem, pokret po pokret. Bojim se disati da se izgubim ravnotežu. Gotovo je! Sad treći greben, koji nije bio ni izdaleka tako strašan kako je izgledao iz daljine. Put prema vrhu je otvoren, zabrinuto gledam oblake koji se izdižu iz doline i bojim se da me ne zatvore na silasku. Nakon pola sata penjanja pred sobom vidim planinarski štap na kojeg je nataknuta rukavica, eto me na vrhu! Nakon desetak koraka podignem glavu i nema ni štapa, ni

rukavice... Moja prva halucinacija me nasmiješila, šteta što nisam ugledao голу Sandru Afriku. Nakon 15 minuta stigao sam na vrh – sreća, sreća, sreća! Poseban je odnos koji imam s Lyskammom, to je veliko prijateljstvo. Vrh kojeg zovu „men eater“ zbog broja poginulih pustio me u svoju blizinu, počastio me panoramom koja te začara. Slikanje, pozdrav Lyskammu i žurno dolje, da dođem do tragova kolone penjača prije negoli me oblaci zakriju.

DOWNHILL

Silazak je išao brzo, na povratnom traverziranju ledenog zida i pri prelasku „žileta“ bio sam iznimno pažljiv. Taman sam došao

do vidljivih tragova u snijegu kada su me oblaci zakrili, ali sad više nema problema. Došao sam u dom krajnje iscrpljen nakon devet sati u pogonu i nazvao svoju vezu u Zagrebu „Ispejao sam oba, sutra silazim“. Kuham večeru, čuje se tutnjava. Uskoro zvuk helikoptera, domar izlazi s dalekozorom. Vijest je već u medijima – lavina s Pyramide Vincent odnijela je život jednog penjača, nekoliko je ozlijeđeno. Pogledao sam u Lyskamm kojeg su oblaci nakratko pokazali. Gledali smo se „Hvala ti...“, nijemo sam mislio, osjećajući sreću. Za sutra je najavljeno loše vrijeme i ovdje više nemam što raditi. Nakon spavanja i doručka zamolio sam osoblje doma

za zajedničku fotografiju – te dobre ljude i njihove osmijehe nikad neću zaboraviti.

Silazak je protekao bez problema iako je na stazi bilo nešto više snijega negoli pri usponu. Želio sam stići u Gressoney prije kiše. Pred kraj puta ipak su me blagoslovile kišne kapi, ali nema veze. Iznimno sam zadovoljan i sretan, a prvim busom vratio sam se u Point Saint Martin okupan suncem. Morao obaviti dvije vrlo važne stvari: otuširati se i oprati smrdljivu prljavu odjeću, a javni zahod pokazao se odličnim mjestom za obje radnje. Dok se odjeća sušila na ogradi skejt parka, uživao sam u pizzi planirajući nastavak puta.

Tijekom noći padala je najjača

kiša koju sam u životu vidio, tri puta sam premještao karimat i vreću da me ne poplavi. Sutradan sam cijelo prijedopodne proveo buljeći u mokru odjeću, čekajući da se osuši pod škrtim suncem. Napokon se spakiram i uletim sam u bus za grad Aosta, kiša opet pljušti. Krajolik je prekrasan, a srce mi obuzima strah i depresija. Suze mi teku niz lice. „Kamo ideš...?“, pitam se, dok se vozim u pravcu Chamonixa. Opet sam u strahu za svoj život, ljutit na svoju tvrdoglavost. Još mi je u ušima odzvanjala tutnjava lavine s Vincenta. Aosta me smirila, lijep grad pun povijesnih spomenika iz rimskog carstva. Pojeo sam toplu hranu, razgledao spomenike i

originalne suvenirnice, našao odličan besplatan smještaj u centru (kuća u izgradnji). Sit, napit i što je najvažnije – suh i čist ležao sam na podu buduće kuhinje gledajući zvijezde kroz prozorski otvor. Susjedi su imali raspravu o krizi, a moja vreća me grijala dok sam namiješeno odlazio u carstvo snova. Straha je nestalo, obuzimala me pozitivna atmosfera. U mislima sam još prizivao lijepe trenutke na vrhovima Monte Rose, bijeli snijeg i plavo nebo, pjesmu vjetra i opijajuće mirise livada i šume. Ludo je biti zaljubljen u planinu, a sutra? Sutra idem u Chamonix i što god treba da se desi, nek se desi.

MATEJ PERKOV

PROKLETIJE

uspon na Sjeverni vrh Karanfila

Članovi **Visokogoraca Sarajevo** i **Visokogoraca Istočno Sarajevo** odlučili su provesti produženi vikend, od 14. do 17. 8., na Prokletijama.... ➔

Visokogorci u posjeti veličanstvenim Alpama na jugu Evrope...

Članovi Visokogoraca Sarajevo i Visokogoraca Istočno Sarajevo odlučili su provesti produženi vikend, od 14. do 17. 8., na Prokletijama. Na samom ulazu u Grebaje stoji tabla na kojoj piše: „Kad je bog stvorio planinu, sigurno je mislio na čovjeka, da mu život učini ljepšim“ - dobro došli u Grebaje, oazu mira i ljepote.

„Prije svega zahvaljujući, planinarskim potencijalima Karanfila, dolina Grebaje je postala najatrak-

tivniji planinarski centar Prokletija. U cjelini, stijene i vrhovi Karanfila (2.460 - 2.490 mnv) pružaju velike mogućnosti planinarenja i alpinizma, počev od lakih, pa do ekstremno teških uspona. Sa Karanfila se pruža izvanredan pogled na albanski dio Prokletija gdje se i nalazi najveći vrh sa te strane granice Maja Jezerce (2.695 m). Takođe, staze vode i do vrha Očnjak (Maja Nj eri krit – smrznuti čovjek) na nadmorskoj visini od 2.185 mnv, Kotlovi (1.600 mnv) sa prelijepom stijenom Koplje, visine 300 m, Karalula (1.915 mnv) Volušnica (1.879 mnv) koja se nalazi u istoimenom rezervatu Nacionalnog parka „Prokletije“...“ Pročitavši ovakav tekst odlučismo posjetiti i osjetiti tu divlju

ljepotu Prokletija. Polazimo iz Sarajeva kasnim poslijepodnevnim satima do daleke doline Grebaje odakle krećemo na naš uspon.

Grebaje se ističu osobito ravnim livadama, a ima ih četiri. Na travnatim padinskim livadama zvanim Škala sa desne strane puta prema centru Grebaje nalazi se napušteni objekat karaule iza kojeg je smješten Planinarski dom „Branko Kotlajić“, vlasnika PD „Radničkog“ iz Beograda. Smjestit ćemo se u kamp pomenutog doma te izvršiti uspon na Sjeverni vrh Karanfila i Očnjak. Imamo na raspolaganju tri dana i odličnu vremensku prognozu. Lijevo ispod puta na prvoj livadi Grebaje okružena gustom četinarskom šumom nalazi

se „Suljova česma“ iz koje šiklja mlaz ledene vode. Posljednja i jedina voda za piće u dolini Grebaje. Odatle polazi veliki broj staza, kao i staza za naš današnji planirani uspon na Sjeverni vrh Karanfila.

Prolazimo uskom travnatom stazom do pojasa guste šume, pa opet livadskom stazom nekih stotina metara koja nas uvodi u sitnu bukovu šumu. Uspon je vrlo strm, obrastao u gustu šikaru i visoku travu, kao da rjetki posjetioci prolaze ovom stazom. Zastajemo na malim travnatim policama diveći se dolini koja ostaje iza nas. Staza dalje vodi uz dug sipar, zatim krivudavim travnatim policama do Donje Krošnje gdje pravimo manju pauzu. Uživamo u vidikovcu Donja

Krošnja koji je obrastao bujnom vegetacijom, gdje uočavamo i vrlo rijetke ljekovite, kao i endemične vrste biljaka. Uživamo u pogledu na Gvozdeni vrh prkosno uzdignut odmah ispred nas, kao i na Očnjak koji je cilj našeg narednog uspona.

Poslje kraćeg odmora nastavljamo put kamenom stazom prema središnjoj stijeni Krošnje i Pečurke. Pečurka je jedino sklonište u cirku Krošnje i veoma pogodno mjesto za bivakovanje pri zimskim usponima na Karanfil. Meni ta stijena više liči na glavu psa, čuvara doline. Tu nailazimo na raskrsnicu staza. Lijevo vodi staza na Šuplja vrata prema Očnjaku i dalje u dolinu Grebaje, a desno siparom na Zeleni jezik, Krošnjin prolaz i zavija desno pod greben sjeverne strane Karanfila.

Predjeli i vidici koji se otvoriše pred našim očima nemogu se opisati. Osjećaj širine i slobode je veliki. Staza nastavlja skoro vertikalnim usponom prema vrhu Sjevernih Karanfila. Vrh nas počasti najljepšim pogledom. Bili smo srećni i raspoloženi. Nigdje se kao ovdje ne može vidjeti surova divljina kamenih vrhova koji paraju plavetnilo neba i pitomo zelenilo, živopisnih dolina. Odmorom uz kafu kojoj nema cijene.

Trud se isplatio jer smo od ovog dana bogatiji za nove vidike. Njihovi su minijturni dijelovi ostali u našim fotoaparatima kao „argument“ za drage nam prijatelje koje ćemo nagovoriti za ovaj uspon a, nama kao podstrek i opravdanje da se ponovno vratimo.

Ipak, treba krenuti. Niko od nas ne bi mogao da kaže koliko je vremena prošlo od posmatranja, upijanja da što više i što bolje zapamtimo prekrasni pejzaž. Uživismo cijeli sat na vrhu i onda niz strmu vertikalnu stazu nazad ostavljajući iza sebe Ropojsku dolinu i sve vrhove iznikle iz nje za neku drugu turu.

Niz sipar pa livadom do Šupljih vrata, čudom prirode. Dvije priljubljene glave popularnog naziva „Mečka ljubi meće“. Oko nas bezbroj vrhova Karanfila. Međutim i ovog puta nismo osjetili da smo pobjedili planinu, otkrili smo za nas do sada nepoznate ljepote i draži koje nas još više za nju vezuju. Treba čuvati snagu za sutrašnji uspon na Očnjak. Lagano hodamo

niz sipar, veliku snježnu plohu do staze za gornji dio Ljubokuća i razdvajanja za Očnjak. Uz odmor razgledasmo i utvrdismo kuda vodi staza za sutrašnji uspon.

Povratak u toplinu kampa opasanog gorostasnim ostrim planinskim vrhovima podari nam zaslužen odmor.

Dok sjedim razmišljam, o novim destinacijama i vrhovima na Prokletijama, Ropojska dolina zove... U planinama tišina ima svoj govor i svoje trajanje... Dugo, dugo posmatrali smo ovu neopisivu ljepotu koja se teško zaboravlja.

TEKST I SLIKE
SAMELA ZELIĆ

DURMITOR

Ko je penjao **crnogorske visove**, a nije uživao u lepotama Durmitora - mnogo je propustio. U organizaciji **beogradskog kluba „Železničar“**, grupa planinara je uživala u lepotama gorostasa...

Nabrajaajući planine koje ste peli, kojima ste fascinirani, većina crnogorskih planinara će vas prekinuti sa „Jesi li penjao Durmitor?“. Moj odgovor je done-davno bio: „Nisam još uvek“, a od sagovornika bi uglavnom usledio samo osmeh koji diskretno kaže: „Nisi video pravu lepotu!“.

Durmitor, trka oblaka i vrhova, igra nasmejanih cvetova i plišanih livada, nesebično ogledanje u jezerima...

I tako preplavljeni dobro poznatim planinarskim osećajem za nečim novim, neistraženim, krenuli smo sa „Železničarem“ u sakupljanje novih pogleda. Na Žabljak smo stigli u kasnim poslepodnevnim satima. Cela ekipa je bila smeštena u nekoliko kućica sa prijatnim apartmanima.

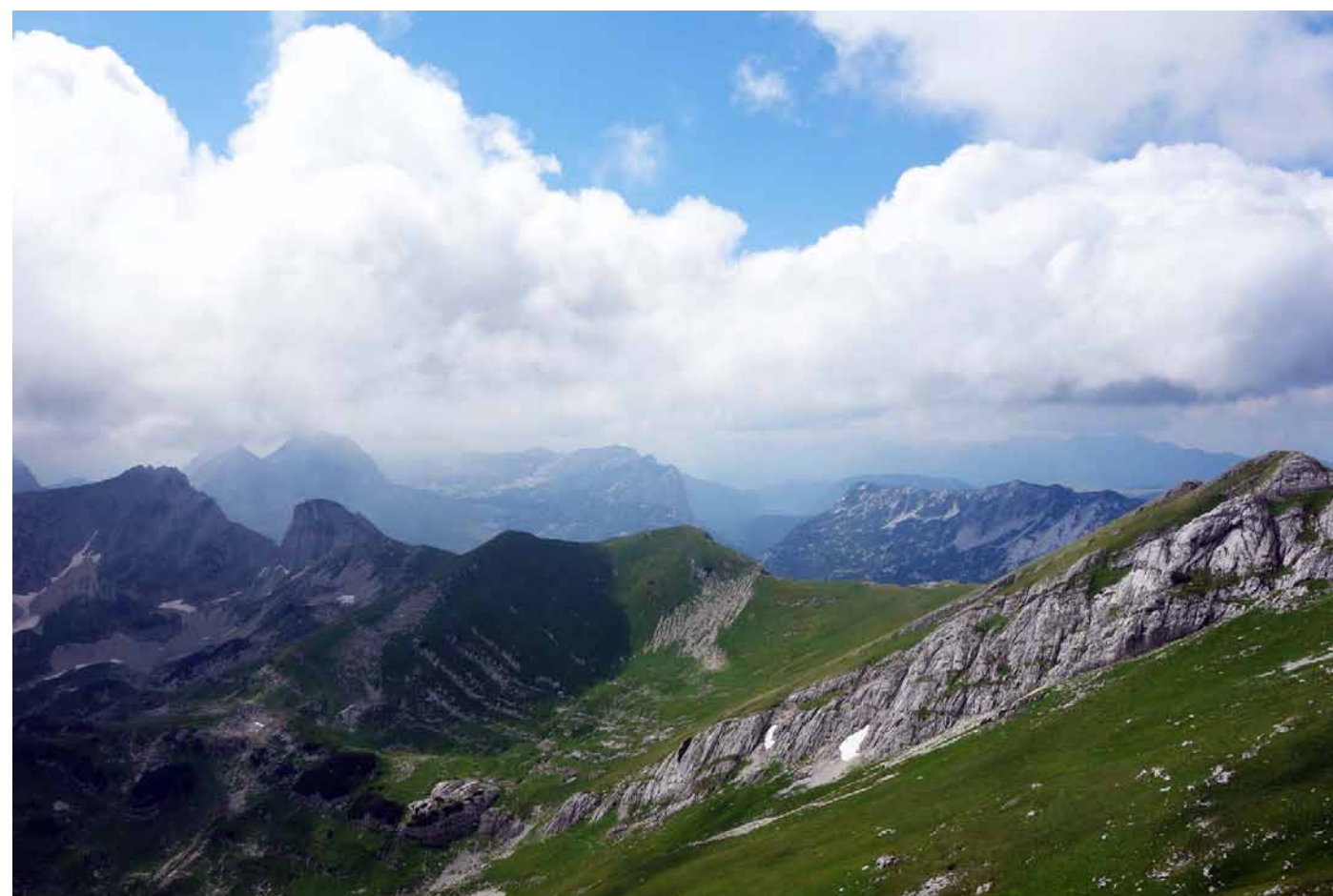
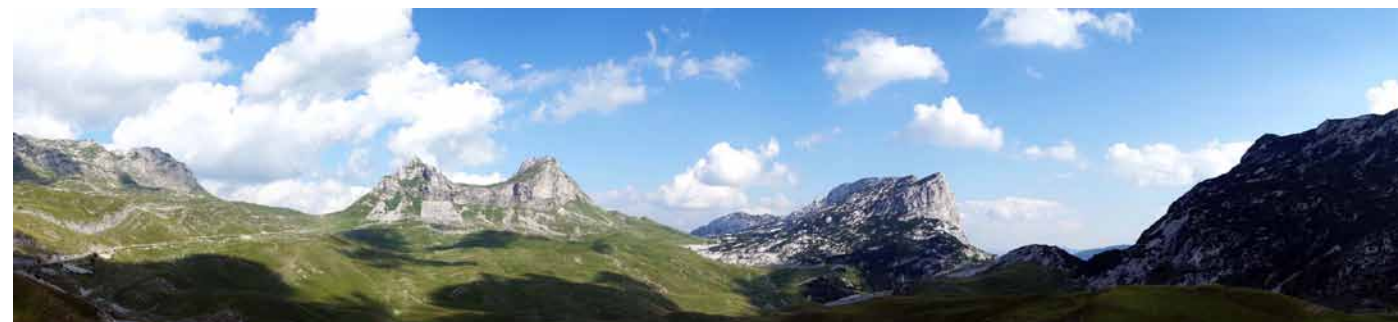
Naš deo grupe je za naredni dan pred sobom iščekivao Bobotov kuk, za čiji uspon je bio zadužen nama već dobro poznati Vlada

Radivojević, vodič s kojim uživamo po planinama već duže vreme. Plan za drugu grupu je bilo penjanje Crvene grede, a njihovi vodiči su bili Mirjana Prokić i Zoran Filipović.

Nakon udobnog noćenja, krenusmo izjutra autobusom ka prevoju Sedlo, odakle u neposrednoj blizini počinje naša avantura.

Već usput osetismo planinarsko uzbuđenje posmatrajući vrhove s desne strane puta - najpre Međed, zatim Kulina (poput velike kule), Savin kuk, pa Šljeme. Približavajući se Sedlu, skoro da se očešasmo o Stožinu, jer put vodi tik uz taj veliki plast (stog) sena, po kome je vrh dobio ime.

Pogled nam je trčao sa Sedla na Zupce i nazad. Sedlo je nekim

čudnim silama privlačilo sve sebi, kao da želi čitav svet s jedne strane prevoja da prebaci u čarobni svet s druge. Posmatrajući ga, sve vreme sam se pitao kog nebeskog konja je priroda planirala da osedla dok ga je vajala.

Opet, Zupci tako moćno prkose

nebu i svojim ostrim šiljcima paraju oblake. Prođosmo Sedlo, a Uvita greda nam ostade s desne strane kao moćna ograda koja vremešno čuva Šljeme iza.

Najzad stigosmo na određište odakle kreće markirana staza. U dolini ispod nas je Dobri do a ne-

daleko izvor Šarban.

Ono čega smo se pribojavali, upravo se i desilo. Vlada reče: „Nema ništa od Bobota. Pogledajte nebo. Idemo na Prutaš!“ Odluka je bila, naravno, na mestu s obzirom da rizikovati kod ovakvih vrhova ne dolazi u obzir.

Nismo još uvek ni slutili da ne postoji zamena ni za jedan vrh. Svi su posebni i neverovatni za sebe... I tako krenusmo put obeležene staze ka Prutašu upijajući svaki tren, što kroz pogled, što kroz udah.

Skoro do samog prevoja Škrčko Ždrijelo, s desne strane nam je pažnju odvlačio vrh Štit.

Na prevoju je trebalo ići levom markacijom ka Prutašu, ali su nam na desnoj markaciji, na padini Štita, snažno odvlačili pažnju veseli Šareni pasovi i prosto mamili da krenemo tom stranom. Nakon

kraće pauze za obrok na prevoju, nastavismo ka Prutašu.

Iako je vetar kidao sve pred sobom menjajući oblake po nebu kao slajdove, ipak smo stigli na vrh Prutaša i uspeali da napravimo nekoliko grupnih fotografija.

Krenuli smo dalje i za koji tren, boreći se s vetrom u očima, odjednom se pojavi divna zelena Škrčka dolina s dva usidrena jezera (Veliko i Malo Škrčko jezero), iznad kojih se nadvilo toliko moćnih vrhova koji kao da su se utrivali ko će duže da se ogleda u njihovoj modro plavoj površini.

Samo što krenusmo, desila se manja nezgoda. Jedan od planinara je uganuo nožni zglobov. Vlada je imao sve pri sebi i zglobov je bio bandažiran. Povređenog je velikodušno prihvatio da vodi vodič iz PSK „Kopaonik“ Neša Radičević kako bi ostali mogli dalje. Još jedan primer divne planinarske etike na delu. Grupa se lagano spustila do jezera gde je napravljena kraća pauza tokom koje je planinar PSK „Kopaonik“ Vladeta Vuković ispričao pregršt fenomenalnih detalja o Durmitoru, jezerima i vrhovima. Bilo je divno slušati ga s obzirom da

je čovek baš iz tog kraja Crne Gore, a nesebično i na poseban način je opisivao toponime i legende Durmitora, a zatim se pridružio Neši kao ispomoć oko povređenog.

Grupa je nastavila dalje i zatvorila krug oko Prutaša na Škrčkom Ždrijelu, odakle su već svi znali u kom pravcu da idu, po sad već pitomijem terenu, ka polaznoj tački. Premda smo već prošli taj put, dovoljno je bilo da raspored oblaka drugačije razbaca zrake sunca po krajoliku, i sve je opet izgledalo novo i uzbudljivo.

Iscrpljeni, ali ispunjeni, sačekali

smo Nešu, Vladetu i povređenog i krenuli put Žabljaka. Utisci su nastavili da se roje do duboko u noć.

Sutradan je plan bio da se obiđe Crno i Zminje jezero. Još jednom su Vladetini opisi ulepšali doživljaj već moćnog krajolika. Fantastično sunčan dan nije opravdao naziv Crnog jezera, jer ono poprimi svoju pravu tamnu boju po oblačnom vremenu dok se u njemu ogleda šuma crnog durmitorskog bora koja ga okružuje. Zapravo, postoje dva jezera (Veliko i Malo crno jezero), povezana uskom prevlakom, pri čemu dubina manjeg

doseže fascinantnih 50 m. Upravo odatle se vidi veliki čuvar jezera, vrh Međed i njegova velika pleća, koji je kunjajući nad jezerom glavu gurnuo duboko u hladovinu šume.

Šetnju smo nastavili kroz šumu do Zminjeg jezera koje smo obišli i okrepili se na ledenom izvoru.

Uskoro smo svi bili u autobusu i puni utisaka krenuli za Beograd.

Mislim da je svima jasno zašto Durmitor i pored toliko lepih crnogorskih planina zauzima posebno mesto kod crnogorskih i mnogih drugih planinara.

VLADAN MACANOVIĆ

Vysoké Tatry

Planinari iz više vojvođanskih gradova krenuli su put Slovačke i od 11. do 17. avgusta uživali u severnom kraku Karpata...

Vysoké Tatry su planinski lanac koji čini prirodnu granicu između Slovačke i Poljske. Sa Slovačke strane, postoji 17 vrhova preko 2.500 metara i mnogi atraktivni vrhovi za penjanje, koji su blizu te visine.

Prognoza je bila veoma loša za celu nedelju našeg boravka u Slovačkoj. Najavljene su bile velike količine kiše, a za drugi vikend i sneg preko 2.000 metara. Ne mogu da kažem da je prognoza bila potpuno promašena, već da smo imali puno sreće. Nekako se sve otvaralo pred nama iz dana u dan, dok je kiša padala na nekim delovima gde tada nismo planirali da hodamo.

Za ljude koji nisu nikad bili na ovim planinama sledi jedna zanimljiva informacija. Na puno mesta, obično na početku staza ka vrhovima, nalaze se čudni prizori devastirane šume i polomljenih

stabala. U jesen 2004. godine ovim predelom protutnjao tornado velike razorne snage, nesvakidašnja pojava za ovaj deo sveta i porušio 10.000 hektara starih šuma.

Neki delovi se tek sad raščišćavaju, a procena je da će trebati još deset godina da se teren u potpunosti sanira, a da se podigne nova šuma, ko zna. Ja sam imao sreće, pa sam video kako je to izgledalo nekada, pre ove nesreće. Ipak nije sve uništeno. Prirodne lepote Slovačke privlači veliki broj ljudi celog sveta.

DAN I - USPON NA KRIVÁŇ (2.495 MNV)

Bili smo smešteni u selu Nova Lesna u podnožju Tatri. Ustali smo rano i krenuli prevozom ka Štrbskom plesu, tj. jezeru koje

nam je bilo polazna tačka za nekoliko vrhova koje ćemo raditi u narednim danima. Staza kreće sa leve strane jezera, prvo zemljanom stazom kroz ostatke šume.

Posle blažeg dela staze kreće nešto strmiji i stenoviti deo puta. Krećemo se preko kamenjara sačinjenog od velikih stena. Staza je jako dobro uređena, imate utisak kao da gazite po nekom golemom stepeništu i to nije jedina takva staza. Nakon Drugog svetskog rata, nemački ratni zarobljenici su, između ostalog, bili angažovani na uređenju planinskih staza po Tatrma.

Posle dve trećine pređene staze, kreće nešto zahtevniji i eksponiraniji deo, gde su vam ruke gotovo stalno uposlone. Posle nekog vremena pri izbijanju na mali plato

se ukazuje vrh. Od te tačke ima do cilja ima još nekih pola sata hoda. Ovaj deo staze je isto strm i nije preporučljivo ići ovuda po kiši, jer su stene u obliku glatkih ploča. Od Štrbskog plesa do vrha treba hodati oko četiri sata.

Kriváň ili „krivi vrh“ nije najviši vrh u Slovačkoj, ali su ga Slovaci izabrali za svoj nacionalni simbol. To je najzapadniji vrh Tatri i celog masiva Karpata. Sa njega se pruža veličanstven pogled na doboke useke, provalije i velika gorska jezera u nastavku planinskog lanca ka istoku.

DAN II - SLOVENSKÝ RAJ (800 - 1.270 MNV)

Ovo je jedini dan kada smo bili gotovo sigurni da nas kiša neće zaobići i dobro smo procenili, pa smo odlučili da ne penjemo neki konkretan vrh, već da dan iskoristimo za treking po Parku prirode „Slovenski raj“. Ovo mesto zaista nestvarne lepote nikako ne biste smeli da propustite. Park je dobio ime Slovenski raj, zato što su se u

12. veku, za vreme najezde Tatara na Evropu, u njemu krili Slovaci.

U parku se nalazi veliki lavirint markiranih staza kroz klance, kanjone, potoke i vodopade. Potrebno je najmanje pet dana da se obiđe sve. Ja sam po sećanju sa prethodne boravke osmislio stazu koja je ustvari bila kombinacija nekoliko različitih markacija, tj. boja staza, a da se obuhvati što više atraktivnih delova.

Kiša, koja se gotovo pretvorila u pljusak nam nije smetala čim smo zašli u šumu. Posle pola sata hoda, odmah kreće zanimivi deo staze. Stazu bih ukratko opisao kao via feratu za koju vam ne treba tehnička oprema. Ona je uglavnom prolazila pored obale nabujale reke, dok su nepristupačni delovi bili obezbeđeni metalnim nogostupima i klinovima pričvršćenim u stenu i lancima i sajlama, gde se trebalo pomoći rukama. Ovaj deo staze se prelazi za dva sata.

Zatim dolazi zanimljivi deo staze koji gotovo sve vreme ide preko plitkog potoka. Uglavnom se nađe neka stena, kamen ili deblo da bi se

prešla neka prepreka, ali je svakako poželjno ići u nepromočivoj planinarskoj obući. Staza dolazi do velikog vodopada, pored koga se nalaze isto tako velike metalne merdevine. Slede još tri skoro ista takva vodopada i svi se savladavaju pomoću merdavina. Prva dva vodopada su visine oko 15 m, druga dva su nešto manja. Treba biti malo oprezniji kod prvog vodopada, jer su se rukohvati iznad vodopada prično rasklimali, a sve je klizavo, jer je voda svuda oko vas. Posle prelaska ovog dela dolazi se u Kláštorisko, deo parka gde se nalazi planinarski dom. Tu smo napravili pauzu, pa nastavili malo pitomijom stazom ka izlazu iz parka. Mogla se napraviti i neka druga kombinacija staza, ali nije bilo potrebe za nečim više od ovoga, jer kiša nije prestajala da pada svo vreme. Ukupno vreme hodanja ovog dana je bilo sedam sati.

DAN III - KÔPROVSKÝ ŠTÍT (2.363 MNV)

Trećeg dana smo odlučili da radimo Kôprovský štít. Imali smo

Info

Cene hrane i pića u Slovačkoj su slične kao kod nas, pa do deset odsto skuplje. **Cene planinarske opreme** su nešto niže nego kod nas, a mnogo je veći izbor. Za kupovinu preporučujem gradove Banská Bystrica i Poprad. Moguće je odrediti i povraćaj PDV za kupljenu robu, ja sam to uradio na mađarskoj granici (između Slovačke i Mađarske nema više graničnog prelaza). Za vreme vašeg boravka u Slovačkoj možete iskoristiti da se kupate u nekom od mnogih **termalnih vrela**. Preporučujem noćno kupanje posle napornog pešačenja. Mi smo bili na termalnim vrelima Vrbov u blizini našeg smeštaja.

izbor između njega ili Slavkovskog štita, za oba nismo imali dovoljno dana. Odlučili smo se za Kôprovský, jer je po karti trebalo hodati manje vremena, a sve to zbog lošeg vremena. Vremenska prognoza nas je baš opterećivala svako veče kada su se pravili dogovori za sutradan, možda i previše. Krenula je manja grupa, a to sam i očekivao. Dešavalo se ranijih godina kada smo na Tatru dolazili na osam ili devet dana, da ljudi penju vrhove svakog dana, a da u Slovenskom raju, koji je najlakši dan za hodanje, svi dobiju

upalu mišića, jer zbog savladavanja raznih prepreka angažuju neke mišiće koje nisu godinama.

Staza kreće sa Popradskog jezera, koje se nalazi na četiri kilometra od Štrbskog jezera, na nešto većoj visini. Prvi deo staze je dosadan, jer se sat vremena tabana po asfaltu, budući da automobili ne mogu da uđu u ovaj deo parka. Alternativa je krenuti sa Štrbskog jezera, izbeći asfalt, ali produžiti hodanje za sat vremena. Posle tog dela staza skreće levo u gustu šumu, pa preko staze kroz koju teče potok i tako sve do

raskrsnice gde se put račva - levo za Kôprovský štít, a desno za Rysy, vrh koji ćemo penjati poslednjeg dana. Odatle staza kreće oštro na gore i sledi konstantni uspon u trajanju od sat i po - dva. Posle toga se izlazi na veliki plato, a ubrzo se pojavljuje veliko Hincovo jezero, najveće glečersko jezero na Tatra. Zovu ga još i Hincovo more, jer kada je nevreme, kažu da su talasi toliko veliki da podseća na more. Od Hincovog mora staza ponovo kreće strmo na gore u trajanju od oko pola sata do sledećeg platoa. Staza je uređena poput kamenih sta-

penica kao i za Krivan, do poslednjeg platoa. Tada kreće poslednji strmi uspon, ovaj put po glatkim stenama i odatle do vrha treba oko 45 minuta. Od Popradskog plesa do vrha treba oko četiri sata hoda. Na vrhu nas je uhvatila ledena kiša i postalo je prilično klizavo. Pri ovakvom vremenu, potreban je oprez na tom gornjem delu staze.

DAN IV - PREDNE SOLISKO (2.093 MNV)

Staza kreće opet sa Štrbskog jezera. Imate dve opcije za uspon, a

Smeštaj

Toplo preporučujem smeštaj „**Menhardi Villa**“ u mestu **Nova Lesna** sa kapacitetom od 20 kreveta. Cena je 9 evra po osobi na noć (prosečna cena jeftinijih smeštaja je od 12-14 evra, dok je u domovima oko 16 evra). Kuća se sastoji od nekoliko apartmana, svaka soba ima svoje kupatilo. U potkrovlju se nalazi velika trpezarija za druženje i kuhinja. Nalazi se 18 km od Štrbskog plesa.

Web: www.vysoketatry.com/menhardivilla

Možete pogledati još:

Penzion Štrba
www.penzion-strba.sk
Penzion Veverica
www.penzion-veverica.sk

Penzion Medvedica
www.penzionmedvedica.sk

mi smo nažalost, opet zbog vremenske prognoze, odabrali kraću i mnogo manje atraktivnu stazu. Šteta, jer je, kako se kasnije ispostavilo, dan bio idealan. Prvi deo staze ide pored žičare, a posle sat vremena hoda, dolazi se do planinarskog doma Chata pod Soliskom. Odatle, strmiije na gore kreće stenovita uređena staza i postrebno je još sat vremena hoda do vrha.

Umesto ove staze, preporučujem da se krene od Štrbskog plesa Mlyničkom dolinom ka velikom vodopadu Skok. Kod vodopada je deo staze obezbeđen sajlom, te se penje na plato iznad vodopada. Posle toga se nastavlja trekking istom dolinom i prolazi se pored još nekoliko gorskih jezera. Zatim se stiže do prevoja Bystre sedlo na visini od 2.314 m, koji je takođe obezbeđen sajlom i prelazi se levo u drugu Furkotsku dolinu. Staza zatim vodi nazad ka Štrbskom plesu ponovo prolazeći pored još nekoliko jezera. Pre silaska na jezero postoji putokaz na levo ka Chati pod Soliskom, pa se tek odatle ide na Solisko, ko želi, jer je ustvari Bystre sedlo najviša kота tog dana. Za celu ovi stazu treba oko sedam do osam sati hoda.

DAN V - RYSY (2.503 MNV)

Mnogi su se čuvali za ovaj dan jer se penje najviši vrh Poljske, a staza je lepa i atraktivna. Famosna prognoza nam više nije značila ništa, jer ostao nam je još samo ovaj dan na raspolaganju za penjanje.

Kreće se od Popradskog jezera. Da budem precizniji, posle asfaltnog

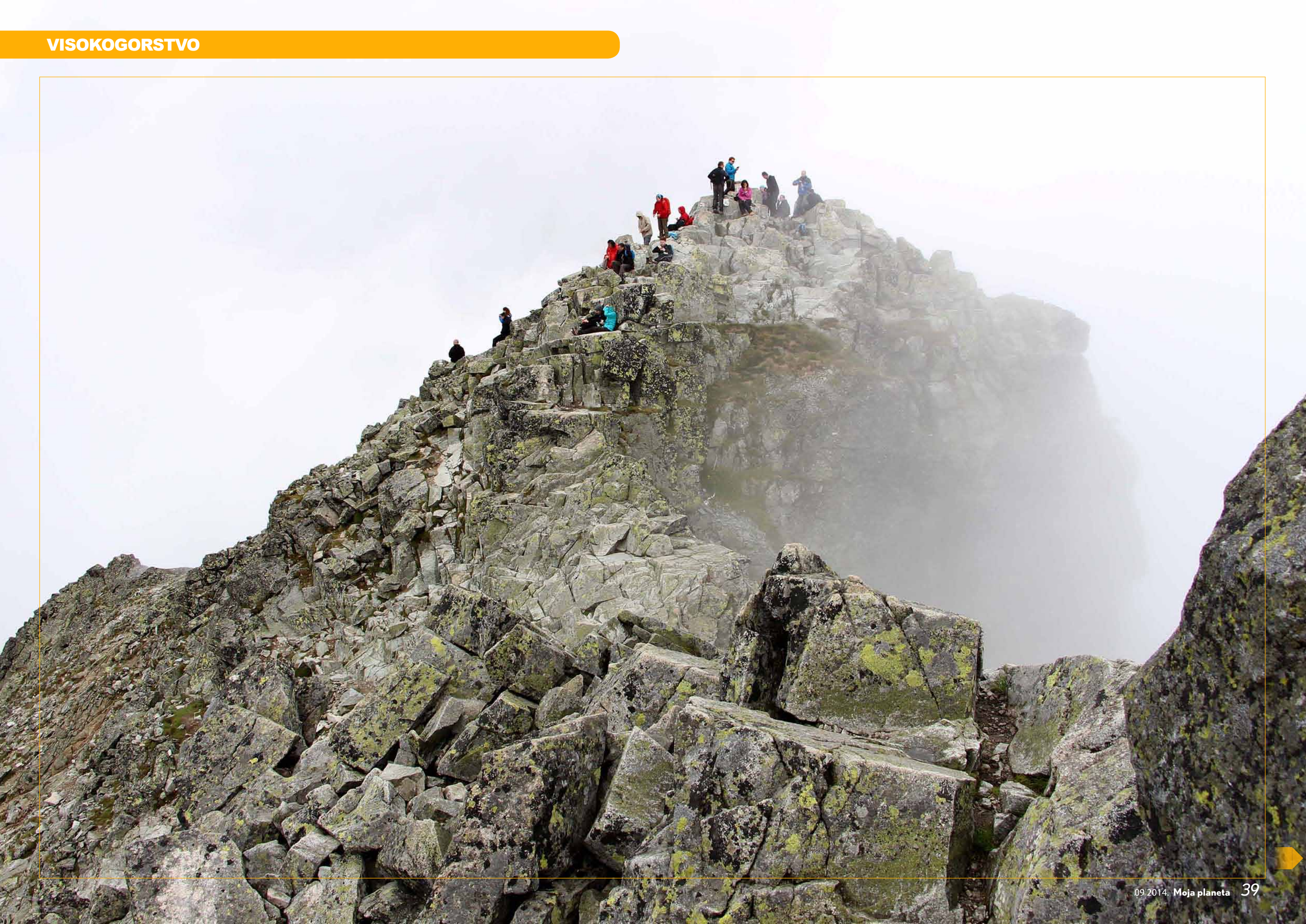
dela staze koji sam već pominjao kod uspona na Kôprovský štít se tek tada stiže na Popradsko jezero, pa dalje ide prava planinarska staza. Sledi deo do raskrsnice za Kôprovský štít i Rysy. Mi krećemo desno ka našem vrhu.

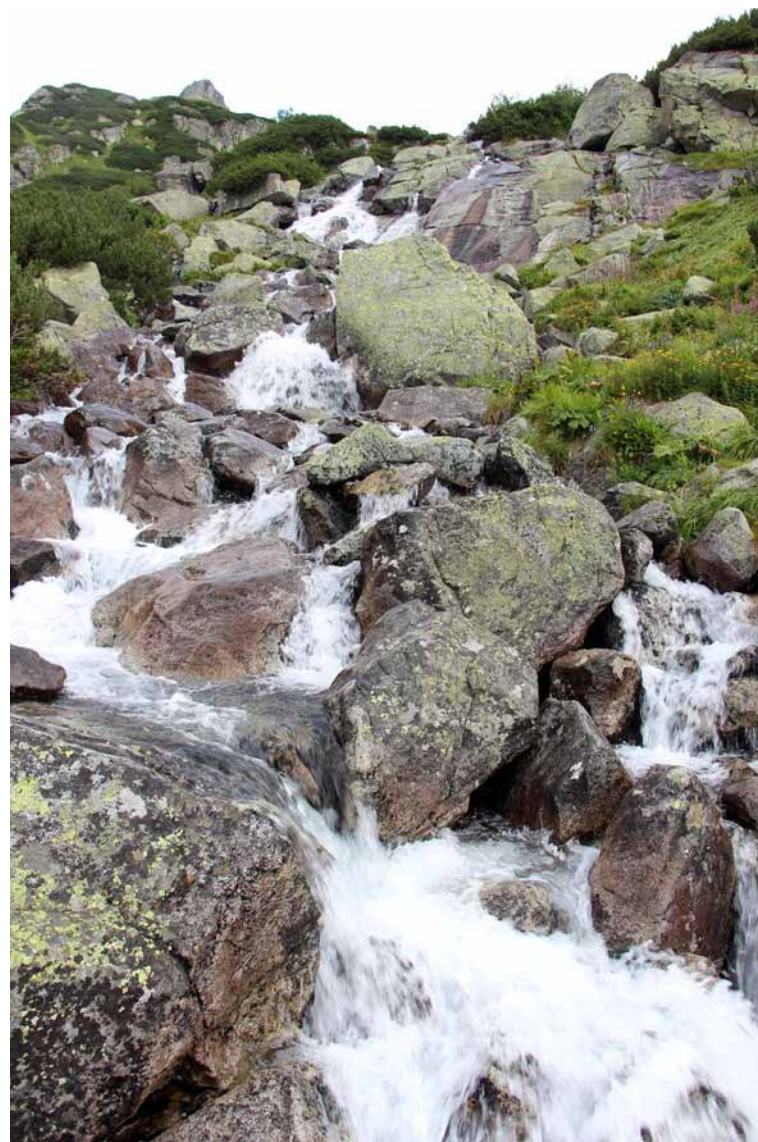
Posle sat i po hodanja na gore, počinju malo atraktivniji delovi staze obezbeđeni lancima, klinovima i sajlama. Nije ništa preterano teško, jedino što se znaju stvoriti gužve na nekim tačkama, a ima bahatih ljudi, koji nemaju strpljenja da čekaju, pa treba biti oprezan da te neko ne potkači rancem.

Na stazi za Rysy su posebna atrakcija nosači, ili kako ih mi zovemo „šerpasi“, koji na leđima nose terete od tačno 75 kg. Oni ove neverovatne terete nose uzbrdo na velikoj strmini i na taj način snabdevaju planinarski dom koji se nalazi na 2.250 metara. Sve se nosi na rukama, tj. leđima, od hrane, pića do onog šta će seložiti gore. To je vrlo težak i opasan posao. Bio sam prisutan na jednom takmičenju, gde je svako mogao da se oprobao da pokuša da nosi ovaj teret. Olakšavajuća okolnost je bila to što se išlo u krug oko planinarskog doma i po ravnom. Ljudi su padali na stazi posle par minuta, a neki nisu ni uspeali da ustanu sa teretom da krenu. Tu samo sreli i jednog našeg zemljaka, Slovaka iz Vojvodine, koji se jako obradovao kada je čuo odakle smo i koji radi taj posao već neke dve godine, kako kaže, za dobru platu.

Posle nekog vremena se stiže do planinarskog doma Chata pod

Rysmi. U domu je uvek vrlo živo i sve vrvi od planinara. Dom je dva puta odnela lavina, ako se ne varam 2002. i 2004. godine. Razmišljali su da ga podignu negde drugde, ali su ipak ostali tu. Za razliku od starog doma koji je ličio na staru konzervu, ovaj nov je vrlo moderan i opremljen solarnim pločama. Posle kratke

pauze, krećemo ka sedlu iznad doma, a ubrzo nam se ukazuje i vrh. Od sedla do vrha treba oko vremena hoda, a ukupno od starta do vrha oko 4,5 sata hoda. Na ovaj vrh treba uvek krenuti rano ujutro, pogotovo ako je vikend. Gore bude uvek velika gužva, a planinari dolaze u dve kolone - sa poljske i sa slovačke strane.

Tu se nalaze ustvari dva vrha Rysy. Slovački je 2.503 mnv, dok je Poljski 2.499 mnv.

Zanimljivo je napraviti i stazu koja počinje u Poljskoj od recimo jezera Morsko oko, pa preko vrha Rysy do Popradskog ili Štrbskog pleša, ako imate tehničke mogućnosti da izvedete tako nešto. Pri silasku

smo napravili dužu pauzu za ručak u domu. Cene su vrlo pristojne s obzirom na to kao dobavljaju namirnice.

Na tom delu staze je počelo nevreme, vetar i jak pljusak koji se

pretvorio u sneg. Taman na pravom mestu, jer smo mi čekali u toplom, sve gledajući kroz prozor. Međutim, nepogoda je trajala oko pola sata, pa smo ubrzo mogli da nastavimo hodanje i bezbedno sidemo do

našeg prevoza u blizini Popradskog jezera.

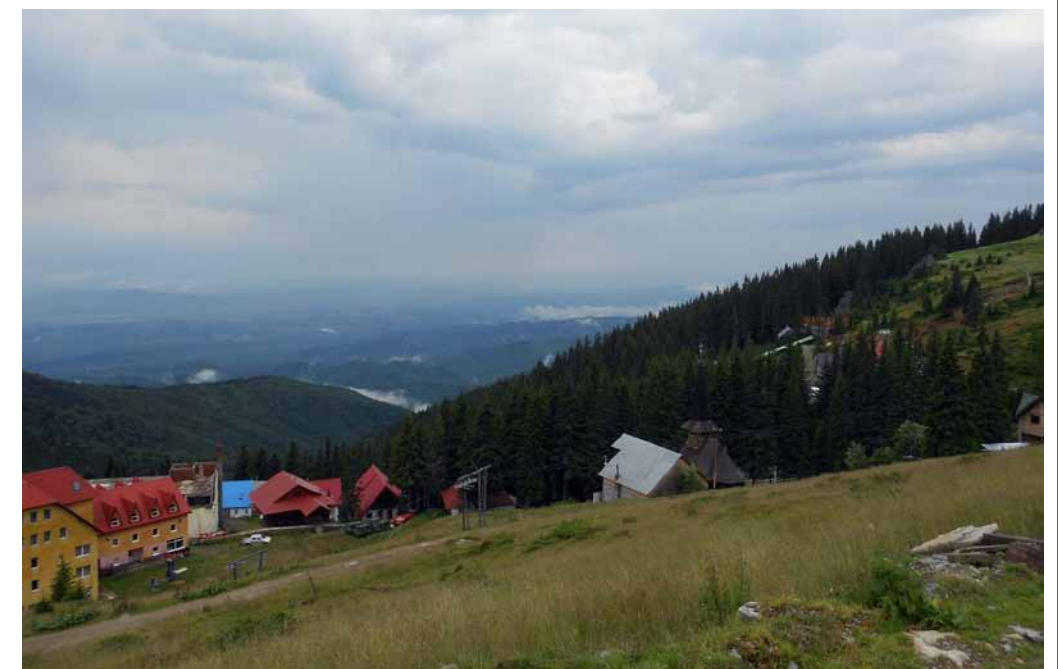
Na akciji je učestvovalo 20 planinara iz Novog Sada, Kikinde, Bačke Palanke, Sente, Padeja i Beograda.

TEST I FOTO: JOVAN JARIĆ

TARKU

Planinari iz Beograda retko koriste priliku da posete Karpate (**Rumunija**) iako su visine od preko 2.000 metara veoma blizu...

Nojeva barka i Karpati...

Neko čudno leto. Ne mogu da se sastave dva dana a da ne pada kiša. Gledam prognozu za vikend i nerviram se - opet najavljuju kišu. Guglajući po nekom norveškom sajtu, vidim da je prognoza za Rumuniju bolja: najavljuju oblačno, ali bez padavina.

Hm, daj šta daš! Tako da smo odlučili da odemo na jedan dan na Karpate i napravimo trekkinig po planini Tarku. Tarku se nalazi u jugozapadnim Karpatima i manje je poznata od svoje lepše sestre, Nacionalnog parka „Retezat“, koji

je nešto istočnije. Iako u poslednje vreme planinarski klubovi češće vode u Rumuniju, i dalje je ova nama prijateljska zemlja nepravedno zapostavljena. A Tarku, od Beograda udaljen svega 240 kilometara, najbliža mu je planina visine preko dve hiljade metara.

Polazak smo planirali za četiri sata ujutro. U pola tri skačem iz kreveta, budi me grmljavina. Na polju, pljusak. Zovem drugare da vidim da se nisu predomislili. Ide li se? Ide se. Dok skupljam ekipu po gradu kolima, razmišljam šta

mi ovo treba. Nebo se sastavilo sa zemljom, grmi, potop...

Pred Vršcem kiša staje, prelazimo granični prelaz Vatin i bez zadržavanja ulazimo u Rumuniju. Pojavljuje se Sunce. Vozimo ka Temišvaru a zatim se put odvaja na istok. Krajolik podseća na naš Banat. Isto, a opet malo drugačije. Interesantne fasade seoskih kuća od raznobojnih cigala. Polunapuštena sela. Konjske zaprege, prastare Dačije. Neprikriveno siromaštvo...

Prolazimo kroz mesto Rešica,

u kome se nalazi veliki muzej parnih lokomotiva na otvorenom. Rudarski gradić, kao naš Bor. Nastavljamo kroz gradić Karan Sebeš, mesto od tridesetak hiljada stanovnika, na ušću Tamiša i reke Sebeš.

Dok ulazimo u Karpate, navlače se oblaci i počinje pljusak. Argghhhh... Asfaltni put vijuga i penje se dvadesetak kilometara kroz divnu bukovu a zatim četinarsku šumu. Konačno dolazimo do mesta Muntele Mik. Smešten na visini od 1.525 mnv, sa snežnim pokrivačem

koji se zadržava od sredine novembra do sredine aprila, te veoma pristupačnim cenama smeštaja, Muntele Mik postaje sve popularniji ski centar. Srećom, kiša staje. Ostavljamo kola, pakujemo rančeve i krećemo na uspon. Oblaci se dižu, u kotlini pramenje magle. Vazduh je svež, hladan, sve je puno ozona. Prolazimo pored ogromnog gvođenog krsta, visine petnaestak metara, postavljenog na vidikovcu odakle puca pogled na nepreglednu banatsku ravnicu.

Na vrh Muntele Mik na 1.800 mnv izlazimo za oko četrdeset minuta. Vrh je bez šume, travnat i ne posebno interesantan. Oдавде se se spuštamo na prevoj na oko 1.200 mnv, odakle počinje uspon na Tarku. Iako smo skinuli trek, ne držimo se njega, već sečemo preko padina gde god je to moguće, da bi uštedeli vreme. Na prevoj stižemo za oko pola sata. Srećemo grupu rumunskih planinara, upravo su se spustili sa vrha. Pitamo koliko je do vrha Tarku, kažu četiri, četiri i po sata. Malo

nas blede gledaju kad kažemo da tek sada krećemo na uspon. Već je oko dva sata popodne. Računam: četiri sata do vrha, tri nizbrdo, pa još pet sati vožnje do Beograda... Stižemo kući u zlo doba. No, nije bitno. Bitno je da smo ovde, na planini, u prirodi, pa makar sutra na posao išao pravo iz kola.

Ulazimo u borovu šumu. Staza je odlična. Očišćena i dobro izmarkirana. Na svakih, otprilike sat

hoda, nalaze se velike table koje nas informišu gde se nalazimo, kao i šta se može videti od flore i faune. Visoke livade predstavljaju staništa retkih planinskih biljaka. Duge, strme padine prekrivene su različitim vrstama drveća, bukve, smreke i jele. Brojne vrste životinja, srna, divlja svinja, medved, lisica, vuk...

Izlazimo iz šume i dolazimo do predivnog jezera. Okruženo je pro-

plancima i borovom šumom. Na obodu jezera, u kući planinskog tipa, podignuta je meteorološka stanica. Više nego idiličan prizor. Rado bih radio ovde, bar neko vreme.

Dalje ka vrhu više nema šume. Put je označen kupama kamenja, negde i u visini čoveka. Vide se izdaleka i nemoguće je promašiti put. Padine obrasle niskom travom u kombinaciji sa kamenitim de-

lovima. Velika stada ovaca mirno pasu na susednim padinama. Kako dobijamo na visini otvara se pogled na ceo greben planine. Neverovatne panorame bliskih i udaljenih vrhova, pašnjaka i četinarskih šuma. Podigao se vetar i rasterao oblake, te imamo plavo nebo iznad nas.

Pred vrhom dva krsta sa imenima. Dvoje dvadesetogodišnjih meteorologa koji su ovde zauvek

ostali u decembru 2009. godine.

Na vrh, na 2.190 m, izlazimo za tri sata i petnaest minuta žestokog hoda. Tu je velika i moderna meteorološka stanica. Vidik je sjajan. Prepoznamo Retezat, Parangul Mare i brojne neznane vrhove koji se gube u plavičastoj daljini. Tarku je daleko nadmašio očekivanja. Mislio sam da je nalik našem Midžoru. Zapravo je miks različitih planina. Muntele Mik podseća na Popovu Šapku u Makedoniji, šuma je nalik na Taru, a hodajući po travnatim površima, nisam mogao da se otmem utisku da sam na Bjelasici u Crnoj Gori.

Nakon kratke pauze i fotografisanja krećemo natrag. Vreme je da lepše ne može biti. Potpuni mir i tišina. U kasnom popodnevnom Suncu sve su boje jasne i prodorne. Do prevoja stižemo za dva i po sata. Hrana iz ranca, pakovanje u kola i povratak. Dok put vijuga nizbrdo u ušima mi reči pesme: „Ostajte zbogom, zeleni Karpate...“.

Svrćamo u Karan Sebeš, obilazimo centar na blic. Gradskim trgom dominira monumentalna Crkva, kićena, barokna zgrada opštine, lepe fasade, puno fontana, skulptura i cveća. Detaljan obilazak ostavljamo za neki drugi put, kasno je i treba voziti natrag.

Pred našom granicom nas dočekuje kiša i kako prilazimo Beogradu postaja sve jača. U Pančevu toliko pada da ne vidim kuda vozim, te razmišljam da parkiram i sačekam da stane ova provala oblaka.

Ne mogu da verujem da smo imali onakav divan dan na dvesto kilometara od Beograda. Ovaj potop danas nasukao je našu Nojevu barku ne na Ararat, već na predive Karpate.

Kući stižemo u zlo doba, par sati spavanja pa na posao, ponedeljak je. Ali, ko mari za to, već smo napravili plan za sledeći vikend... Na Karpate!

VUK I VOJIN TUBIĆ, PK „BALKAN“

Gorom i Bosnom

Članovi Planinarskog kluba „**Policajac Josif Pančić**“ iz Beograda na visokogorskoj akciji u **Moračkim i bosanskim planinama...**

Iako nije planirana godišnjim planom Kluba, visokogorci Planinarskog kluba „Policajac Josif Pančić“, izveli su ovu akciju na oduševljenje učesnika i na ponos Kluba. Evo kako je bilo.

Kolima iz Beograda, Ibarskom magistralom, do Kokinog Broda, krenuli smo Rade Travica, Bratislav Stanojević, Dragan Tadić i moja malenkost - Tadija Dimitrijević. Na Kokinom brodu sačekali su nas Andrija Bogičević i Zoran Cerovac iz Loznice. Ova šestorka je istog dana, zahvaljujući više puta do sada iskazanom gostoprimstvu našeg domaćina i vodiča po Moračkim planinama, Bože Perovića, člana prijateljskog Planinarskog kluba „Komovi“ iz Podgorice, obišla Krupačko, Slano i jezero Vrtac, a zatim bila ugošćena i zanoćila u Nikšiću. Pridružio nam se i Duško Pejović, član istog kluba, tako da je ovaj visokogorski sastav brojao osam članova.

Sutradan smo ustali u pet sati i kolima se prevezli u

zonu Kapetanovog jezera, gde smo po silasku sa asfalt-nog puta, sa malim rančevima pešačili još šest kilometara do jezera a vozilima prevezli teške rančeve i ostalu opremu.

Toga dana, visokogrška akcija je započela u 7,30 sati, usponom sa 1.672 m, sa Kapetanovog jezera, najpre dobrim makadamom a zatim preko velikih stenovitih ploča na najviši vrh Moračke Kape, Lastvu (2.227 mnv) na koju smo se popeli u 9,50 sati. Kako nam je prolazno vreme bilo dobro, ova ekipa sa dobrom kondicijom, odlučila je da popne i Zgradac. Krenuli smo najpre vencem planine, ali nas je na jednom mestu sačekala provalija koju nismo mogli preći, zato smo se spustili nešto niže i sa uspehom, bez većih teškoća našli se na tom vrhu u 11,15 sati. Pogled sa Zgradca (2.217 mnv) nam je pružio dovoljno lepote da kažemo sebi da je vredelo popeti ga. Inače se ovaj vrh ređe penje zato što nije na liniji kretanja prema Stožcu.

Posle uspona na Zgradac, nastavili smo oprezno spuštanje opasnim klancem. Ovo su bili najdelikatniji trenuci višednevnog pešačenja. Svaki korak je zahtevao veliku pažnju, pa smo se podelili u dvojke i tako dugo spuštali niz Zgradac, zato što je postojala velika opasnost od proklizavanja a sitno kamenje je neprestano „bežalo“ ispod stopala, sa rizikom da udari nekog ispod nas. Za ovo spuštanje je bila neophodna planinarska

kaciga jer je rizik od povređivanja kamenjem zaista bio veliki. Još jednom sam se uverio da je posada u ovoj akciji bila dobro odabrana i da bi planinari sa manjim iskustvom u kretanju na ovom mestu imali poprilično problema sa silaskom.

Spustili smo se na visinu od 1.850 m a zatim nastavili uspon na Stožac (2.140 mnv) na koji smo se popeli oko 14,45. Ni sa Stožca nije bilo lako sići. Stenovitom stazom, prekirivenom busenovima trave, veoma strmom i teškom za kretanje dugo smo se spuštali prema Manitom jezeru (1.700 mnv). Rade i ja nismo odoleli prilici da se okupamo na tako velikoj nadmorskoj visini. Treba li da licitiramo kolika je bila temperatura vode? Naša želja je bila veća od njene hladnoće, pa ovo kupanje svrstavam u uzbudljivo, osvežavajuće, gotovo prijatno.

Ukupan uspon na ovoj stazi je bio 1.100 m i isto toliki spust, a prepešačili smo ukupno 24 km.

Po povratku na početnu tačku, oprostili smo se od naših crnogorskih domaćina i vozilima se prebacili u dvadesetak kilometara udaljeno podnožje Prekornice, u mesto Gornje Morakovo, gde smo podigli šatore i pripremali se za sutrašnji uspon.

Iako po lepom jutru, na akciju smo krenuli sa 885 mnv, nešto pre sedam sati, nadajući da će vremenske prognoze biti pogrešne. Tražeći planinarsku stazu kroz zaraslu šumu, uvideli smo da je Prekornica planina koja se retko posećuje. U 9,35 sati, potpuno u skladu sa vremenskom prognozom, počeli su žestoki pljuskovi i jaka kiša, koja je ubrzo navukla maglu ispred nas. Dalji uspon na Prekornicu (1.927 m) nije imao smisla. Lako smo se dogovorili da se vratimo nazad i na visine od 1.500 m prekinemo dalji uspon. U kamp smo se vratili u 12,30 sati, nakon prepešačenih 12 km i savladane visinske razlike od 600 m.

Kako smo bili dovoljno oprezni, da iako vlažne od rose, spakujemo šatore još ujutru, kako ih ne bi pakovali po povratku natopljene kišom, ostalo nam je samo da u obližnjoj kući zamolimo da nam omoguće da se pod tremom presvučemo i prepakujemo za nastavak putovanja u bosanske planine. Pokisli do kože i prohladeni, posluženi još i kafom i taj dan ćemo pamtiti kao lep,

planinarski. Tim pre što u povratku sa Prekornice nismo ostali praznih ruku. Sa sobom smo vukli pune kese pečuraka lisičarki.

Istog popodneva, nakon što smo se u Foči oskrbili dodatnim potrepštinama za višednevno kampovanje, novo mesto za šatorovanje pronašli smo u dolini Sutjeske, na Tjentištu, u delimično uređenom kampu.

Tu smo mogli da se prepakujemo, osušimo odeću i priredimo mali piknik sa pečurkama, zahvaljujući kulinarском umeću starog planinarskog asa Zorana Cerovca iz Loznice. Iako kolebljivo vreme nije obećavalo lep sutrašnji dan, naše raspoloženje je bilo dovoljno dobro da niz Sutjesku krene planinarska pesma kao znak da smo srećni što smo upravo tada, baš tu.

Sutradan smo na vreme ustali i spremni krenuli 20 km dalje, najpre asfaltom, a potom makadamom do sedla Prijedor. Uz put smo imali priliku da sa neverovatnog vidikovca na Dragoš Sedlu (1.300 mnv) vidimo vodopad Skakavac koji se uz zaglušujuću buku stropoštava sa visine od stotina metara u prašumu Perućicu. Pogled od koga zastaje dah.

Na Prijedoru (1.660 mnv) ostavili smo vozila i sa teškim rančevima spakovanim za boravak u planini više dana, u 9,50 sati, krenuli u blago spuštanje do kotline Suha Jezera (1.340 mnv) u kojoj se nalazi puno srušenih stabala, koje su lavine donele u dolinu, gde smo stigli u 10,50 sati.

Nakon prolaska kroz udolinu, staza se penje kroz visoku crnogoričnu šumu do Trnovačkog jezera, na koje smo, posle šest kilometara pešačenja sa velikim rančevima, stigli u 11,30 sati. Jezero se nalazi u Crnoj Gori na nadmorskoj visini od 1.517 m, ali je prilaz njemu sa BiH strane.

Tu smo podigli šatore, prepakovali male rančeve i u 13,00 sati krenuli na uspon na crnogorski i bosanski Maglić. Staza se najpre kretala kroz šumu a zatim je na oko 1.600 mnv, izašla na čistinu odakle su se pružali prekrasni pogledi na Trnovačko jezero koje sa visine izgleda kao veliko srce. Opresno smo se kretali po siparu, strmom stazom, a onda je počela da pada jaka kiša, koja je našeg druga Zorana, vratila u kamp, a nas petorica

smo nastavili uspon. Kišu je ubrzo zamenuo veoma jak vetar, koji nas je po izlasku iz kuloara, pratio od prevoja do vrha i nazad. Uz korišćenje sve raspoložive zaštitne odeće protiv snažnog vetra, na momente gotovo lebedeći nad ponorom od jačine vetra, stazom koja pri vrhu vodi kroz livade i nisko rastinje, na vrh bosanskog Maglića (2.386 m), popeli smo se u 16,10 sati. Osećaj zadovoljstva je veliki kada znate da se nalazite na najvišem vrhu Bosne i Hercegovine. Neću ni da pokušam da opišem kakav pogled se odatle pruža na Volujak, Bioč, Trnovačko jezero, Durmitor i druge bosanske i crnogorske planine.

Nismo još zadovoljili dušu takvom lepotom, a već smo se spuštali na dole, a zatim opet penjali, prateći stazu za obližnji crnogorski Maglić, koji je dva metra viši od bosanskog - 2.388 m. Još jednom smo se uverili zašto ljudi rado odlaze u planine i zašto se one samo odabranim pokazuju u svom punom sjaju. Na ovom mestu bi se moglo sedeti satima i gledati okolo a da uzbuđenje bude veliko, kao da gledate neki akcioni film. Takav je pogled sa Maglića!

Nastavak pešačenja je poznat. Lagano i oprezno spuštanje u podnožje, do naših šatora na Trnovačkom jezeru, sve do 19 sati. Čutimo, kao da bez buke želimo da dobro memorišemo svaki pogled sa tih planinskih gorostasa koji se ponosno izvijaju nad nama.

Zoki ne bi bio deo ove ekipe, da nas nije dočeka sa spremnjom večerom, od lisičarki, koje su prevalile sa nama dug put od Crne Gore do Bosne. I uvek onaj dragi, lepi osećaj zadovoljstva kad se spustimo sa planine i kad se kao mala deca počnemo radovati naizgled običnim sitnicama – izležavanju pored šatora i supi pripremljenoj na primusu, suhomesnatim Andrejkinim specijalitetima i neizbežnoj limenci hladnog piva. Ponekad mi se čini da se zbog toga samo i penje u planine. Da se po silasku, nanovo oseti taj čulni dodir bosih nogu i trave i izvorni ukus hrane i pića. A onda najhrabriji stupaju na scenu. Rade i Draganče se kupaju u ledenoj vodi Trnovačkog jezera. Ostali su već izgubili hrabrost kod ulaska u vodu do kolena.

Posle savladane visinske razlike od 1.100 m u usponu i 1.450 m u silasku, te 12 prepešačenih kilometara, od toga šest kilometara sa teškim rančevima, brzo nas je uhvatio san u smiraj ovog napornog ali uzbudljivog planinarskog dana.

Okolo dva sata iza ponoći i pred zoru, probudilo nas je snažno dobovanje kiše po površini šatora. Povremeno nam se činilo nam da ćemo uskoro sa pljuskom skliznuti u jezero. Spavajući u polusnu, ujutru smo dočekali izmaglicu na površini jezera i maglom prekrivene okolne vrhove.

Planirali smo da se tog dana penjemo na Bioč. Bilo je neizvesno da li će nam to dozvoliti vremenske prilike. U

6,10 sati, krenuli smo stazom prema Bioču, do katuna, gde smo se snabdeli velikim količinama izvorske vode jer nas je očekivao naporan dan. Oblaci magle ispred nas neprestano su igrali svoju igru skrivanja obližnjih vrhova pred nama. Na tren nam se ukaže Volujak, Trnovački Durmitor, pa Bojanska vrata, a onda ne vidimo ništa ispred sebe. Po tako kolebljivom vremenu uspevali smo da pronađemo delimično markiranu stazu i da nekako dostignemo visinu 2.317 m i pogodimo prolaz kroz Bojanska vrata. Na trenutak se pred nama ukazala nova dubodolina sa bezbroj brežuljaka kroz koju je takođe trebalo proći, kako bi smo pronašli stazu do ispod Bioča, odakle bi započeli uspon. Tu smo Andrija i ja, uz dogovor sa ostalim članovima ekipe odlučili da promenimo plan i umesto rizičnog penjanja na nemarkirani Bioč po takvom vremenu, penjemo se na dobro markirani Volujak i Trnovački Durmitor.

Ta odluka je bila iskusna, jer je celog dana oblačje menjalo poglede na okolinu i kretanje van markiranih staza u tom prostranstvu ne bi bilo planinarski mudro i

Smeštaj

Iza nas su ostale i neke brojke: 5 dana planinarenja, 8 vrhova preko 2.200 m, 7 jezera, 90 km pešačenja, 5.130 m uspona i 5.430 m silaska. Jedan poveći plik na peti, jedan slomljeni štapić i jedne pocepane glogjericice.

prestavljalo bi veliki rizike za bezbednost planinara.

Uspion na Volujak (2.336 m) sa Bojanskih vrata je bio planinarska rutina, pa smo na maglovitom vrhu ove planine bili već u 9,10 sati. Do Bojanskih vrata smo se spustili nakon pola sata, a na Trnovački Durmitor (2.342 m) se popeli već u 11 sati. I opet očaravajući pogledi na Trnovačko jezero, ovog puta sa suprotne strane i bezbrojne druge vrhove bosanskih i crnogorskih planina. Pri silasku nismo mogli odoleti travi kao tepih, prepunoj najraznovrsnijeg, mirisnog cveća i sve to pored krpe dubokog snega, pa je naš odmor radi ručka ubrzo pretvoren u jednočasovnu dremku. Pa šta bi drugo radili kad je Bioč za taj dan nedostupan a pogledi na sve strane, kao u bajci? Pa još preko svega toga osećate samo opojan miris planinskog bilja i čujete samo tišinu koju naruši po koja pčelica.

U nastavku dana, kupismo sir i kajmak na katuni i ovog puta gotovo svi okupismo se u ledenom Trnovačkom jezeru. Posle visinske razlike od 900 m u usponu i isto toliko u silasku i 12 prepešačenih kilometara.

Popodne je krenula šarada rančeva, šatora, opreme i lica tih planinarskih zaljubljenika, pa je Trnovačko jezero ubrzo bilo načičkanost šatorima i ispunjeno veselom žagorom i pesmom planinara, koji su došli da bi tradicionalno obeležili Vidovdan, usponom na Maglič i druge okolne planine. Radost se rojila na sve strane od susreta sa starim poznanicima i od sklapanja novih prijateljstva. Još jedan razlog zašto je planinarenje u krvi mnogih od nas.

Idućeg dana bila je naša nova prilika da pokušamo uspon na Bioč. I dok su svi hrlili na Maglič, naša mala grupa, u šest sati, krenula je ponovo preko katuna i Bojanskih vrata, ovog puta rešena da se popne na Bioč. U 8,30 sati, već smo dostigli visinu od 2.137 m na Bojanskim vratima, a u 10 sati i najnižu tačku na putu do vrha

Bioča, na 1.890 m. Zaraslim stazama kroz niske planinske borove, u 11 sati smo izašli na prevoj, na 2.000 m, odakle smo započeli završni uspon na Bioč. Rade je odustao zbog premorenosti, pa smo u 11,30 sati, nas petorica izašli na Veliki Vitao (2.397 m). Teško je bilo. Staza duga i naporna. Zato nije iznenađenje što su se u dnevnik na vrhu pre nas upisali jedino planinari koji su Bioč popeli još 7. oktobra 2013. godine. Zbog toga je naš ponos zbog ovog uspona bio još veći. Bioč je izvanredna planina. Sa svojim vrhovima od kojih je veći broj preko 2.000 mnnv, dominira okolinom i pruža poglede svuda unaokolo. U 13,30 sati, u silasku, na Bojanskim vratima, nam se pridružio odmoreni Rade. U 16,30 sati, već smo se opet kupali u Trnovačkom jezeru. Posle uspona od 1.200 m i isto tolikog silaska, nakon 24 km pešačenja. I to je bilo to.

Uveče, uobičajeno druženje sa mnogobrojnim planinarima iz Bosne i Hercegovine i Crne Gore i pakovanje za povratak kući.

Sutradan, nešto pre osam sati ujutru krenuli smo, ovoga puta sa nešto lakšim rančevima, da bi u devet sati stigli na Prijedor a odatle kolima, u 11, u dolinu Sutjeske. Pešačili smo šest kilometara i savladali visinsku razliku od 330 m u usponu i 180 m u silasku. Tu smo se opet prepakovali i uljudili za povratak u civilizaciju.

U Foči je usledila pauza za kafu nad obalom Drine i rastanak ekipe iz Beograda i Loznice.

Iza nas je još jedna visokogorska, planinarska avantura za pamćenje. Ponekad se pitam odakle u srcu ovoliko mesta za bezbrojne slike bajkovitih predela i kako ove dve noge sve ove napore izdrže? Pitam se a dobro znam,

da lepota ne dolazi sama. Po nju se ide. Na dve noge. Planinarski.

Naša draga Mira, Vranička, umela je da dočeka ovu jaku petorku. Kao i uvek. Da uveliča i učini svečanim naš mali uspeh i uspeh našeg Kluba. Hvala joj u ime učesnika ovog pohoda.

Mali visokogorski sastav našeg Kluba dobio je još jednog vrednog i pouzdanog člana. Zovemo ga Bata. Bio je odličan. I u planini i pod planinom. A Kapetanovo i Trnovačko jezero, kao polazište za uspone na lepe planinske vrhove u njihovoj blizini, nove planinarske poklonike.

Znam gde ćemo do godine opet ići.

VODIČI AKCIJE:
TADIJA DIMITRIJEVIĆ, MB 451
ANDRIJA BOGIĆEVIĆ

Od juga na sever preko GLEDIĆKIH PLANINA

Ekipa planinara iz Kragujevca prošla je najdužom stazom duž i preko lepotice na jugu Šumadije (Srbija)...

Gledičke planine su jako lep prostor Srbije. Omeđene su rekama Zapadna Morava, Gruža, Lepenica, Ždraljica, Dulenska, Kalenička i Županjevačka reka. Sa Juhorom spojene su preko sedla iznad sela Oparić na nadmorskoj visini od oko 380 metara, između Županjevačke i Kaleničke Reke, a sa Rudnikom preko sedla u selo Vučkovica između reka Lepenica i Gruža. Sa Bešnjajom preko sedla u selu Gornja Sabanta, između Dulenske reke i Ždraljice. Ogroman prostor, sa mnogo vrhova i grebena, sa kojih se pružaju pogledi u svim pravcima. Dosta je obeleženih staza za planinare. Ima ih još više neobeleženih, koje mame avanturiste.

Rano jutro 23. avgusta - 4,15 sati. Iz Kragujevca putujemo preko Grošnice, Adžinih livada, Bajčetine, Gledića, Godačice do Čukojevca. Sporo se krećemo sada celom dužinom asfaltiranim putem, ostrim usponom sa dosta krivina, sve do Bajčetine. A onda sledi spust, opet putem sa dosta krivina, sve do Godačice i Čukojevca, gde silazimo na obalu Zapadne Morave, do krajnjeg juga Šumadije. Nastavljamo starim putem za Trstenik preko sela Stubal, Ugljarevo, Lozna i Grabovac. Dolinom Morave zagospodarila magla. Konačno, nešto pre šest sati prelazimo stari metalni most na Zapadnoj Moravi i stižemo na trg u centru Trstenika. Centar Trstenika leži na nadmorskoj visini od oko 170 metara. Tu nas već čeka brojniji deo ekipe planinara. Trinaest planinara se tog jutra okupilo sa ciljem da u dva dana pređe najduži greben Gledićkih planina, od centra Trstenika do centra Kragujevca, preko gotovo svih najviših vrhova te planine. Plan je

da se na kraju prvog dana dođe do dela grebena pod nazivom Tikva, tačnije do njene najviše tačke, Šiljate stene i tu prenoći u bivaku. Narednog dana bi se nastavio put preko Duleskog Crnog vrha i dalje grebenom sve do Kragujevca. Evo ekipe, spremne da najzad prođe najdužom stazom duž i preko lepotice na jugu Šumadije: Mirjana Majstorović, Svetlana Plavšić, Dejan Milošević, Blagoje Bogosavljević, Veselin Gligorićević, Mileta Drinčić, Nikola Kosanović, Srđan Petrović i moja malenkost - PEK „Gora“ Kragujevac; Miroljub Petrović i Predrag Stanišić - PD „Žeželj“ Kragujevac; Ivan Stojković - PSD „Gvozdac“ Kraljevo i Branislav Tomašević - PSD „Čira“ Lajkovac. Ovoj ekipi od Trstenika do razdela prema najvišem vrhu Gledićkih planina, Samaru (922 m), pridružila se i ekipa u sastavu Rada Vukosavljević i Ivan Gvozdenović - PSD „Gvozdac“ Kraljevo i Zoran Starčević - PSD „Železničar“ - Kraljevo, koji su preko Samara nastavili kretanje stazom ka selu Ravanica.

I krenuli smo! Prelazimo Zapadnu Moravu, sada pešice preko onog istog metalnog mosta i kroz Grabovac nastavljamo asfaltnim putem uz Ljubostinsku reku sve do istoimenog manastira, koji je pred kraj 14. veka sagradila knežinja Milica. Nakon kraćeg obilaska ovog manastira nastavljamo put dolinom reke Ljubostinje do sela Prnjavor, gde na račvi puteva, koji vode za sela Donji Dubič i Planinicu i Loboder, na nadmorskoj visini od oko 215 metara, silazimo sa asfalta i šumskim putem pokraj seoskog groblja, jako ostrim usponom u dužini od oko 1,5 kilometar izbijamo na vrh Kamidžor i nadmorsku visinu od 579 metara. Sa te tačke kretanjem i dalje „hvataemo“ visinu, pa preko Kamidžorske male (617 mnv), Rajinca (650 mnv) i Borčanske male izbijamo na Tursko brdo, sa visin-

skim tačkama od 763, 734 i 746 metara. Po postizanju visine od preko 700 metara otvaraju se vidici, pa često zastajemo i uživamo u pogledima i orijentaciji u svim pravcima. Doduše, naš tempo češće usporavju i kupine, kojih u ovom delu staze ima u izobilju. Što se vremenskih prilika tiče, ni traga od oblačnosti i najavljenih pljuskova sa grmljavinom. Sunčan, topao dan, sa povremenim pramenovima beličastih oblaka.

Nakon kraćeg zadržavanja na Turskom brdu nastavljamo kretanje preko Sudimske male, Klika (739 mnv) i Čuke (789 mnv), do Smrdana (842 mnv). Sada sunce već poprilično podiže dnevnu temperaturu, pa nam to, pored robusnih i teških ranaca, dodatno otežava pokret stazom u još uvek konstantnom usponu preko Velike Čuke (862 mnv), Ilijinog brda

(876 mnv), visinske tačke od 884 metara iznad Brezovačke kose, Lise (767 mnv), Zagorja, Bunara (839 mnv) i Jasika (887 mnv), sve do Jasenovite glave (906 mnv). Tu smo se, obzirom da smo zaobišli uspon na Samar, jer bi nam to u priličnoj meri oduzelo vreme, ispeli na najviši vrh na stazi od Kragujevca do Trstenika. Odakle smo neposredno ispred nas ugledali Šiljatu stenu, koja je bila naš cilj tog prvog dana našeg planinarenja i tačka našeg, u tom trenutku, tako željenog odmora. Usledio je spust do sedla Udragova voda, pa uspon do Šiljate stene (868 mnv), gde smo postavili bivak.

GPS uređaj je tog dana zabeležio: pređeno je 29,7 km, uz uspon od 1.370 metara i spust od 657 metara. Nakon kraćeg druženja uz logorsku vatru umor je ipak učinio svoje, pa je nešto

pre 21 sat u bivaku zavlada potpuna tišina. Čekao nas je sledeći dan.

Preko noći i vetar je stao. Osvanulo je jutro bez kapi rose. Pakujemo šatore i opremu i krećemo! Grebenom preko Marovića brda (757 mnv) i Velikog Cerja (775 mnv), čini mi se jako brzo stižemo do Dulenskog Crnog vrha (897 mnv), posle Samara i Jasenovite glave najviše tačke na Gledićkim planinama. Dnevna temperatura je znatno niža od one koju smo imali prethodnog dana, pa nam to u priličnoj meri olakšava kretanje. Na Crnom vrhu pauza uz uživanje u pogledima ka

horizontu. Iza toga nastavljamo, sada uglavnom spust, grebenom između sela Dulene i Trešenjevaka, preko visova Drenovak (783 mnv), Lisa (683 mnv) i putem sa leve strane od vrha Orlovica. Stižemo do Bukališta ispod vrha Sitno kamenje (634 mnv) i nastavljamo grebenom između sela Trešnjevak i Velike Pčelice, preko visova Rovišta (633 mnv) do Guvništa (656 mnv). Tu nas čekaju naši planinari iz PEK „Gora“, Vesna, Viktorija, Zorica, Bača i Zarija. Dočekali su nas hladnim pivom i slatkišima. Lepo osveženje. Hvalaaaa! Nastavljamo grebenom preko Popove bukve (596 mnv),

Bojovog tora (593 mnv), do Lazovskog brda (492 mnv), iznad prvih kuća u zaseoku Bojanić sela Baljkovac. Nakon kraćeg odmora nastavljamo ka Baljkovcu iznad kog se pruža predivan pogled na Kragujevac. Slikamo se! Sada smo na asfaltu! Ostaje nam da pregazimo stazu kroz naselja Baljkovac, Beloševac, Pivara, sve do centra, kod „Krstu“, koji se, interesantno, nalazi na nadmorskoj visini od oko 170 metara, isto kao i park u centru Trstenika.

GPS za taj dan beleži: Pređeno 32,5 km, uz uspon od 700 metara i spust od 1.387 metara. Za dva dana to ukupno iznosi: pređeno

62,2 km, uz uspon od 2.070 metara i spust od 2.044 metara. Većina nas je od centra do svojih domova opet prešla pešice. Dodajte nam još po par kilometara na ovu dužinu.

Zahtevna staza! Lepo iskustvo i doživljaj! Sjajna ekipa! Posebna čestitka našim damama Miri i Kići! Imajući i vidu činjenicu da su nosile rančeve iste težine kao što su bile i težine ranaca muškog dela ekipe i da ni u jednom trenutku ni jednom gestom ili postupkom nisu otežale ili usporile ekspediciju. Kapa dole! Ja ću na ovu stazu opet sa njima. Ako mi dozvole?

ŽARKO PRODANOVIĆ

ODEĆA

nepromočivost i slojevi

*Kako se sa planinarenja vratiti
bez prehlade? Kako izabrati
adekvatnu planinarsku odeću?*

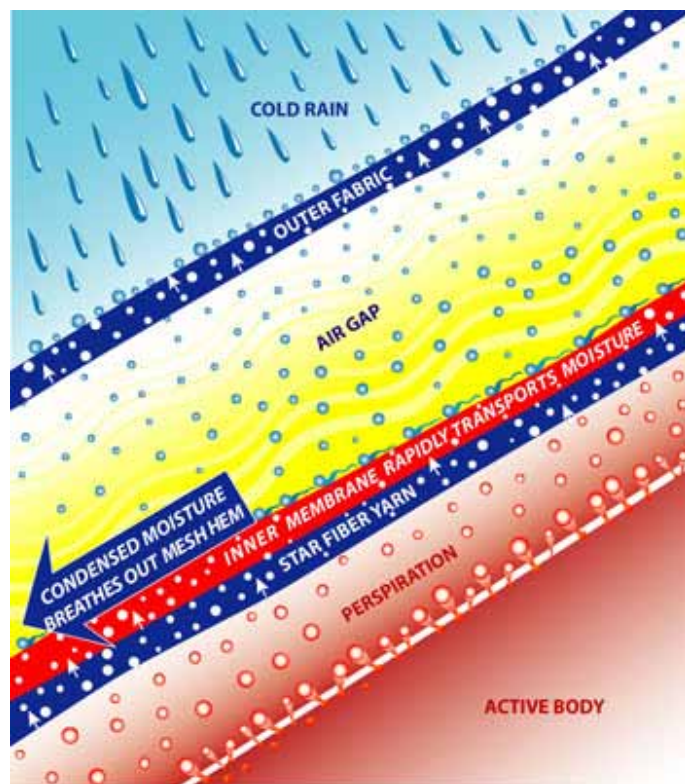
Kako ostati SUV?

- KAKO SE SA PLANINARENJA
- VRATITI BEZ PREHLADE?
- KAKO IZABRATI ADEKVATNU
- PLANINARSKU ODEĆU?

Da li ste se ikada zapitali zašto osećate vlagu unutar vaše preskupo plaćene nepromočive planinarske jakne? Odgovor je vrlo jednostavan. Zbog kondenzacije vodene pare nastale usled znojenja. Da bi stigli do bilo kog uzvišenja ili planinskog vrha moramo izvršiti uspon. Kretanje, pogotovo pri usponu, izaziva znojenje, a ono je u većini slučajeva povezano sa kondenzacijom sa unutrašnje strane naše, obično skupo plaćene, nepromočive planinarske odeće i obuće. Kondenzacija je prirodna pojava, a u slučajevima, koji nas zanimaju, veoma je izražena na temperaturama ispod 15 stepeni.

Test nepromočivosti

Normalna temperatura našeg organizma je oko 36 stepeni. Između površine našeg tela i unutrašnje

strane naše planinarske jakne ona pada na vrednosti između 36 i 30 stepeni. Na spoljašnjoj strani jakne temperatura vazduha je 15 stepeni ili niža, inače jaknu nećemo ni nositi, zar ne?

Zbog čega su onda uslovi za testove po industrijskim standardima za nepromočivu odeću postavljeni za temperature od 21 stepeni i više i za male vrednosti vlažnosti vazduha?

To morate zapitati ljude koji su postavili te standarde, jer nepromočiva jakna nije nam potrebna za suvo i toplo vreme, već za vlažno i hladno vreme. Proizvođači u trci za kupcima pribegavaju svakojakim sredstvima. Veoma često za svoju odeću deklarišu vrednosti, koje se zapravo u laboratorijama ne mogu ni izmeriti, jer su daleko iznad maksimalnih vrednosti, koje oprema može izmeriti. Na primer često se na jaknama može videti tvrdnja proizvođača da trpe 20.000 mm vodenog taloga, dok se testnom opremom može izmeriti maksimalno 15.000 mm.

Milimetri i talozi

Kad smo već kod „mm vodenog taloga“ hajde da postavimo definicije za te veličine.

Po prihvaćenim industrijskim standardima nepromočivost materijala se meri količinom vode u milimetrima vodenog stuba, koju materijal zadržava pre nego što počne curenje. Vrednost transmisije vodene pare se meri u gramima vodene pare po kvadratnom metru materijala za vremenski period od 24 časa (označava se u g/m²/d, a često se skraćuje i prikazuje samo kao g). Nažalost, merenja sprovedena u ozbiljnim laboratorijama, pokazala su da odeća načinjena od materijala sa veoma malim vrednostima za nepromočivost, pokazuje odličnu otpornost na spoljašnju vlagu, dok u isto vreme, odeća načinjena od materijala sa visokim vrednostima, propušta vlagu na šavovima, ziperima i kapuljačama. Očigledno je da su laboratorijski izmerene vrednosti materijala, potpuno različite od vrednosti koje se dobijaju za gotove proizvode izrađene od istih tih materijala.

Jedan sloj menja sve

Zanimljivo je uočiti i pojavu, koju u anglosaksonskoj literaturi nazivaju „cold bridging“. Iako spoljašnja membrana „radi“ svoj posao i sprečava prodor vlage sa spoljašnje strane u unutrašnjost, usled slabe termalne izolacije, vodena para sa unutrašnje strane se kondenzuje na hladnoj površini sa unutrašnje strane membrane. Na taj način, korisnik skupo plaćene jakne ima utisak da ga je proizvođač prevario i da je membrana propustila spoljašnju vlagu. Ova pojava se sprečava dobrom termalnom izolacijom. Najčešće i najlakše, problem se rešava izolacionim vazдушnim slojem. Škotski proizvođač „Keela“, uočivši problem kondenzacije sa unutrašnje strane, rešio je da se ne bori protiv te prirodne pojave, već da korisnike

svojih proizvoda zaštiti koristeći SDP (System Dual Protection) ili na srpskom - sistem dvostruke zaštite. Ideja je vrlo jednostavna. Ako već ne možemo da sprečimo pojavu kondenzacije, zašto je ipak ne bi kontrolisali? Gospodin Rub iz „Keela“ je došao na ideju da sa unutrašnje strane odeće postavi još jednu membranu, ali ovaj put ne za zaštitu od spoljašnje vlage, već za zaštitu od vode nastale kondenzacijom našeg znoja sa unutrašnje strane spoljašnje membrane. Na taj način stvorene su čuvene KEELA Munro i Spectrum jakne, koje stvarno svoje korisnike održavaju suvim i štite od vlage sa svih mogućih strana.

Ipak, i ovo rešenje ima svoje negativne strane. SDP jakne su malo teže od konkurentskih proizvoda zbog dodatnog sloja materijala. Svaki komfor se plaća. S obzirom, da je znojenje prirodna odbrana našeg organizma od pregrevanja, možda je najbolje dobro isplanirati uspon i laganim tempom, bez pregrevanja, doći do vrha i na taj način eliminisati potrebu za skupim hi tech odevnim predmetima. Za one koji žure i ne mogu sebi da priušte dovoljno vremena za lagani tempo uspona Keela SDP odeća je uvek na raspolaganju.

□ [Korisne web adrese] ○
www.ctt.leeds.ac.uk
www.en.wikipedia.org/wiki/Waterproof_fabric
www.keela.co.uk/system-dual-protection
www.gora-i.com

□ [Beskorisne webadrese] ○
www.gore-tex.com

PARENZANA i mirisi juga

BICIKLIZAM

Jedinstvena biciklistička avantura
vodila nas je stazama **Parenzane** i
Jadranskom magistralom...

Razmišljao sam da li uopšte da se uhvatim papira i olovke i na njemu iskažem sve ono što me još uvijek drži, pa čak i u snovima zanosi, da smo Nizama i ja još uvijek tamo gdje smo daleko od naše svakodnevnice, od naše stvarnosti i radnih obaveza. Na nagovor dragih i bliskih osoba odlučih se na ovaj potez i praktično nastavak prošlogodišnje priče mi daje motiv a ujedno ispunjenje obećanja da prošlogodišnja tura neće biti posljednja i najsmjelija.

Kako je četrnaest dana nekad, u nekom drugom, čini se nestvarnom svijetu, zaista premalo, tako nam prošlogodišnja turneja ostavi želju da se baš vratimo i započnemo ovu sadašnju priču od Istre, mjesta koje nam mami uzdahe oduševljenja. Kako obično po planu nikad ništa i ne ide, tako i naš put dugo planirani umjesto vozom do Ljubljane započinje autobuskom linijom do Kopra.

Kopar i dolazak za nas je bio poput zbunjenosti prije jutarnjeg umivanja. Dolazimo u zemlju gdje žive ljudi

tako slični nama, a po svemu puno drugačiji. Žive i njeguju kulturu koja zaista može zbuniti slučajnog prolaznika. Od Kopra preko Izole do Portoroža zaista izgleda sve tako počešljano, usisano i njegovano. Biciklističke staze i rute izgledaju baš tako čini mi se kakve i mi ovde sa ovih prostora zamišljamo, priželjkujemo i tražimo putem raznoraznih biciklističkih događaja koji se populariziraju iz godine u godinu.

Prvi dan nije tako lagan za oboje poslije višesatnog autobusnog truckanja i skučenosti. Uživajući ipak krajolicima išanim pomenutim stazama nalazimo mir uz more, daleko od buke u mjestu Savurdija koja svojim geografskim položajem čini najsjeverniji vrh Istre.

Staze će čak neki poznavaoци Istre prepoznati kao „Parenzana“. Za one koji ne znaju, Parenzana je uskotračna željeznička pruga koja je povezivala Trst, preko niza stajališta, sa Porečom, kao krajnjom željezničkom stanicom. Bila je u funkciji od 1902. do 1935. godine. Prolaskom kroz Italiju, Sloveniju i Hrvatsku

pratilo je mnoštvo pratećih željezničkih objekata, mostova, vijadukta i tunela. Koridor pruge je danas sačuvan i preuređen za bicikliste. Zanimljiva je i sudbina tračnica i šina ove pruge. Naime, Mussolinijevе vlasti su demontirale šine i otpremile ih brodom u svoju, tada okupiranu koloniju - Etiopiju. Međutim, taj brod nikad nije stigao do odredišta jer je potonuo u Sredozemnom moru.

Naš put preko Istre, bolje reći preko dijela, nažalost, se zaustavlja u Poreču gdje usljed najavljenih vremenskih neprilika donosimo ishitrenu odluku ali se ispostavilo i ispravnu, sjedamo na bus i najkraćim putem prelazimo u Rijeku grad koji također nije nudio gostoprimstvo pod vedrim nebom ali u svakom slučaju jednostavniju propusnicu da bježimo biciklima i tražimo nešto bolje uslove u Ličko-Senjskoj regiji. Nešto manje avanturistično je bilo u mjestu Klenovica pored Novog Vinodolskog gdje smo morali iznajmiti klasični smještaj i topao krevet iz kojeg smo ipak tri noći za redom osluškivali grmljavine, kišni prolom oblaka i čuvene

senjske vjetrove koji nemilosrdno metu senjska prostranstva prirodi i more.

Dani su ipak bili drastično drugačiji. Tu smo kao normalni turisti uživali u plaži i zrakama sunca koje su uspijevale kroz masu oblaka prodrijeti i do nas. Tu sam iskusio i svoje ribarske sposobnosti pa smo za večeru uživali u dnevnom ulovu i svježoj ribi.

Prvi signal lijepog vremena je nama spremnim i odmornim ujedno predstavljao kao start na nekom takmičenju. Pedalom prelazeći prelijepe krajolike Senja, Karlobaga, pa sve podnožjem čuvene Paklenice, u dva tri dana dolazimo do Zadra, ujedno i mjesta gdje je sve čini mi se drugačije i pitomije. Kampovanje i taj užitak pod zvijezdama smo posebno doživljavali, pogotovo na mjestu odakle se većina kornatskih otočića nazire.

Nastavak putovanja nimalo skromno se može reći da je bilo egzotično. Divlje obale, puste plaže i tirkizno more totalno zapostavljaju proizveden umor na dvotočkašima i stavljaju ga u drugi plan. Čak i u svom tom užitku, pomalo

se prepustivši toj egzotičnoj monotonosti, vrisak i iskreni pokušaj dozivanja i obuzimanja naše pažnje nas budi iz svega toga. Pravu notu našem putovanju dodaše prijatelji, također biciklisti, sličnih pogleda iz Rogoznice. Mjesto koje da zamalo proletimo na biciklima, a da nam u sjećanju ostane samo kao mjesto u kojem smo se rashladili u obližnjoj uvalnoj plaži.

Naša, sad već možemo reći prijateljica, Filka iz Hrvatske i njen dečko Marko ne dozvolivši nam tek tako da prođemo, pružiše nam sklonište od sunca i već usijanog asfalta. Uz priču i njihov motiv našeg zaustavljanja nismo mogli nikako odbiti tek ispečene srdele na gradelama kao ni njihovo domaće vino sa obližnjeg vinograda. Naše poznato bosansko gostoprimstvo, njih je također propratilo stazama naše domovine, tako da su nam kroz priču i otkrili taj razlog koji su dugo planirali i način na koji bi nekoga sličnog njima bar po pogledu putovanja zaustavili i na svoj način uzvratili.

Sudbina je bila na našoj strani. Ti momenti druženja i iskrenog predstavljanja jednih drugima, naravno, praćeno na dalmatinski način uz srdele, vino a i poslijepodnevno kupanje na skrivenim plažama preljepe Rogoznice i njenog Zmajevog oka su našem putovanju dala veći značaj. Putovanje ne bi bilo putovanje da se na bilo koji način ne zasiju i nova prijateljstva. Pod tolikim dojmom, put prema Trogiru i Splitu ništa manje bitan.

Da i Makarska rivijera opet može ponuditi nešto više, kad čovjek misli da je tu sve doživio i vidio, zaista može. Dijelom našeg traga se pojavljuju naravno opet ljudi, po avanturi slični nama ali idejom i ciljem puno većeg zalogaja. Naime, dvoje njih mladih Nora i Rick na tandemu biciklu uputili su se sa svojim ljubimcem psom po imenu Čuda u avanturu od vremenski oko dve godine na put od Holandije do Malezije. Spontani i slučajni susret je čak i Makarsku rivijeru učinio drugačijom. Kako

nam komunikativnost nije slaba strana tu opet naša ljubaznost i dobronaklonost prevladava pa se među nama rodi i prijateljstvo.

Svojim gestom, a ponukani Filkinim i Markovim potezom, ponudimo im također smještaj i priliku da budu naši gosti u Sarajevu, a samim tim i izvršili znatan uticaj na tok njihovog putovanja što znači da smjer preko Crne Gore i Albanje ipak zamjeniše odlukom da ih nešto ljepše i ugodnije čeka u BiH i Sarajevu. Preljepa večera,

druženje i spoj s prirodom pa u noć pod nebeskim svodom nadvijenim nad Živogošćem, šator do šatora sa novim holandskim prijateljima obilježise i posljednje dane našeg godišnjeg odmora.

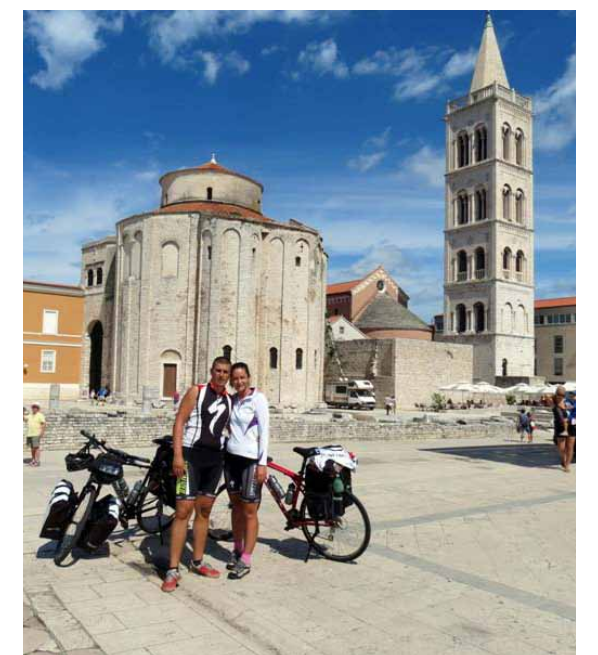
Granica našoj pedali bijaše svima nama dobro poznato mjesto Doljani koje ponosno biciklima prolazimo u svega tri minute, dok su se kolone auta protezale. Pred nas na granicu dolazi sa našim vozilom kolega i prijatelj Nermin, koji je također bio dio našeg spontano razrađenog putovanja.

Avantura za avanturom nam svaki put zagrije krv i stvori želju za novim polaskom. Dosadna svakodnevnića, jurnjava za poslom i obavezama, kao i ljudi bez

mašte s niskim interesima su dodatni motiv da na ovaj način i u stilu slučajnog prolaznika upoznamo svijet, razmjenimo osmijeh, podijelimo sve ono što nosimo u torbi i mimo nje, zbližiti se s ljudima i kraj kristalno čiste vode. To je onaj dio u čovjeku koji većina ljudi zaboravlja da postoji kao dio života. Onaj glas iznenađenja, začuđeni ton uz osmijeh koji svako proizvede kad čuje moje planove, a sve to meni govori kao o nekoj težini poduhvata.

Putovati sa voljenom osobom i pratiti svijet oko sebe takav kakav jeste lako... nije nimalo lako, ali se isplati sveke sekunde.

SANJIN JAHIĆ

Od Salzburga do Budimpešte

Milan Janić član PD „Jelenak“, odkrio je jedan potpuno novi pogled na svet - **cikloturizam**, što ga je odvelo u sjajnu biciklističku avanturu...

Moj prvi kontakt sa cikloturizmom kao konceptom desio se 2010. godine kada sam počeo i sam da vozim duže ture biciklom, najpre do Avale i okolnih sela. Prelazak Dunava, guranje kroz gužvu Beograda i osećaj da sam uradio nešto značajno me nije puštao tih prolećnih meseci. Dolaskom na vrh Avale ugledao sam sledeće brdo - Kosmaj. Pogled na mapu je govorio - sa mojom trenutnom kondicijom i opremom koju imam, nema šanse da se vratim u Pančevo istog dana. Potraga za rešenjem me je dovela na prag jednog potpuno novog sveta - cikloturizma. Ide ti se nekuda daleko? Ne možeš da se vratiš istog dana? Rešenje postoji - ponesi šator! Smetaju ti domaći, bahati vozači? Idi negde gde te poštuju!

Jedna stvar je vodila drugoj, nisam se ni okrenuo, a već sam bio na putu za Salzburg (Austrija), tragom Dunava, Mocarta, propalih imperijalističkih nasto-

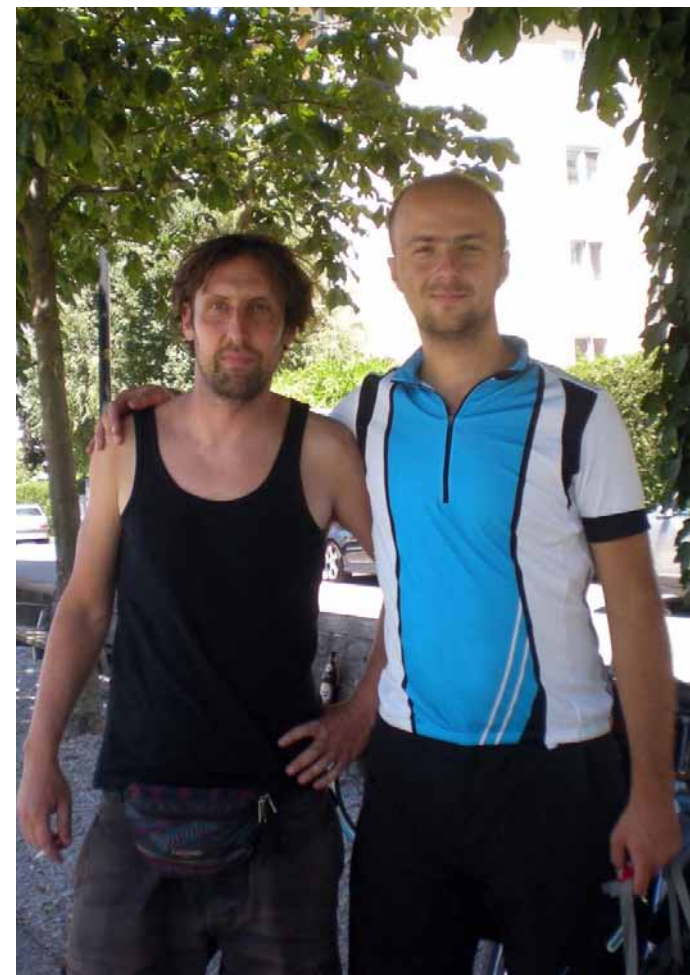

janja i sasvim neočekivano - Hitlerovog detinjstva. Višemesečno istraživanje teme, iščitavanje bezbrojnih putopisa ljudi koji su tu istu turu prevozili pre mene, spisak opreme...

Pokušaću manje upućenima da približim koncept cikloturizma, kao moderne alternative klasičnim odmorima. Radi se o višednevnim biciklističkim turama gde jedan čovek ili grupa nose sve stvari koje su im potrebne sa sobom, u specijalnim torbama, bisagama. Daljine prevaljuju na dva točka, brzinom koja im najviše odgovara. Zašto? Odgovor nije jednostavan! Najčešće je želja za putovanjem, slobodom, lutanjem, upoznavanjem drugih kultura, gradova i zemalja ono što ljude privuče ovom vidu rekreacije. Svako ima svoj odgovor. Moj? Izlazak iz stega svakodnevnice, odvajanje vremena da se vidi, čuje i doživi nešto novo. Koliko njih je bilo u Beču? A koliko ljudi je spavalo u šatoru u dvorištu porodice poreklom iz Izmiru, u Hitlerovom rodnom gradu?

Putovanje je počelo u Beogradu, gde sam bicikli smestio u zadnji prtljažnik autobusa koji prenosi daleko teže i veće terete svakog putnika tog dana. „Sam ćeš osam dana da voziš bicikli?“, pita mene šofer kad sam mu rekao zašto nosim dvotočkaša. „Pa, da. Austrija je bezbedna, staze su obeležene“, poletno mu odgovaram. Još jedanput, srećem se sa nerazumevanjem, ali i prećutnim podržavanjem, na koje sam navikao tokom višegodišnjeg bavljenja planinarenjem. A ovu turu ja upravo tako i doživljavam.

Početak vožnje je Salzburg, rodno mesto Mocarta. Zašto baš Salzburg? Stari deo mi se svideo u kratkoj poseti, pre više od deset godina. Dolaskom u šareni grad na reci Salc shvatio sam da sam dosta nedovoljno pripremljen za čitavu plejadu biciklističkih staza koje prolaze kroz grad! Na svu sreću, kao i nebrojeno puta u toku osmodnevne ture, sreo sam ljude spremne da pomognu putniku - Haniš je biciklom išao do Indije i

Egipta, što je meni bila dovoljna preporuka da mu ostavim bicikli sa stvarima na čuvanje, pet minuta nakon upoznavanja.

Prvi dan putovanja, kao i skoro svaki sledeći bio je - vreo. Ukupno 120 kilometara, uz jedno lutanje, na mestu gde Austrijanci još uvek nisu raščistili stazu

od rekordnih poplava koje su ih zadesile dva meseca ranije. Dunav u svom gornjem toku ne podseća na čudljivog diva kakav je u okolini Pančeva, a na kojeg sam navikao. Austrijski gradovi na Dunavu se samo ređaju - svaki lepši od prethodnog, uređeni, čisti. Do Beča imam društvo, gospodina kome na kraju nisam ni

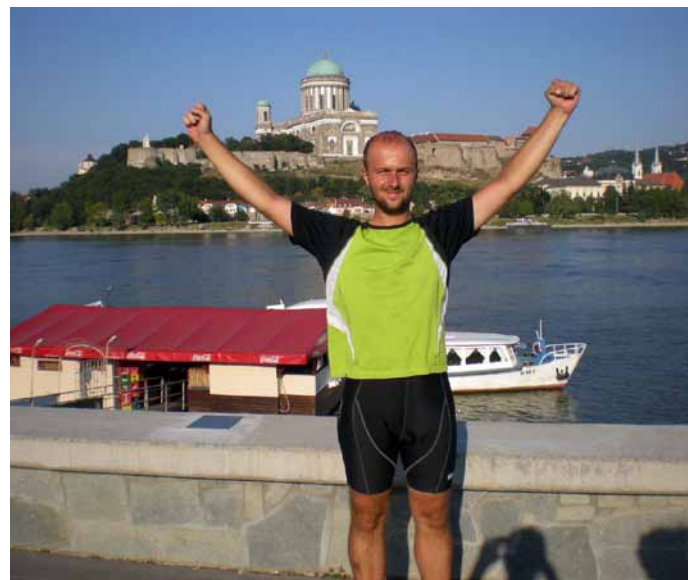

ime upamtio. Rastali smo se neočekivano, u predgrađu prestonice, nismo stigli da razmenimo elektronske adrese. Bez njegove pomoći svakako da ne bih uspeo da izvozam 300 kilometara u dva dana! A kakvi su to pejzaži - dvorci poput onih iz Diznijevih bajki, uređene staze pored reke, peščane plaže, vinogradi, sela... I tek sada doživljam ono o čemu sam godinama čitao - potpunu opuštenost, ulazak u novi svet, odsečen od svakodnevnice. Postoji samo put ispred mene, napor okretanja pedala koji obogaćuje iskustvo i pejzaž koji svemu daje smisao.

Dan odmora u Beču koristim da se podsetim grada i popričam sa ljudima koji su se zatekli u istom kampu - porodicom iz Praga koja vozi istu rutu Dunavom kao i ja, Mađarom koji ide u posetu čerci koja studira u Holandiji, bratom i sestrom iz Švedske koji izgledaju kao kopije članova grupe „Abba“... Nikako nisam usamljen, na ovom putu se javlja osećaj jedinstva! Žao mi je što nemamo vremena da se bolje upoznamo, ali put zove.

Bratislava pored sporijeg toka Reke donosi i višestruko jeftinije pivo, drugačiju, našem mentalitetu bližu kulturu i nenasnosne vrućine. Slično je i u Mađarskoj, a opet drugačije - savršeno obeležene biciklističke staze,

odvojene od ostalog saobraćaja, uređena sela i polja suncokreta koliko se pogled pruža. Osećam da dnevni napor uzima danak - preko 100 kilometara dnevno, bez hlada, čini me sporim, tromim. Osmog dana puta, kao i svakog do tada, pakujem šator, doručujem i krećem dalje. Svečani trenutak je preda mnom - ulazak u glavni grad Mađarske. Ne uspevam da pronađem spokojstvo koje sam osećao prethodnih dana, kraj se bliži, telo je iscrpljeno od napora na koje nije naviklo. Ne pomaže ni greška koju sam napravio pred sam ulazak u grad, koja me je koštala više od dva sata pedaliranja. Nikada mi se plaže na Dunavu nisu činile tako privlačnim, hlad tako okrepljujuć. Ipak, na kraju ipak uspevam da se probijem do centra, klimatizovane sobe i hladnog pića. A beskonačna Vaci ulica? Žareći asfalt? Ko se toga još pa seća...

Za kraj, potvrdilo se nešto o čemu sam dosta slušao - ljudi su spremni da pomognu, ali i vi ne smete zatvoriti oči, mozak i ličnost pred njima. Samo putovanje izoštri to „šesto čulo“ za iskrene ljude, samo ga treba razdrmati, probuditi iz sna u koji zapada boravkom u zatvorenom prostoru.

MILAN JANIĆ

Uživanje svim čulima

Preko Zlatibora i Mokre Gore
(**Srbija**) sa freebikerima...

Još jedan poziv za fribajkersko okupljanje organizatora naših akcija, našeg druga Kuše. Idemo na Zlatibor i Mokru Goru. Dogovor oko prevoza, prenoćišta, trekova i ostalog teče preko sajta - Free-biking - koji okuplja ljubitelje prirode koji na vrlo specifičan način pokazuju ljubav prema majčici Zemlji. Krećući se biciklima kroz šume, preko livada, kroz visoke trave, preko srušenih stabala, prelazeći preko nabujalih potoka, fribajkeri uživaju svim čulima.

Petak večer (22. 8.), okupljanje na Zlatiboru i noćenje u prelepom vili u selu Ribnica podno Tornika. Subota jutro. Sve pripremne radnje su izvršene, ispravnost

bicikala proverena, lanci podmazani, ništa neće škripati i remetiti tišinu koja će nas ubrzo obuhvatiti pri ulasku u šumu. Vedro je, sunčano i toplo jutro obećava maksimalan doživljaj Zlatibora. Bidoni su napunjeni vodom, u rančevima su sendviči, pokoja suva smokva, banana, čokoladica, ne ide se u planinu bez rezervi vode i hrane. Isto važi i za garderobu: bez obzira koliko je toplo i što očekujemo povratak u bazu pre večeri, dugi rukavi, duge nogavice, rezervne čarape, vindstoper jakna i/ili kišna kabanica su obavezne. Čeono osvetljenje, nožić na sklapanje i upaljač toplo preporučujem.

Krenusmo. Četrnaestoro nas je, pet dama, što me posebno veseli, jer je bilo akcija da i nisam imala žensko društvo. Čini se da ovakvo druženje, kroz sport u prirodi, kroz udisaj svežeg planinskog vazduha, tumananje šumskim stazama, prelazak preko borovih iglica, sve više privlači i devojkke.

Vozimo pored Ribničkog jezera, pripremamo se za sve lepše predele. Prelazimo preko pašnjaka čija nas zlatna boja potiče na razmišljanje - kako je nastalo ime Zlatibor. Ima među nama dobro pripremljenih, odmah je neko izbacio podatak da je ime najverovatnije nastalo od jedne vrste belog bora, zlatnog bora, koji

je stavljen pod zaštitu države. Još kaže da je Zlatibor u srednjem veku nosio ime Rujno, koje potiče od biljke ruja, koja se koristila za štavljenje kože i izvozila se u Dubrovnik, a i danas raste u nekim zlatiborskim selima. Zvaničan naziv Zlatibor nosi od 1855. godine.

Idemo dalje. Ono što mi se posebno dopalo je što svako malo nailazimo na neki zaseok, nekoliko lepih planinskih kućica gde bi nas domaćin obavezno pozvao na okrepu, a nama je uvek najvažnije bilo da se osvežimo vodom sa česme ispred kuće i dopunimo rezerve. Meštani su veoma zainteresovani za nas: odakle smo, otkud ovde, i to biciklom, čime su bavimo

u zbilji, jer, ovo je, smatraju, ipak neozbiljno za odrasle ljude.

Pri ulasku u duboku šumu velika vlaga, malo se teže diše, jači je uspon, klizavo tlo, ali uspevamo da ukrotimo naše konje vrane. Nije tu bilo mnogo priče, najvažnije je bilo uspostaviti ritam disanja. Uspeli smo. Na nekoliko vidikovaca obavezno zaustavljanje i fotografisanje. Prizori su od kojih zastaje dah, još uvek su neki okolni vrhovi obavijeni beličastim oblacima, ali kako dan odmiče, pogled je sve čistiji. Sledi spust. Popušta koncentracija i za desetak minuta tri pada. Muškarci malo konfuzni, ali ponosni na svoje najnovije rane. Devojka ustaje, briše krv sa lakta, noge, prilazimo joj, hrabrimo je, dobila je i nekoliko fotki za uspomenu, ako joj ne budu dovoljne krastice i eventualni mikroskopski ožiljci. Ona je dobro, hrabra je, ne odustaje, nije slučajno sa fribajkerima, idemo dalje. Još jedna potvrda da i za najiskusnije nema opuštanja na ovakvim terenima.

Put nas dalje vodi duž same granične linije sa Bosnom. Jednim kratkim delom pedeliramo u komšijskom dvorištu, ali ubrzo se vraćamo u svoje, gde u jednom

momentu koristimo granični kamen kao stolicu za mali predah.

Sledi nešto strmiji spust, sa desne strane gledamo na Crni Rzav, neki od nas su već na obali reke, sad će da padne i kupanjac. Prijaće, jer je baš vruće, bez vetra. Ne žalimo se, ne, nikako, jer je prognoza bila dosta nepovoljna. Ali, ipak je to samo prognoza... Dolazimo do mosta, prelazimo ga i odmah se spuštamo do reke. Da li fotografisati tu lepotu, čistu reku koja prelazi preko crnog kamena u slapovima, a mnogi se već namestili za dobru hidromasažu, pa valja i tu sreću i zadovoljstvo ovekovečiti, ili sesti pa duboko udahnuti, zatvoriti oči i slušati zvukove koji opuštaju... Racio pobeđuje. Jedemo sendviče, zaslađujemo se orasima i suvim grožđem, a onda uz vrisak i smeh presvlačenje i ulazak u Crni Rzav. I to je brzo prošlo. Spuštajući se sa prevoja Panjak dolazimo do panoramskog pogleda na granični prelaz sa Bosnom, Kotroman, mnogo je automobila i kamiona, nama je lepše na našim biciklima.

Nastavljamo prema Mokroj Gori, selu koje je postalo popularna turistička destinacija zahvaljujući

Šarganskoj osmici, jedinstvenoj pruži uskog koloseka, širine 75 cm. Pruga se probija kroz stenovite i strme terene i pravi neobičnu putanju, koja gledana iz vazduha ima oblik broja osam. Ograničeni dužinom dana, nismo mogli sebi da priuštimo vožnju koja traje oko dva sata, a kojom se savlađuje visinska razlika od 300 m, a za pređenih 13 km prođe se kroz 20 tunela.

Idemo dalje, sledi najjači uspon u toku dana. Treba savladati 550 m visine do prevoja Viogor gde nas čeka naš prijatelj Peđa u njegovoj vikendici, sa osveženjem koje nam je i te kako potrebno posle uspona. Malo stimulansa iz kofeina smo oberučke prihvatili. I baš je dobro što sad ovo pišem, jer mi se te slike vraćaju, veoma su stvarne, i sad mogu da kažem koliko je sve to bilo uzbudljivo i naporno, a odmah bih se vratila i još jedan krug napravila. Sad nam više nije vruće, vetar je počeo da duva i nosi kapljice kiše koje samo na momente osećamo.

Prešli smo veći deo puta, uživamo sve više, ali dan se primiće kraju, pa moramo i da požurimo, te se zato ne spuštamo, kako je predviđeno, do Semegnjeva, već hvatamo obeleženu biciklističku rutu koja ide preko

Oka i Belih Voda do Zlatibora. Na taj način nismo mnogo gubili u visini, a imali smo odličan pogled i izvanredno lepu vožnju, najpre preko livada i pašnjaka, a zatim i kroz šumu.

Na izlasku iz šume još nekoliko kilometara njiva, na nekim mestima upadamo u bare, dosta je vode zaostale od prethodnih kiša, a ima i neprijatnih vododerina. Izlazimo na asfalt, tu nas već uveliko hvata mrak, osvetljenje je neophodno, ali imamo i pomoć meseca i zvezda. Stižemo u centar Zlatibora, okrepljenje, večera, svi zadovoljni, raspoloženi.

I tu mi se javi Markesova misao: „Ne ostari čovek, pa prestane da se zaljubljuje, već prestane da se zaljubljuje, pa ostari“. A, mi, večita deca, zaljubljeni u šumu, kamen, njivu, brdo, planinu.. Zaljubljeni u svoju ljubav prema čoveku, prema mravu, krtici, različku... Večito zaljubljeni. Dakle, mladi, dakle, fribajkeri.

I još jedan vikend na biciklu u Kušinoj organizaciji, a potpomognuto našom silnom željom i energijom koju smo pretočili u perfektno pedaliranje, guranje, smeh, padanje, druženje. I opet ćemo.

EMIRA MILIČEVIĆ, ZEMUN

Rajac - Suvobor - Ravna Gora

Odlučili smo da u subotu, 2. avgusta, izvezemo off-road turu, od Rajca do Ravne Gore...

Jutro je osvanulo sunčano, a prognoza je dobra, te je dan pred nama obećavao dobru vožnju.

Našli smo se na ulazu na Adu Ciganliju, oko osam sati izjutra. Pakujemo bicikle na nosače na krovu automobila. Na magistrali nema gužve, pa put do Rajca prelazimo za vešto više od sat vremena. Ostavljamo kola ispred Doma „Čika Duško Jovanović“. Na Rajcu je još poprilično hladno i za razliku od Beograda oblačno. Dogovaramo se da odmah počnemo sa vožnjom i prvu jutarnju kafu popijemo ne u Domu, već na Ravnoj Gori.

Posle desetak minuta vožnje uzbrdo već smo prilično mokri i zaduvani, pa i prija što još uvek nije

ogrejalo Sunce. Ulazimo i vozimo kroz šumu. Prethodnih dana je obilno padala kiša, tako da je staza blatnjava, sa brojnim lokvama, pa se trudimo da pronađemo put i ne završimo u nekoj bari. Osobito je interesantno na nizbrdicama, jer bicikl proklizava, te je umeće ostati na sedištu. Livade između šumaraka, pak, pod visokom su travom, negde i iznad nivoa struka. Imam osećaj da vozim kroz savanu.

Na par mesta je toliko klizavo i strmo, a put izlokkan, da silazimo i guramo bicikle.

Do Suvobora stižemo za oko sat i po vožnje. Pred vrhom, na samoj stazi stoji krdo krava. Bik koji je kao u crtanom filmu, spustio rogove, gleda nas i kopa prednjim kopitom. Znam da psi ne vole bajs i okretanje točka, i da me često jure želeći da ga ugrizu, ali ne znam kakvo je opredeljenje bikova prema biciklistima.

Pa zato silazimo sa bajsova i u širokom luku zaobilazimo krdo. Od Suvobora dalje ka Ravnoj Gori vodi možda i najlepší deo puta. Staza je meka, bez kamenja, posuta borovim iglama. Tek ponegde prelazimo

preko korenja drveća. Sve miriše na četinare i smolu. Fantazija...

Uskoro nailazimo na jednog seljaka koji nas pita da li smo se izgubili i zašto vozimo tuda kad ima asfaltni put... Teško je objasniti da volimo da se mučimo i budemo kaljavi...

Sunce i vetar su rasterali oblake, pa imamo vedro nebo i pogled koji puca ka Rudniku, Ovčaru i Kablaru.

Stižemo drumom na Ravnu Goru, a zatim se posle pauze vraćamo se ka Suvoboru i posle toga krećemo u spust ka Mionici. Taj deo puta je... uff... pa fenomenalan! Spust od nekih desetak kilometara, uglavom dobrog druma. Jurimo kao munje, ipak uz dosta opreza. Intenzitet saobraćaja je nizak, pa treba voditi računa o vozačima koji povremeno izleću iz krivine, iz suprotnog smera, vrlo često prelazeći u suprotnu traku.

Uz put rastu kupine u neverovatnim količinama. Nismo odoleli, već smo stali na desetak minuta da se zasladimo.

Put vijuga, vreme je sjajno, dan vedar, puca pogled po širini Šumadije. U dolini se vidi Mionica, a izdaleka se beli zvonik Crkve. U Mionici smo posetili centar, crkvu i spomenik vojvodi Živojinu Mišiću. Tu je i most na kome je vojvoda 1914. zaustavio srpsku vojsku koja je počela da se raspada čuvenim rečima: „Vojnici, deco, stojte! Uspravite se, okrenite lice neprijatelju...“

I mi smo tu stali, i napravili pauzu za ručak.

Punih stomaka nastavljamo dalje, čeka nas pedalanje uzbrdo, ka Banji Vrujci. Usput srećemo dvoje naših cikloturista, već u godinama. Bajsovi natovareni bisagama, lagano voze uzbrdo. Prolazimo pored njih. Iskreni pozdravi, smešak, mahanja rukom. Lepo je sresti kolege na drumu....

U Banji Vrujci pravi letnji dan. Bazeni prepuni. Krivo nam je što nismo poneli kupaće. Bazen deluje toliko primamljivo da mi dođe da skočim u dresu u vodu. Uhhh... Biće sledeći put...

Nastavljamo ka Ljigu. Usput sustižemo jednog momčića na bajsu, koga, onako iz kurtoazije, upitasm da li je to put ka Ljigu. Momak je to shvatio kao želju za trkanjem, koju smo i mi hteli, ne hteli, prihvatili, pa se put do Ljiga pretvorio u jurnjavu i preticanje. Put predivno gore - dolira, a ko je prvi stigao u Ljig, neću vam otkriti.

U Ljigu izlazimo na ibarsku magistralu gde je pomalo frustrirajuće voziti uz šlepere koji tutnje i obilaze nas na dvadeset centimetara. Srećom, taj deo puta je

kratak, pa se opet odvajamo na put za Rajac. U selu Slavkovica punimo bidone svežom vodom i kratko odmaramo pred uspon na Rajac.

Dosta je toplo iako je već pet sati popodne, pa do Doma na Rajcu vozimo lagano, taktikom MPM („malo po malo“), krivinu po krivinu jer je uspon konstantan. Konačno stižemo odakle smo krenuli jutros. Raspremamo bajseve i pakujemo ih na kola. Prijatan umor obuzima telo. Sedamo u baštu da popijemo kafu i osvežimo se. Ali, kako niko ne dolazi da nas posluži, ulazim u Dom da naručim piće. A unutra imam i šta da vidim, PSD „Pobeda“ je dovela grupu na smenu na Rajcu, večera je u punim jeku. Konobarica me ledeno ošinu pogledom, te nisam smeo ni da pomislim da bilo šta naručim...

I tu se rađa nova ideja, ulazimo u kola i jurimo ka Rudniku a zatim selu Varnice podno Ostrovice. Sunce već lagano zalazi pa da brže-bolje popnemo i Ostrovicu.

Ovo mi je jedanaesti put da idem na Ostrovicu. Kako nisam išao jedno dve godine, prilično sam iznenađen novom stazom koja je napravljena. Usečene stepenice, rukohvat, sajla koja je razvučena do vrha, sve me je to začudilo... Jeste da je sada možda dostupnija većem broju ljudi, ali nekako mi deluje smešno. U svakom slučaju, na vrh izađosmo za

dvadeset minuta. Slikanje na blic i brzo spuštanje u podnožje, jer već pada mrak...

U povratku svraćamo u restoran „Kota 555“, gde sam konačno popio dugo očekivani prvi jutarnji/poslednji večernji kapučino.

Šalu na stranu, današnja vožnja je bila više nego interesantna. Lepa kružna tura od oko 90 km, dobra off-road vožnja, sjajni downhill, prilika da se izveze jedan od najlepših delova Šumadije i obidu znamenitosti kojih ovde ima mnogo i, na kraju, uspon na Rajac. I sve to na stotinak kilometara od Beograda.

Preporučujem svima!

Do sledećeg pedaljanja

VUK I VOJIN TUBIĆ, PK „BALKAN“

Yoga Retreats

KONTAKT:

Phone: 060/449-71-11

E-mail: sinisaracic@yahoo.com

Website: www.sportsko.udruzenje.org

www.facebook.com/FitnessYogaAdaBojana

Do Atosa i nazad

*Jedan čovek, dva točka, jedno
duhovno putovanje...*

Krenuo sam put Svete gore i znao sam da sam put neće biti ni malo lak. Pored toga što sam svakodnevno biciklirao duge trase, ovo putovanje je za mene bilo i pravo malo hodočašće, budući da sam ga posvetio pokojnom ocu, majci i bratu.

Prvog dana, tačnije u pet ujutru, uputio sam se prema Nišu. Tog jutra nisam ni pomišljao da me na putu može usporiti kiša. A baš to

se dogodilo! Kiša me je sprečila da tog prvog dana prevezem trasu Jagodina - Kumanovo (260 km), pa sam morao da je skratim i prespavam kod drugara Dejana.

Ustao sam u šest sati i tog dana bilo je malo bolje vreme za vožnju. Krenuo sam hladne glave put Kumanova. Brat Dejan mi je pravio društvo do skretanja za Grdeličku klisuru. Tu mi je pozeleo sreću i rekao da se čuvam. Kroz

Grdelicu i Vranje prošao sam bez problema i krenuo sam gde me je put vodio - dolinom Pčinje. Stigao sam do jednog vidikovca. Pogled na nedodirljivu prirodu bio prelep i pravo otkriće za mene koji prvi put vozim ovim predelima Srbije. Spust prema manastiru Prohoru Pčinjskom dug je devet kilometara. Oštre krivine, a svuda oko, kuda se pogled pruža, priroda prelepa.

Stigao sam do graničnog prelaza i prošao sve „preglede“, pa se uputio ka Kumanovu. Put je na početku, od ulaska u Makedoniju, u veoma lošem stanju, pa sam morao da vozim sporije, što zbog tereta koji sam nosio sa sobom, što zbog obzira prema biciklu, kako ne bi došlo do gumi defekta. U Kumanovo sam stigao u 17 sati i odmah svratio kod brata Ljubiše Andrejića, koji je prijatelj

Info

Ka Atosu:

1 dan Jahodina - Ražanj - Aleksinac - Niš - Leskovac (140 km)

2 dan Leskovac - Grdelica - Vladičin Han - Vranje - Klenike - Prohor Pčinjski (170 km)

3 dan Kumanovo - Sveti Nikole - Štip - Lakavica - Radoviš - Strumica - Valandovo - Dojran jezero (170 km)

4 dan Dojran jezero - Kilkis - Nea Sanda - Solun - Vasilika - Poligiros - Arnea - Poleoheri - Jerisos cilj (220 km)

Povratak:

5 dan Jerisos - Kakovo manastir - Stratoni - Olimpijada - Stavros - Rendina - Nea Sanda - Kilkis - Dojran jezero (188 km)

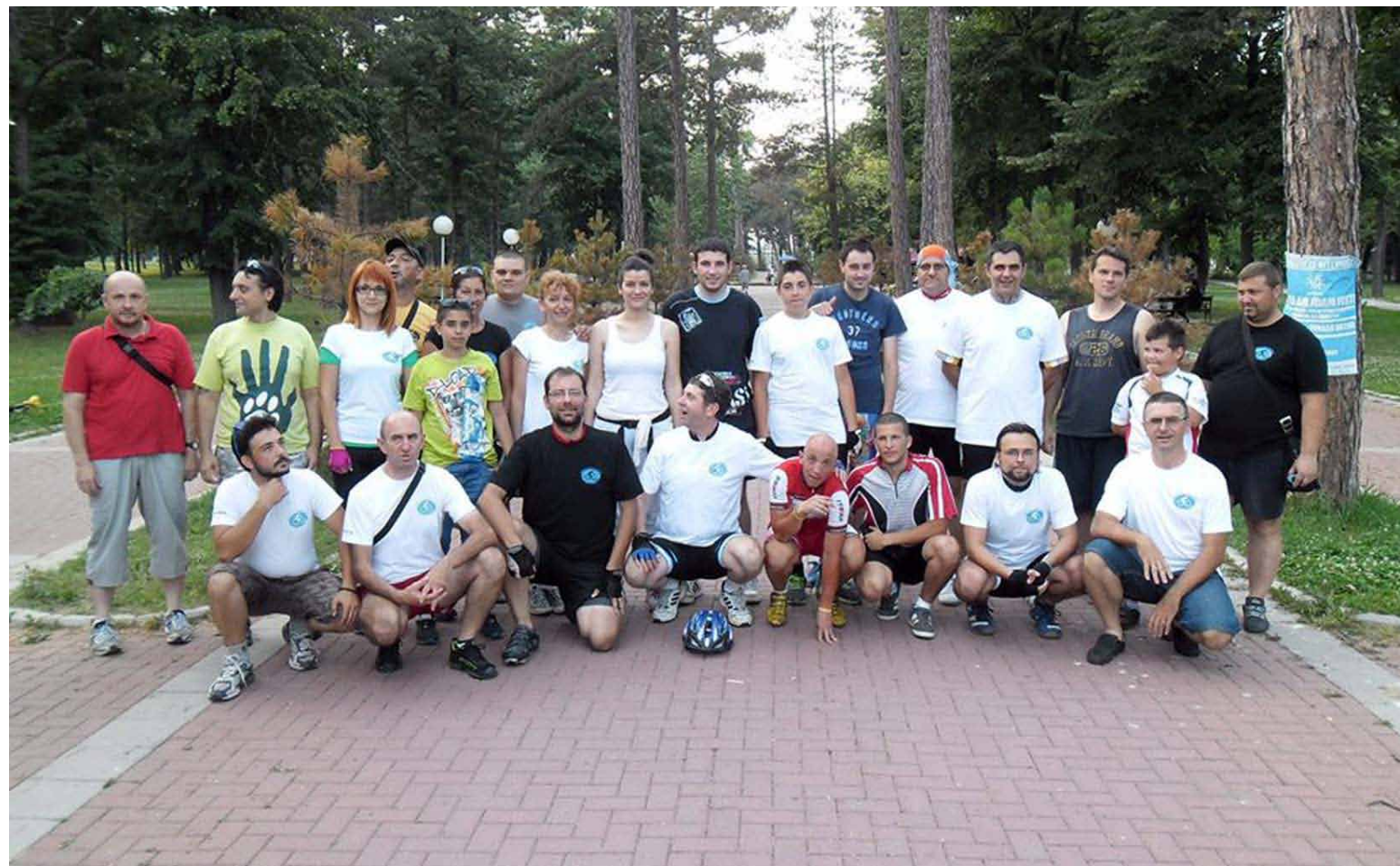
6 dan Dojran jezero - Valandovo - Strumica - Radoviš - Lakavica - Sveti Nikole - Kumanovo (193 km)

7 dan Kumanovo - Prohor Pčinjski - Klenike - Vranje - Vladičin Han - Grdelica - Leskovac - Gadžin Han - Niš - Aleksinac - Ražanj - Paraćin - Čuprija - Jagodina (307 km)

mog brata sa planinarenja. Rekao sam da će mi prijeti njegovo gostoprimstvo, pa makar ono bilo i na jedan dan, jer ujutru krećem prema jezeru Dojran.

Između grada Sveti Nikole i jezera Dojran sreo sam dvojicu

saputnika koji su mi rekli da se vraćaju sa Hilandara. Popričao sam sa njima i oni su mi velikodušno dali par saveta za dalji nastavak puta. Poželeli su mi sreću, da bezbedno stignem do svog cilja. Gledao sam kako se gube u daljini i

rešio da nastavim put dalje prema jezeru Dojran.

Prespavao sam tu noć i ujutru krenuo ka obližnjoj grčkoj granici. Prolazim kroz niz manjih gradova i stižem u Solun. Vozio sam centrom grada i tražio putokaz prema prevoju Arnea. Raspitao sa kojim putem mi je najbolje da se krećem i dosta ljudi mi je reklo da treba da izbegnem prevoj Arnea zbog teških uspona. Meni

je bila želja da prevezem baš ovaj atraktivni planinski deo, što sam i učinio. Sa prevoja Arnea uputio sam se, posle jedne kraće pauze, prema gradu i cilju zvanom Jerisos. Tu sam prespavao i proveo jedan dan pre ukrcavanja na brod koji vodi do Uranopolisa i Svete gore. Samo saznanje odakle sam krenuo i da ću po prvi put kročiti nogom na tlo Svete gore i videti našu najveću svetinju,

kao i čudnovornu ikonu Presvete Bogorodice Trojeručice, dalo mi je dodatnu snagu. Pomisao da ću za tri dana videti svoju porodicu, koja mi je veoma nedostajala i davala podršku za svo vreme ovog puta, dala mi je vetar u pete i 19. 7. krenuo sam nazad - put Srbije.

Prošao Grčku i Makedoniju i našao se na domak granice. Kada sam krenuo iz Kumanova, leteo sam sve do Leskovca. Setio sam

se da sam rekao drugaru Dejanu da bih voleo da prevezem predeo ispod Suve planine, koja me je opčinila svojom lepotom i veličinom. Tog dana je pala je najduža kilometraža tokom puta (307 km) i pravo uživanje u prirodi i lepoti Suve. Finiš te etape, bio je ujedno i kraj putovanja - rodni grad Jagodina.

Zahvaljujem se svim dragim ljudima koji su imali razumevanje za

moj put, i na taj način mi pomogli da lakše ostvarim svoj san. To su pre svih „Gvozđara Bane Okov“, Meca frizer, internet stranica Ebajks sve za bicikle, moji drugari iz Kragujevca „Vozim po malo jer mi je stalo“, i kolege iz fabrike Kablova - novog stolarskog.

TEKST I FOTO: NIKOLA TASIĆ

More, kanjon, stena

Ovog leta je bilo veoma dinamično za ekipu, koja je u organizaciji Kluba ekstremnih sportova „**Armadillo**“ iz Čačka (**Srbija**) uživala u više disciplina...

KANJONING

Bogutovački potok, Nevidio, Škurda

Boravak u Crnoj Gori ovog leta obeležio je kanjoning, jedna od najzastupljenijih aktivnosti našeg kluba. U prvoj pauzi između zarona odlazimo iz Žanjica u kanjon Bogutovački potok.

Krećemo sa tri automobila put Pošćenja kod Šavnika koji će nam narednih dana biti baza. Smeštamo se Etno selu, a uveče na tehničkom sastanku delimo zaduženja. Ranom zorom, pre svitanja, krećemo na lokaciju.

Ovim kanjonom je Bogutovački potok našao put do ušća u Moraču. Kanjon je dug jedva 1.500 m, ali zbog velike visinske razlike od 600 m zahteva savlađivanje nekolicine vertikalna koje zahtevaju statičku užariju za spuštanje i stručnog

vodiča. Od godišnjeg doba i trenutnih klimatskih uslova zavisi i količina vode u potoku, a to uslovljava i način kretanja, odela od neoprena, alpinistički pojas i, obavezno, alpinistički šlem. Ulaz u kanjon karakteriše gusto šiblje, nedostatak bilo kakve uočljive staze, ali vrlo

brzo nalazimo put. Jedva se probijamo kroz šiblje, a onda počinje predeo koji je gotovo nestvaranog, tropskog izgleda. Smenjuju se mali bazeni sa vodom, ogromno kamenje obraslo mahovinom, mini slapovi, pala debla i kameni useci. Krećemo se brzo jer je grupa dosta kompaktna. Nakon toga dolazimo do prve vertikale koja je previsna kao i većina koje slede. Najviša vertikalna je negde oko 30 metara. Najveći broj spuštanja niz uže završava se u dubokim bazenima tako da je ronilačko odelo neophodno. U trenutku našeg prolaska nije bilo previše vode, dan je bio savršen, sunčan, tako da smo doživeli svu lepotu ovog kanjona u najboljem svetlu.

Izlaz iz kanjona karakteriše vertikalni usek sa uskim dugačkim i dubokim bazenom tako da smo plivali u ledenoj vodi. Naš tehnički tim nije imao previše posla iako smo imali neiskusne učesnike. Vrlo brzo su savladali tehniku kojom se treba kretati niz previsnu vertikalnu dok ih je Petar spuštao užetom, a iako je bilo puno smeha i oduševljenja svime što smo videli koncentracija nije popuštala. Nakon manje od četiri sata stižemo do mosta gde se Bogutovački potok uliva u Moraču, tu smo ostavili jedan automobil kojim ćemo otići po druga dva gore u selu. Presvlačimo se i odlazimo u Kolašin na ručak, a nakon toga se vraćamo u Pošćenje da se

pripremimo za sutrašnju akciju u Nevidio.

Ponovo tehnički sastanak pred spavanje i prvi put možemo da odspavamo čak do sedam sati. Ustajemo, proveravamo prognozu i konsultujemo se sa domaćinima. Vetar je malo jači, ali uslovi su dobri i krećemo tako da smo već u deset časova na ulasku u kanjon.

Nevidio je impozantni kanjon reke Komarnice koji su 1965. godine prvi put savladali članovi nikšićkog planinarskog kluba „Javorak“. Ovo remek delo prirode je usečeno i do 500 m u vertikalne stene, a reka Komarnica je kreirala bukove, bazene, vodopade, kamene tunele i prirodne kamene figure. Padavine uslovljavaju

količinu vode u kanjonu, i tu uvek treba biti oprezan jer jaki bukovi mogu ometati bezbedan prolaz na mnogim delovima kanjona. Način na koji se kanjon prolazi je uglavnom skakanjem u vodu, plivanjem i penjanjem, a ukoliko situacija zahteva koristi se i tehnička oprema - užarija, kojom se spušta niz potencijalno rizičan deo. Naš princip je da uvek ulazimo u kanjon potpuno opremljeni užarijom, pojasevima i obavezno alpinističkim šlemovima. Debelo neoprensko odelo, čarape i rukavice se podrazumevaju jer je temperatura vode svega pet stepeni. Kanjon prolazimo rutinski, jer ekipa od juče je opet sjajna i vrlo brzo napredujemo.

U kanjonu srećemo prijatelje iz Nikšića sa grupom stranaca. Nevidio je sve popularniji i svake godine sve više turista srećemo pri prolasku, a naročito vikendom kada se u njemu nađe i po nekoliko grupa.

Po izlasku iz kanjona Mala Komarnica postaje pitoma rečica, a mi polako grabimo uzbrdo kroz

šumu. Ručak u Etno selu i rastanak sa nekima koji moraju u Beograd. Popodne se vraćamo na Žanjice, a nakon par dana ronjenja opet pravimo pauzu, a izbor pada na kanjon Škurde u kotorskom zaleđu.

Ponovo ustajanje pre zore i ovog puta ekipa u dva automobila odlazi put Kotora. Parkiramo u neposrednoj blizini izlaza iz kan-

jona i nakon presvlačenja u neopranska odela, taksijem odlazimo prvo po burek, a nakon toga do njeguškog zaseoka Krstac, gde počinje pešačka staza kojom se stiže do stare brane iz austro-ugar-skog perioda, gde počinje prolazak kanjona spuštanjem niz užu niz samu branu. Prati nas kiša i jako je klizavo. Kanjon je opremljen

fiksni štandovima, tako da na predjuemo brzo. Puno je oborenih ploča prekrivenih mahovinom koje se završavaju malim bazenima prepunih žaba. Vrištanje ženskog dela ekipe nije izostalo. Prolazak kroz kanjon trajao je devet sati uključujući i jednočasovnu pauzu za ručak. Pauzu smo napravili kod evakuacije na polovini kanjona

gde je staza kojom se dolazi za slučaj prolaska samo drugog dela kanjona. Vode je bilo jako malo, ali po tragovima na steni moglo se primetiti kako je na proleće kada su bujične vode jake. Zbog izuzetno klizavog terena bilo je neophodna puna koncentracija i pažnja jer i najbezazleniji pad na takvom terenu može biti vrlo ne-

prijatan. Nakon skoro 30 spuštanja niz užu vertikalama visine od pet do 45 metara, otenjavanja i po malo plivanja u vodi stižemo do Kotora. Opet odlazimo nazad na Žanjice srećni zbog još jedne uspešne akcije.

PETAR ŠUNDERIĆ
DANIJELA BABOVIĆ
KES „ARMADILLO“

SPORTSKO
 PENJANJE,
 ALPINIZAM

Kotečnik, Paklenica, Karin gornji

Tokom leta članovi KES „Armadillo“ realizovali su aktivnosti u disciplinama alpinizam, sportsko penjanje, kanjoning i ronjenje. Deo članova krajem jula meseca automobilom odlazi put Slovenije, u Kotečnik u blizini Celja gde se nalazi preko 300 vrhunskih sportskih smerova u debeloj hladovini. Odsedamo kao i svih prethodnih godina kod naših domaćina u kampu „Tratnik“, u idiličnom okruženju male porodične farme. Zatičemo prijatelje penjače iz Valjeva i nestabilno vreme. Prognoza je loša za veći deo Slovenije i okolnih zemalja ali pen-

jemo narednih nekoliko dana kad god nije intenzivno padala kiša. Na sektoru „Trapez“ koji smo svakog leta zaobilazili zbog sunca kojim je obasjan veći deo dana, sada provodimo najviše vremena jer se prvi suši i tu penjemo smerove oko 30 m dužine težina od 6a do 6c+. Petog dana počinju obilne padavine od kojih nismo uspeli da pobegnemo ni u okapinu sektora Oboki, čak je i iz tih smerova počela da kulja voda zbog dugotrajne kiše. Penjemo u okapini nekoliko previsnih kraćih smerova težina 6b i 6c, a do popodne sve se pretvara u nepodnošljivu vlagu,

smerovi su natopljeni i donosimo odluku da idemo dalje.

Nakon kraćeg izleta u Postojnu i boravka u Italiji, odlazimo u Paklenicu. Nacionalni park „Paklenica“ najznačajniji je hrvatski penjački centar, poznat i van granica Hrvatske, a po uređenosti i kvalitetu smerova svrstava se u sam vrh evropskih penjališta. Posebnu draž daje i blizina morske obale, pa je Paklenička rivijera idealno mesto za kombinaciju penjanja i sportova na vodi. NP „Paklenica“ obiluje bogatstvom flore i faune. Ptice su zastupljene na širem području parka sa

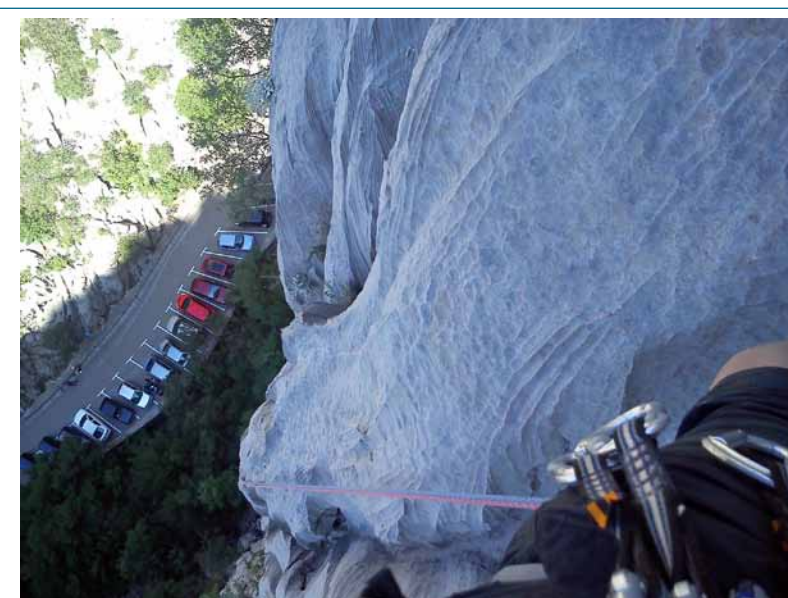
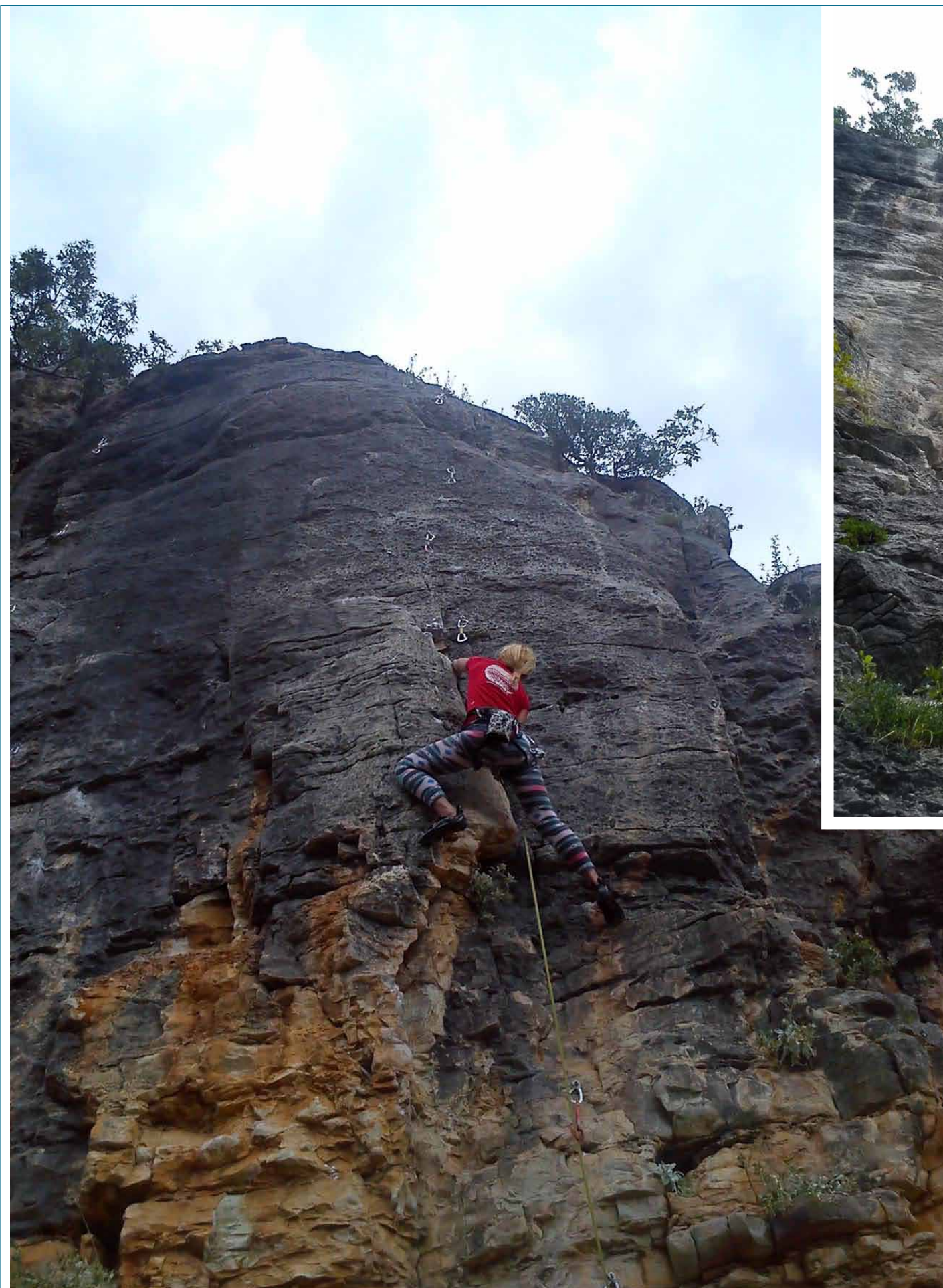

čak 254 vrste, a posebnu vrednost Parku daju ugrožene i retke vrste ptica grabljivica. Penjanje u Paklenici datira još od davne 1938. godine, a prvi smer koji je ispenjan je Brahmov smer. Pedesetih i šezdesetih

godina prošlog veka ispenjani su mnogi klasični smerovi u sektoru Anića Kuk, među kojima su najpoznatiji Mosoraški, Velebitaški i Klin. Posljednjih dvadeset godina sve je popularnije sportsko pen-

janje, a među novim smerovima preovlađuju kratki sportski smerovi. Ipak, uređen je i celi niz dobro opremljenih dugih smerova u gotovo svim stenama Paklenice. Već osam godina ovo je neizostavna desti-

nacija članova KES „Armadillo“. Po dolasku saznajemo da je prethodnih sedam dana kiša toliko padala da nije mogao ni nos da se promoli napolje, a da je vodostaj rečice koja protice kroz Paklenicu veći no ikada po rečima najstarijih žitelja tog kraja. Prvog jutra ustajemo u pet i sat kasnije smo već u Klancima. Odlučili smo se za sektor Veliki Čuk i smer Water song 6a+ 160 m dužine. Smerovi koje smo planirali za popodne jer su u senci, ostavljamo za drugi put jer su nam iz GSS sugerisali da je taj blok privremeno zatvoren zbog odrona kamenja. I narednih par dana ustajemo u zoru, penjemo do podne, kada ili kreće nevreme ili velika vrućina. Paklenica je vrhunsko opremljeno penjalište gde je lako isplanirati uspon tako da

smo popeli po planu smerove težina od 6a do 6b, dužine do 200 metara.

Iz Paklenice odlazimo u Islam Grčki kod Zadra. Penjemo sledećih par dana u Karinu Gornjem gde se nalazi oko 60 sportsko penjačkih smerova u netaknutoj prirodi na liti-cama iznad Karinskog mora, malog zatvorenog zaliva 30 km od Zadra. U neposrednoj blizini penjališta teče potok Bijela Rijeka koji u proleće svojim tokom formira nekoliko atraktivnih vodopada. Leti potok obično presuši, ali ove godine bilo je dosta vode u prirodnim bazenima korita.

Karakteristika ovog relativno novog penjališta su previsni smerovi, uglavnom većih težina, kvalitetno opremljeni i relativno čvrste stene. Penjemo smerove težina od 6 a+ do 7a.

Smerovi su jedan deo dana na suncu i to od podne pa do kasnih popodnevni časova, tako da smo taj deo dana provodili na obližnjoj plaži. Zanimljivo je da se u ambijentu mešanja slatke i slane vode, te postojanja akumulacijskog prostora u proširenom koritu reka formirao mulj Karinskog mora, organsko-neorganski sediment tla nastao geološkim zbivanjima i raznim prirodnim razgradivim procesima, koristi se u terapijske svrhe oblaganjem ili kupkama, a poznat je kao karinsko blato.

Poslednjeg dana boravka u Hrvatskoj odlazimo do Zagreba, a put nastavljamo u pravcu Crne Gore gde su nas čekale nove avanture.

TEKST I FOTO: DANIJELA BABOVIĆ, KES „ARMADILLO“

RONJENJE

DEEP BLUE: Bazni kamp Žanjice

Ovog leta baza za većinu članova KES „Armadillo” bile su Žanjice kod Herceg Novog. Poluostrvo Luštica je jedna u nizu prirodnih lepota Crne Gore od velikog istorijskog značaja, a uvala Žanjic jedna od najpopularnijih plaža u ovom delu Jadranskog mora. Ovo područje je izuzetno bogato raznovrsnim ronilačkim lokacijama, tako da smo u drugoj polovini jula stigli ronilački kamp „Žanjice”.

U saradnji sa Ronilačkim klubom „Nemo” obavljen je veći broj zarona tokom jula i avgusta. Zaroni se vrše na lokalitetu Plave špilje, Bele mrlje, Gospe, ostrva Mamula i olupine patrolnog broda PBR 512 Ratne mornarice JNA

koja se nalazi u blizini Žanjica na dubini od 19 do 24 metra.

Članovi kluba koji su bili na penjanju u Sloveniji i Hrvatskoj stigli su sredinom avgusta i odmah po dolasku su počeli da pohađaju kurs ronjenja u Ronilačkom klubu „Nemo”. Kurs uspešno završavaju tri člana kluba i nastavljaju da vrše zarone u okviru stečene kategorije. Na zarone odlazimo u grupama, u zavisnosti od kategorije, obučenosti i iskustva. Sve protiče u savršenom redu zahvaljujući našim instruktorima.

Lepo vreme omogućilo nam je da posetimo većinu ronilačkih tački, da se poigramo sa hobotnicom,

pokušamo da se poigramo sa namrgođenom murinom, očistimo sinuse, vidimo Plavu špilju iz nekog sasvim drugog ugla, a neki od nas su shvatili da je ronjenje još jedna veština kojoj treba napraviti mesta u rasporedu naših aktivnosti.

Zahvaljujući ljudima iz kampa sa kojima smo delili tih dana ljubav prema prirodi i avanturama, puni utisaka i planova za sledeću godinu napuštamo Žanjice u poslednjoj nedelji avgusta.

PETAR ŠUNDERIĆ
DANIJELA BABOVIĆ
KES „ARMADILLO”

Magazin o ekologiji, zaštiti životne sredine, održivom razvoju i zdravim stilovima života

Prodaja u pretplati

Sve informacije na telefon:
+381(0)65 888-08-57

Divovska trka

Nikola Kujundžić iz Subotice (Srbija) uspešno je završio „Tor des Géants“ ili „Trku divova“, najteži planinski maraton na svetu koja se od 7. do 14. 9. održavala na Alpima...

priliku da priča sa ovim mladim sportistom, kome uspesi tek predstoje.

Vojvodina nije baš poznata po planinama... Šta te je „vuklo“ ka planini i otkud ta ideja da uđeš u svet trail runninga (brdskog trčanja)?

- Kada sam bio dete bio sam izviđač i tada sam se prvi put ozbiljnije sreo sa prirodom, planinama i svim lepotama naše zemlje. Posle izviđača sam se počeo baviti planinarstvom, a kako bi se pripremao za odlazak u planinu dosta sam trčao i onda je sve počelo.

Trka divova se održava u severozapadnoj Italiji, dužina staze je 330 km, a ukupan uspon je 24.000 metara. Trku je završilo 444 takmičara od 773, a Nikola je stigao 172. Čak 25 puta u toku trke, takmičari izlaze na tačke više od 2.000 metara. Vremenski limit trke je 150 sati i obično polovina takmičara ne stigne do cilja. Staza prolazi ispod pet najljepših vrhova Centralnih Alpa viših od 4.000 m (Mont Blanc, Gran Paradiso, Monte Rosa, Matterhorn & Gran Combina). Ovogodišnji pobednik je Italijan Franko Koleh (36). Nikola je do sada uspešno prošao ultramaraton na Pamiru i trku oko Mon Blanu. Redakcija „Moje planete“ je imala

Za ljude koji nisu upućeni, opiši nam ukratko TDG?

- „Tor des Géants“ je trka izdržljivosti koju neki nazivaju najtežom ne svetu. Dugačka je 330 km, a pored te mamutske trase, mora da se savlada i ukupna visinska razlika od 24.000 metara. To ovu trku čini izuzetno teškom. Trka je ove godine održana peti put, a start i cilj trke je u skijaškom mestu Kurmajeru.

Zašto baš najteža brdska trka? Kako si izabrao učešće na TDG i koliko košta kotizacija?

- Posle završetka trke oko Mon Blanca (2013.), dok sam bio u Šamoniju čuo sam da se nedelju dana kasnije održava trka „Tor des Géants“ i da je najteža na svetu. Tu se rodila ideja da se prijavim. Na trku se prijavilo više od 2.000 ljudi iz celog sveta, ali organizator pušta svega 660 registracija, plus manji broj VIP učesnika. Uspeo sam da upadnem verovatno što dolazim iz Srbije iz koje do sada nije bilo takmičara. Svakako je jedan od uslova i da imaš finisiranu trku, kao ultra trail Mont Blanca. Kotizacija na trci je 450 eura.

Kako je izgledao trening za TDG? Koliko dugo si se spremao i koja je to vrsta treninga bila? Kako je izlazak na Pamir u toku leta uticao na tvoju kondiciju?

- Trening je stalno i uvek, nema pravila. Trening je i šetnja po planini i prirodi, a i trčanje raznih dužina. Bitno da nema prekidanja i da se trenažni proces sprovodi kontinualno. Odlazak na Pamir je sigurno puno doprineo, jer se na toj visini organizam proizvode crvena krvna zrnca, zaslužna za prenos kiseonika.

To je skup sport. Kako se snalaziš i finansiraš učešće na takmičenjima?

- Teško je doći do novca, ali kada čovek nešto voli on to i uradi.

TRENING JE I ŠETNJA PO PLANINI I PRIRODI, A I TRČANJE RAZNIH DUŽINA. BITNO DA SE TRENAŽNI PROCES SPROVODI KONTINUALNO

Kako si se ti hranio i kako su uopšte organizovani ishrana i odmor u toku trke?

- Ishranu tokom trke bazirao sam na voću, energetskim gelovima i testeninama, sa unosom puno tečnosti.

Tokom trke se na okrepnim stanicama mogu naći razne vrste hrane.

Ko sam ja?

Ko je Nikola Kujundžić, prvi finišer na TDG iz Srbije?

Zovem se Nikola Kujundžić, rođen sa 3. 12. 1981. godine Subotici, u ravnoj Bačkoj. Od kada znam za sebe bavio sam se raznim sportovima, doduše ništa ozbiljno. Od 2003. godine sam član Planinarskog kluba „Spartak“ iz Subotice pod čijim imenom sam popeo i obišao mnoge vrhove što kod nas, što u inostranstvu. Prvi ozbiljniji uspon mi je bio 2005. godine na vrh Elbrus (5.642 mnv). Zatim je usledila Akonkagva 2007. godine, i na kraju vrh Lenjin (7.134 mnv) koji sam popeo pre mesec - dva dana. Trčim odavno, ali od 2009. godine učestvujem na polumaratonskim, maratonskim i ostalim trkama. Istrčao sam 100 km za 10h 23 min, 188 km za 24h, završio sam trku oko Mon Blanca...

Na TDG-u ima oko četrdeset kontrolnih tačaka, i skoro na svakoj postoji okrepa. Postoji i šest „životnih baza“ gde se pored okrepe mogu naći prostorije za odmor, tuševi i kuvani obroci. Organizacija je fantastična i sve je funkcionisalo u najboljem redu. Takmičari su spavali u „životnim stanicama“ i uglavnom se spavalo na montažnim ležajevima u fiskulturnim salama. Ja sam tokom trke spavao oko sedam sati, a osećao sam se kao da sam spavao mnogo više. Verovatno zbog umora.

Inače, organizacija je bila za čistu desetku. Učestvovalo je mnogo volontera i svi su se trudili da se trkači osećaju što bolje.

Upoznao si dosta „kolega po usudu“ tokom trke, kakav utisak su ti ostavili? Kakvi se ljudi prijavljuju na TDG?

- Tokom trke se srećete sa raznim ljudima sa raznih kontinenata. Učesnici su od Australije do Kanade. Svi su davali svoj maksimum, svi su došli odlično pripremljeni znajući šta ih čeka.

Nažalost neki su morali odustati, a neke je i organizator skinuo sa trke.

A pobednici?

- Pobednici „Tor des Geants“ trke su savim obični ljudi, koji žive u tim krajevima i svo svoje slobodno vreme mogu trenirati na tim planinama i u tim uslovima. To je prednost za njih naspram ostalih učesnika. Sasvim su obični i komunikativni, zaljubljeni u trail trčanje, kao i svi ostali učesnici.

Kakvi su tvoji utisci i kako izgledaju tehnički najteži delovi staze?

- Pejzaži su predivni, od pogleda na Monte Rosu, Gran Paradiso, do gromade Materhorna... Priroda je tamo neopisiva, to mora da se doživi i oseti. Najteži delovi staze su kratke ferate (osigurani planinarski put) i strmi delovi koji su osigurani sa sajlama. Teren je na nekim mestima dosta nezgodan jer ima dosta sipara i pokretnog kamenja, gde samo jedna nepažnja može značiti kraj trke. Najviša tačka na ruti je 3.300 metara visok planinski prevoj Loson i prelazi se između sedamdesetog i devedesetog kilometra. Nalazi se na prvoj trećini trke i tehnički je dosta zahtevan.

Koliko ovakva trka može uticati na zdravlje učesnika? Da li si ti imao nekih zdravstvenih poteškoća u toku trke?

- Ove godine na trci je startovalo 738 takmičara,

TOKOM TRKE SE SREĆETE SA LJUDIMA SA RAZNIH KONTINENATA. SVI SU DAVALI SVOJ MAKSIMUM, SVI SU DOŠLI ODLIČNO PRIPREMLJENI.

dok je trku završilo 444 trkača. Svaki fizički napor može uticati na zdravlje sportiste, pa tako i na ovoj trci. Bitno je pametno rasporediti snagu i slušati svoj organizam. Osim žuljeva, nisam imao većih poteškoća.

Na okrepnim stanicama postoji medicinsko osoblje koje ukoliko je potrebno pruža pomoć učesnicima trke. Sama kontrola tokom trke nema, jer su svi učesnici organizatoru pre trke morali da dostave detaljan lekarski pregled, i da su psihofizički sposobni za toliko napor.

Pored tebe u trci je učestvovao i Jovica Spajić iz Priboja. On, nažalost nije završio trku iako je do 280 km bio na neverovatnom 20. mestu. On je državni rekorder na 24h trčanja i finišer „Sahara maratona“. Organizator mu je zabranio nastavak zbog ozbiljnih povreda.

- Jovica je odličan sportista, dobar čovek i moj iskreni drugar. Svim srcem se borio da trku završi sa što boljim rezultatom, ali nažalost organizator ga je skinuo sa trke na 280. kilometru zbog povrede, iako je Jovica želeo da nastavi. Ubeđen sam da će sledeći put kada ode na TDG biti finišer i to na visokoj poziciji.

Još reč - dve...

TI I VISOKOGORSTVO/ALPINIZAM?

- Alpinizam je specifičan sport. U njemu jačamo svoju psihu! Biti na vertikali, stotine metara iznad zemlje je lep i neponovljiv osećaj. Predlažem svakome da proba. Visokogorstvo otvara mogućnost za prelepa druženja, upoznavanje novih predela i kultura.

Kakvi su ti planovi za iduću godinu?

- U 2015. godini želim da nastavim da trčim trail trke, a takođe da završim studije za strukovnog trenera koje pohađam od 2012. godine u Subotici. Možda uspem ponovo da se prijavim za „Tor des Geants“ trku ali to ćemo još videti.

ŠTA JE ZA TEBE TRAIL RUNNING?

- Trail running prvenstveno znači odlazak iz gradske sredine, boravak i uživanje u prirodi. Ko to može da ne voli? Priroda je svugde oko nas, jer svi imamo šume, brda, brežuljke oko svojih domova. Samo je malo potrebno!

KAKO VIDIŠ SRBIJU I NJEN POTENCIJAL ZA BRDSKE MARATONE?

- Srbija ima ogroman potencijal što se tiče brdskih maratona, ali i mnogo više. Postoji potencijal i u trekingu, kao što se na teritoriji Vojvodine sprovodi „Treking liga“. Imamo sjajnu trku „24h Koprana“ na Staroj planini. Kopaonik takođe ima dobar potencijal.

Imaš li neki savet za buduće učesnike TDG?

- Treba probati, ali treba biti spreman za ovakav izazov. Osećaj je neponovljiv, ali može da bude i gorak ukoliko se nespremni uputimo na nešto ovako veliko. Međutim, ne mora svako da se opredeli za najteže discipline. Poručio bih čitaocima „Moje planete“ da prate svoje snove! Da pokušaju da od života uzmu najbolje, da se bave sportom i da što više borave u prirodi...

MARKO NIKOLIĆ

4 elementa

Trka „4 elementa” održana
je 29. avgusta na Vlasinskom
jezeru (**Srbija**)...

U Srbiji je održano najveće multištafetno takmičenje na otvorenom - „Vlasina 4 elements“. Na prelepom Vlasinskom jezeru, takmičenje je okupilo 60 učesnika (12 timova) iz Makedonije, Slovenije i, naravno, Srbije. Trka se realizovala kroz pet sportova, kajak (distance od 12 km), plivanje (5 km sa 400 m trčanja), mauntinbajk-

ing (45 km sa 1.800 mnnv uspona), brdskog trčanja (10 km sa 1.100 mnnv uspona) i paraglajdinga (12 km vazdušnom linijom).

U disciplini kajak, prvo mesto odnosi sjajni Sreten Biljić, kapiten tima „Revita“ sa vremenom 53 min i 13 sekundi. Prvo mesto u disciplini plivanje osvaja Ognjen Stojanović iz „Triogi rejsing tima“, inače naš

najbolji triatlonac, sa vremenom 66 min i 16 sekundi, za dvadesetak sekundi je bio brži od Tamaša Farkaša iz „Kajak hausa“. Najbolji na mauntinbajkingu je kao i prošle godine bio Bojan Đurđić iz „Kajak hausa“ sa vremenom 1 h i 58 min. Na trčanju je pobedio mladi Slovenac Jošt Lapajne sa sjanim rezultatom 54 min i 17 sekundi, iz „Triogi rejs-

ing tima". Najbolji pilot, drugi put za redom bio je Miroslav Janićević iz tima „Magic map“, zanimljivo je da je Vladimir Bačanić iz „Kajak hausa“ imao bolje vreme ali nije lepo overio i proverio čitanje čipa za merenje vremena pa je njegovo oficijalno vreme bilo duže.

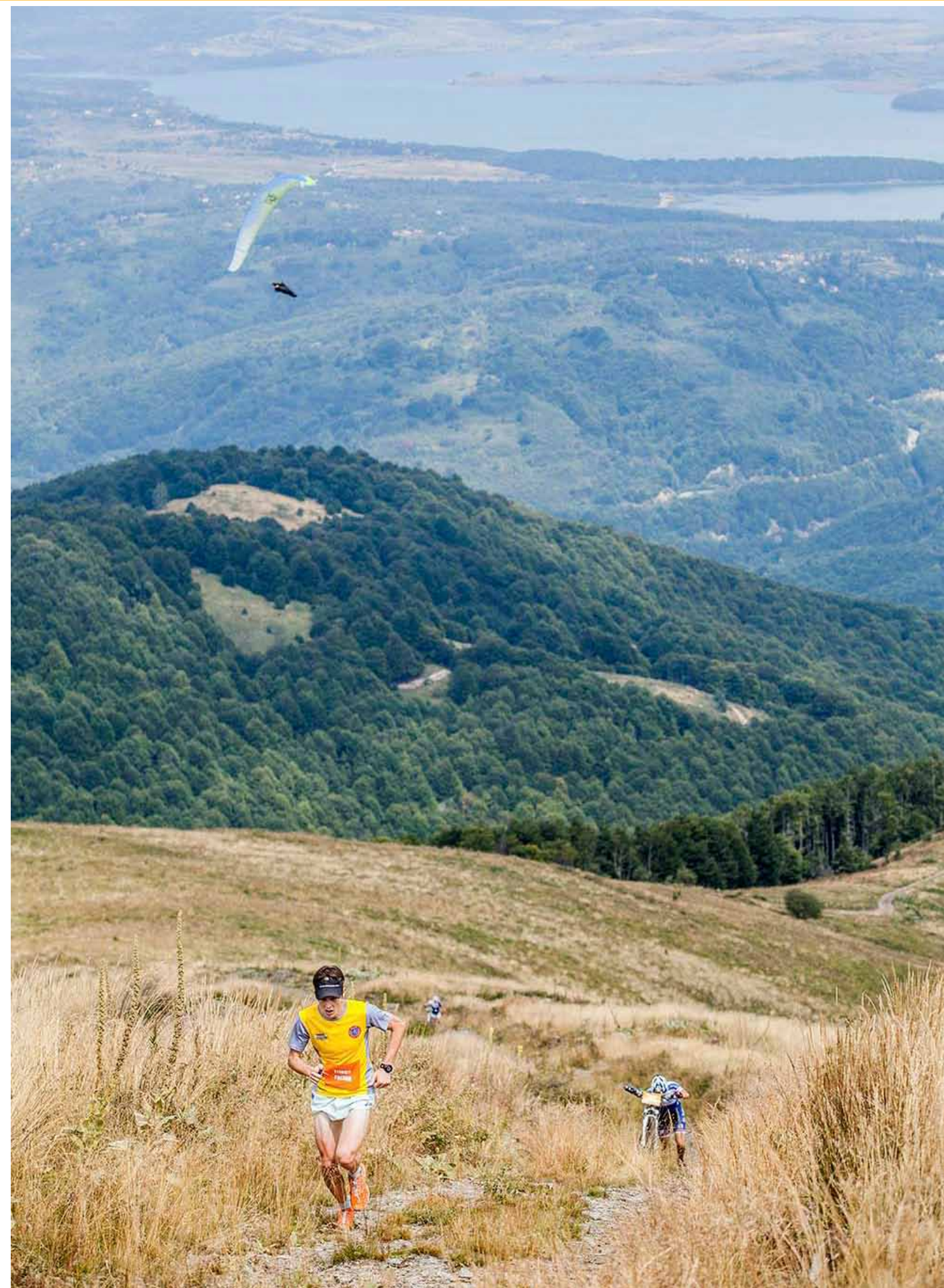
Prvo mesto među timovima odnosi tim „Kajak haus“ sa vremenom 6 h 36 min, drugi je tim „Magic map“ sa vremenom 6 h 47 min a treći „Orlovac cross“ 7 h 14 min. Pored njih još samo timovi „Maslačka“ i „Čvrsti momci“ završavaju trku.

Jaka konkurencija, teška trka sa dosta nervoze i adrenalina zbog diskvalifikacije prošlogodišnjih pobednika - „Revita tim“. Po jasnim pravilima trke, ako se čip izgubi (štafeta) tim gubi plasman, iako su silovito pošli, nažalost, čip je izgubljen u vodi, na primopredaji kajak - plivanje. Skoro svi rekordi staza su oboreni, razlike između timova dosta manje. Dosta lošiji uslovi za prelet tako da su ove godine svi piloti trčali ka cilju. Po prvi put je bila organizovana i antidoping kontrola, izvučeni su Sreten Biljić i Goran Čegar, obojca

su bili negativni. Netaknuta priroda i pravi izazov za ljubitelje prirode i trka izdržljivosti gde možete do kraja testirati svoje psiho-fizičke sposobnosti.

Zahvaljujemo se svima koji su učestvovali a posebno Predelu izuzetnih odlika „Vlasina“ (Direkcija), Rosi, Vlasinskim vrtovima, PK „Železničar“ iz Niša, volonterima i drugarima iz organizacije. Vidimo se dogodne na novoj lokaciji, sa novim formatom takmičenja.

UDRUŽENJE FRISTAJLERA / SAVEZ
EXTREMNIH SPORTOVA SRBIJE

U **Bukovcu** (Srbija)
održano 2. **Svetsko**
prvenstvo u
planinskom
skejtboardu...

Vrhunski MBS.

Na **Drugom svetskom prvenstvu u planinskom skejtbordu**, koje je održano u Bukovcu (Srbija), a od 12 najboljih - troje iz Srbije...

Otvoravanje šampanjca sa pobjedničkog trona profesionalnih vozača planinskog skejtborda, označilo je uspešnu završnicu 2. Svetskog prvenstva, održanog prvog vikenda septembra u Bukovcu (Srbija).

Program, koji je trebao da se održi u dva dana (petak i subotu), zbog vremenskih (ne)prilika kompletno je prebačen i uspešno završen u prvom danu septembarskog vikenda.

Da podsetimo, Bukovac je bio domaćin 2. Svetskog prvenstva u planinskom skejtbordu u dve discipline - border kros i slobodni skokovi. Organizator, novosadski Klub planinskog skejtborda „ATB“, ugostio je 70 vozača i njihovu pratnju iz 13 svetskih zemalja (Brazila, Amerike, Francuske, Češke, Rusije, Engleske, Belgije, Nemačke, Rumunije, Italije, Poljske, Slovenije i Švajcarske). Svetsko prvenstvo je zvanično otvorio predstavnik Amba-

sade Amerike, Metju Glen, koji je i sam zaljubljenik u snoubord (kombinacijom skejtborda i snouborda nastao je planinski skejtbord kako bi zaljubljenici u adrenalin koji budi vožnja ovih daski mogli tokom cele godine da uživaju u ekstremnim avanturama). Glen je pozdravljajući domaćina, goste i svoj tim istakao da institucija Ambasade ne služi samo za politička pitanja, već i da podrži sport i sve ostale aktivnosti mladih entuzijasta - što

članovi KPS „ATB“ svakako jesu.

Novosadski „ATB“-ovci opet su dokazali da su, ne samo sjajna organizatorska ekipa, već i da u svojim redovima imaju vozače iz samog svetskog vrha. U našem gradu i državi ostale su tri medalje: dve bronzane i jedna srebrna. Srebro je ponela šampionka Senka Bajić u kategoriji devojaka, a bronzu su osvojili Todor Jović (u kategoriji juniora) i Predrag Marcikić (u grupi veterana).

Takmičenje u slobodnim skokovima je, zbog tehničke neizvodljivosti, ove godine ostalo u duhu rekreativnog i prijateljskog, ali to nije uticalo na brojne akrobacije vozača koje su ispunile bukovački potes Selište, zvižducima oduševljenja i povikima gledalaca i navijača. Ne treba zaboraviti ogromnu pomoć organizaciji 2. Svetskog prvenstva u planinskom skejtbordu koju su pružili Ambasada Amerike, Lav, Kosa Trade i brojni prijatelji i mediji.

KONAČNI REZULTATI

Juniori:

1	Jesionek Simon	POL
2	Dukowicz Kuba	POL
3	Jović Todor	SRB

Devojke:

1	Lipolis Martina	ITA
2	Bajić Senka	SRB
3	Petro Simona	ITA

Pro:

1	Brind Matt	GBR
2	Vyborny Evgeny	RUS
3	Dachler Marco	SUI

Veterani:

1	Anderson Diego	FRA
2	Stiefvater Dave	USA
3	Marcikić Predrag	SRB

Dan traganja i spasavanja

Dan traganja i spasavanja

U sklopu projekta CAN (Prekogranično vazduhoplovno povezivanje), Gorska služba spasavanja Srbije, u saradnji sa Vazduhoplovnim savezom Srbije, Vojskom Srbije, Direktoratom civilnog vazduhoplovstva i Ministarstvom unutrašnjih poslova, organizovala je 26. jula, na Kopaoniku, Dan traganja i spasavanja. Ova manifestacija imala je za cilj da razvije svest učesnika o bezbednosti u vazduhoplovstvu, ukaže na problematiku traganja i spasavanja u vazduhoplovnim nesrećama i izvrši povezivanje i koordinaciju organizacija i jedinica koje imaju svoju ulogu u zadacima traganja i spasavanja. Dan traganja i spasavanja realizovan je kroz više elemenata. U okviru Okruglog stola izvršeno je upoznavanje učesnika sa organizatorima i izvođačima Dana traganja i spasavanja, iznošenje cilja i zadataka dešavanja, upoznavanje sa svim aspektima preventive i bezbednosti u vazduhoplovstvu i ukazivanje na

problematiku traganja i spasavanja u vazduhoplovnim nesrećama. Pokazni deo omogućio je da se prisutni upoznaju sa elementima i radom organizovanog sistema bezbednosti i koordinacijom spasavanja u okviru spasilačkog dežurstva na vazduhoplovnim događajima. Sredstva koja se pritom koriste u radu (sredstva za lociranje palog vazduhoplova, oprema za pružanje prve i hitne medicinske pomoći, oprema za transport, oprema za radio komunikaciju, oprema za evakuaciju sa visina (drveća, stubova, žičare), oprema za spasavanje na nepristupačnim terenima, sredstvima za koordinaciju i komandovanje timovima i dr.) prikazana su u taktičko-tehničkom delu. Ipak, najviše pažnje prisutnih privukla je zajednička pokazna vežba svih učesnika, održana u Dolini sportova, na kojoj je prikazana praktična demonstracija spasavanja dva pilota paraglajdera, sa drveta i žičare. U simuliranoj akciji spasavanja učestvovali su piloti paraglajdera, spasioci Gorske službe spasavanja Srbije i 890. mešovita helikopterska eskadrila Vojske Srbije sa helikopterom Mi 17. Scenario vežbe je osmišljen tako da prikaže trenutne procedure reagovanja nadležnih službi i jedinica u slučaju potrebe za izvođenjem akcije traganja i spasavanja za palim vazduhoplovom.

Uvertira

Dan traganja i spasavanja bio je uvertira u međunarodna takmičenja u paraglajdingu, održana od 27. jula do 16. avgusta na Kopaoniku. Najpre su se piloti nadmetali na Otvorenom prvenstvu Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije, dok je takmičenje nastavljeno Evropskim prvenstvom koje je okupilo najbolje svetske pilote paraglajdera. O bezbednosti takmičara brinuli su spasioci Gorske službe spasavanja Srbije, koji su tokom ovih takmičenja intervenisali više puta. Jedna od najkompleksnijih intervencija bila je pretaga terena i evakuacija pilota iz Rusije koji je prilikom sletanja pao na drvo.

Spasavanje pilota na Evropskom prvenstvu

Telefoni gorske službe spasavanja u regionu
SVI NA JEDNOM MESTU

Okrugli sto i pokazni deo

Štab

Demonstracijom vežbe traganja i spasavanja upravljao je i koordinirao Štab, koji se sastojao od koordinatora Službe traganja i spasavanja Direktorata civilnog vazduhoplovstva, predstavnika Vazduhoplovnog saveza Srbije, koordinatora Komande vazduhoplovstva Vojske Srbije, predstavnika Uprave za vezu i kriptozastitu MUP-a Srbije, predstavnika Uprave za informacione tehnologije

Sektora za analitiku, telekomunikacije i informacione tehnologije MUP-a Srbije i koordinatora Gorske službe spasavanja Srbije. Zadatak štaba bio je uspostavljanje komandnog mesta vežbe, upravljanje njenim tokom, koordinacija supozicija i kontrola izvršenja zadataka. Radom štaba koordinirao je predstavnik Direktorata civilnog vazduhoplovstva.

Scenario

Prema scenariju, u toku leta pilota paraglajdera usled nepovoljnih vazdušnih strujanja došlo je do njihovog pada – jednog na drvo i drugog na žičaru. Tom prilikom piloti su zadobili teške povrede. Dva pilota paraglajdera koja su se našla u blizini nesreće izviđala su situaciju iz vazduha i javila o nesreći predstavniku Vazduhoplovnog saveza Srbije u štabu vežbe. Po prijemu poziva, Služba traganja i spasavanja Direktorata civilnog vazduhoplovstva aktivirala je službe i jedinice uključene u sistem traganja i spasavanja za palim vazduhoplovom u Republici Srbiji. Informacija o padu vazduhoplova prosleđena je Komandi vazduhoplovstva Vojske Srbije, operativnom centru MUP-a Srbije i Gorskoj službi spasavanja Srbije.

U helikopter Mi-17 Vazduhoplovstva i protivvazduhoplovne odbrane Vojske Srbije ukrcaja se posada helikoptera, medicinska ekipa VS i spasilačka ekipa GSS Srbije. Štab vežbe izdao je naređenje helikopteru da se uputi na mesto nesreće. Vođa tima Gorske službe spasavanja Srbije na mesto nesreće upućuje vozilima dodatne spasilačke ekipe sa opremom za spasavanje u vertikalnim uslovima sa zadatkom da povređene pilote bezbedno spuste na tlo. Ubrzo na mesto nesreće stiže i helikopter Vojske Srbije. Medicinska ekipa VS i spasilački tim GSS Srbije sa medicinskom opremom za pružanje prve i hitne medicinske pomoći iskrcavaju se i upućuju na mesto pada kako bi asistirali spasiocima koji evakušu povređene.

Piloti paraglajdera na drvetu i žičari

Pristupanje povređenom pilotu

Dolazak spasilaca GSS i medicinskog tima VS na mesto nesreće

Transport povređenog

Cilj vežbe

Cilj pokazne vežbe bio je da se objasni i pokaže rad jedinica i službi koje čine sistem spasavanja u vazduhoplovnim nesrećama, kao i da se napravi prostor za unapređenje operativnih procedura i saradnje među izvođačima. Kroz edukaciju učesnika na Danu traganja i spasavanja nastojalo se da se oni osposobe da daju svoj doprinos tako što se u vanrednim situacijama i događajima izazvanim požarima, poplavama, zemljotresima, vazduhoplovnim i drugim nesrećama mogu priključiti stručnim timovima.

Spasioci na mestu nesreće

Evakuacija pilota

Postupak evakuacije paraglajderista izvode spasioci GSS Srbije posebno obučeni i opremljeni za izvođenje ove vrste spasavanja. Procedura obuhvata više koraka. Nakon dolaska na mesto pada vrši se opremanje spasilaca na zemlji ličnom i spasilačkom opremom. Povređenima se pristupa penjanjem spasioca na drvo i stub žičare. Vršiti se procena stanja pilota i u slučaju životne ugroženosti povređenih pruža prva pomoć i zbrinjavaju akutna stanja. Kako bi se piloti bezbedno spustili na zemlju, postavljaju se sistemi za njihovu evakuaciju sa drveta i žičare, iskačanje pojas paraglajdera od krila i obavlja spuštanje povređenih na tlo pomoću postavljenih sistema.

Po evakuaciji pilota do tla medicinska ekipa VS i spasioci preuzimaju povređene, pružaju prvu i hitnu medicinsku pomoć i pripremaju povređene za transport. Povređeni se transportuju do helikoptera specijalnim nosilima konstruisanim za izvođenje spasavanja na nepristupačnim terenima. Spasioci ukrcavaju povređene u helikopter. Helikopter sa povređenima poleće prema zdravstvenoj ustanovi. Tokom transporta o stanju povređenih brinu medicinska ekipa Vojske Srbije i spasioci Gorske službe spasavanja Srbije. Na vežbi su učestvovala 43 učesnika, pri čemu je Gorsku službu spasavanja Srbije predstavljalo 17 spasilaca.

Evakuacija pilota žičare

Demonstraciji je prisustvovao i veliki broj građana koji su nakon završetka programa imali priliku da se ispred helikoptera fotografišu sa pilotima Vojske Srbije i spasiocima.

e-stock
AGENCY

www.e-stock.us

Otkrivene nove vrste pećinske faune

Fočanski speleolozi u saradnji sa stručnjacima PMF-a iz **Novog Sada** obavili su biospeleološko istraživanje na lokalitetu Opština Foča i Kalinovik (**Bosna i Hercegovina**)...

Članovi planinarsko-speleološkog udruženja „Vučja stopa“ iz Foče u saradnji sa Prirodno-matematičkim fakultetom iz Novog Sada obavili su biospeleološko istraživanje na lokalitetu Opština Foča i Kalinovik (Bosna i Hercegovina)...

Član PSU „Vučja stopa“ Ognjen Matović navodi da je otkriven novi rod isopoda (mokrice), jedna nova vrsta isopoda, vrsta diplopode (stonoge), kao i jedna vrsta coleoptere (tvrđokrilci).

- S obzirom na to da je okolina Foče velikim dijelom pokrivena krečnjačkim stijenama, samim tim bogata je i speleološkim objektima, nekoliko drugova i ja, kao zaljubljenici u prirodu, odlučili smo da posjetimo neke od njih. Tu je počela i naša ljubav prema speleologiji i sve češća istraživanja u predjelima okoline Foče da bismo poslije i osnovali planinarsko-speleološko udruženje.

Biologija mi je bila jedan od omiljenih predmeta u školi i nakon nekog vremena bavljanja speleologijom upoznao sam se sa biospel-

eolozima iz Srbije. Oni su me naučili da razlikujem pećinsku faunu koja živi cijeli svoj život u speleološkim objektima od spoljašnje faune. Prilikom posjete jednoj pećini slučajno sam pronašao pećinsku životinju. Odlučio sam samo da je slikam. Iako je slika bila loša, poslao sam je prof. dr Ivu Karamanu koji je prepoznao da se radi o pećinskoj životinji isopodi.

S tim da smo tek osnovali udruženje i da nemamo nikakve opreme, zima i sama surovost pećine u kojoj je stalno aktivan vodeni tok nije nas spriječilo da napravimo biospeleološko istraživanje. Pošto smo je istražili prije planiranog vremena odlučili smo da istražimo još neke pećine na području Opštine Kalinovik - ističe Matović.

Nakon nekog vremena stigle su i vijesti iz Srbije o rezultatima istraživanja. Trud i napor se isplatio, jer su pronašli tri nove vrste za nauku pećinske faune kao i jedan novi rod isopoda. Takođe, na području Opštine Kalinovik, u pećini Glavičine pronašli su i vrlo rijedak primjerak Co-

Seracamaurops
Glogova Banco

leoptere Seracamaurops Grabowski koji je posljednji put pronađen 1917. godine.

- U avgustu smo napravili sedmodnevnu speleološku i biospeleološku ekspediciju u kojoj su učestvovali speleolozi i biospeleolozi iz Trebinja, Srbije i poznati francuski biospeleolog Michel Perreau. Rezultati istraživanja ove ekspedicije biće poznati u oktobru. U ovoj ekspediciji pronašli smo i nove speleološke objekte koji ranije nisu istraživani - kaže Matović.

Novi rod mokrice dobiće ime po jednom od prvih speleologa iz Foče, pokojnom Miodragu Mastilu Stilašu.

Profesor zoologije iz Novog Sada Ivo Karaman ističe da je dinarski kraj izrazito bogat podzemnim svijetom, te da su epicentar tog diverziteta istočna Hercegovina i južni dijelovi Dalmacije i Crne Gore.

- Otkriće novih vrsta na području Opštine Foče, zaintrigiralo nas je da krenemo sa intenzivnijim istraživanjima. Podzemna fauna dinarskog područja u svjetskim okvirima je nešto izuzetno, kao što je Amazon za nadzemnu faunu - kaže Karaman.

On objašnjava da je živi svijet u Zemljiniim šuplinama specifičan i da je riječ o živim fosilima, koji su nekada naseljavali otvorena staništa, a sačuvali su se u podzemlju.

- Znali smo da je ovaj kraj zanimljiv, ali nismo očekivali ovakve rezultate. Preliminarni rezultati govore da postoje endemične vrste, koje žive samo u jednoj pećini, što nas je iznenadilo - naglasio je Karaman.

Iz PSU „Vučja stopa“ za narednu godinu najavljuju međunarodnu speleološku i biospeleološku ekspediciju u kojoj će učestvovati speleolozi i biospeleolozi iz više država Evrope.

OGNJE MATOVIĆ

Nepoznat tačan broj tigrova u prirodi

Tigrovi se nalaze na ivici opstanka, saopštio je WWF, povodom Svetskog dana tigrova...

Na „Samitu tigrova“ 2010. godine u Sankt Peterburgu, kada su se zemlje koje naseljavaju tigrovi obavezale na „Tx2 cilj“ (udvostručavanje broja tigrova u prirodi do 2022. godine), smatralo se da populacija tigrova u svetu broji svega 3.200 jedinki.

- Ovaj broj je bio samo procena. Godine 2010. mnoge zemlje nisu sprovele sistematično istraživanje broja tigrova na nacionalnom nivou. Sada je u mnogim zemljama ono urađeno ili se sprovodi, ali nažalost ne u svim. Dok ne saznamo koliko tigrova ima i gde se oni nalaze, nećemo znati kako najbolje da ih zaštitimo - rekao je Majkl Balcer, vođa WWF-ove inicijative „Za žive tigrove“.

Krivolov je danas najveća pretnja po tigrove u prirodi. Zajedno sa slonovačom i rogom nosoroga, širom Azije postoji velika potražnja za proizvodima od tigrova. Statistika TRAFFIC-a, mreže koja prati trgovinu divljim životinjama i biljkama, pokazuje da je najmanje 1.590 tigrova uhvaćeno u periodu od januara

2000. do aprila 2014. godine. To je u proseku dva tigra nedeljno, međutim stvaran nivo krivolova je najverovatnije znatno viši. Postoji bojazan da zemlje koje ne rade monitoring tigrova imaju visoku stopu krivolova, a da toga nisu ni svesne.

Trenutno, broj tigrova u divljini poznat je za Indiju, Nepal i Rusiju jer ove zemlje imaju redovan monitoring. Brojnost populacija uskoro će biti poznata za Butan, Bangladeš i Kinu gde se trenutno vrše istraživanja. Nepoznat je tačan broj tigrova koji naseljava Maleziju, Indoneziju, Tajland, Mjanmar, Laos, Kambodžu i Vijetnam.

WWF poziva ove zemlje da pod hitno sprovedu istraživanja brojnosti tigrova. Planiranje sistematičnog

Kontakt info

Više informacija o istraživanju brojnosti tigrova:
www.panda.org/doubletigers

Svetski dan tigrova

Trinaest zemalja čiju teritoriju naseljavaju tigrovi pokrenule su inicijativu za Svetski dan tigrova na „**Samitu tigrova**“, u novembru 2010. godine u Sankt Peterburgu (Rusija). Ovaj dan se obeležava 29. jula svake godine sa ciljem podizanje svesti i povećanja podrške za očuvanje tigrova.

Zemlje u kojima se tigar nastanjuje: Bangladeš, Butan, Kina, Kambodža, Indija, Indonezija, Laos, Malezija, Mjanmar, Nepal, Rusija, Tajland i Vijetnam.

„Tx2“ je globalni cilj, oko koga se složilo 13 zemalja u kojima se tigar nastanjuje, kako bi se udvostručio broj tigrova do sledeće godine tigra, a to je 2022. godina.

„Tx2“ je dogovoren 2010. godine na „Samitu tigrova“ u Sankt Peterburgu. WWF je bio glavni inicijator „Samita tigrova“, kao i Tx2 cilja.

nacionalnog istraživanja traje 6-12 meseci, a njegovo izvođenje minimum godinu dana.

- Prešli smo tek trećinu puta do 2022. godine. Moramo da se krećemo bržim i odlučnijim tempom ako se nadamo da postignemo „Tx2 cilj“, to jest udvostručavanje broja tigrova u prirodi - dodao je Balcer.

Tokom istraživanja tigrovi se identifikuju putem njihovih pruga koje su jedinstvene kao i otisak prsta. Istraživanja pokazuju populacije tigrova, njihove lokacije i trendove rasta ili opadanja. Ranijih godina, istraživanja su pokazala da tigrovi žive van zaštićenih područja ili da se kreću između zaštićenih područja koristeći nepoznate ili nezaštićene koridore. Posedovanje ovakvih informacija omogućava vladama država da efikasno usmere svoje napore u borbi protiv ilegalnog lova.

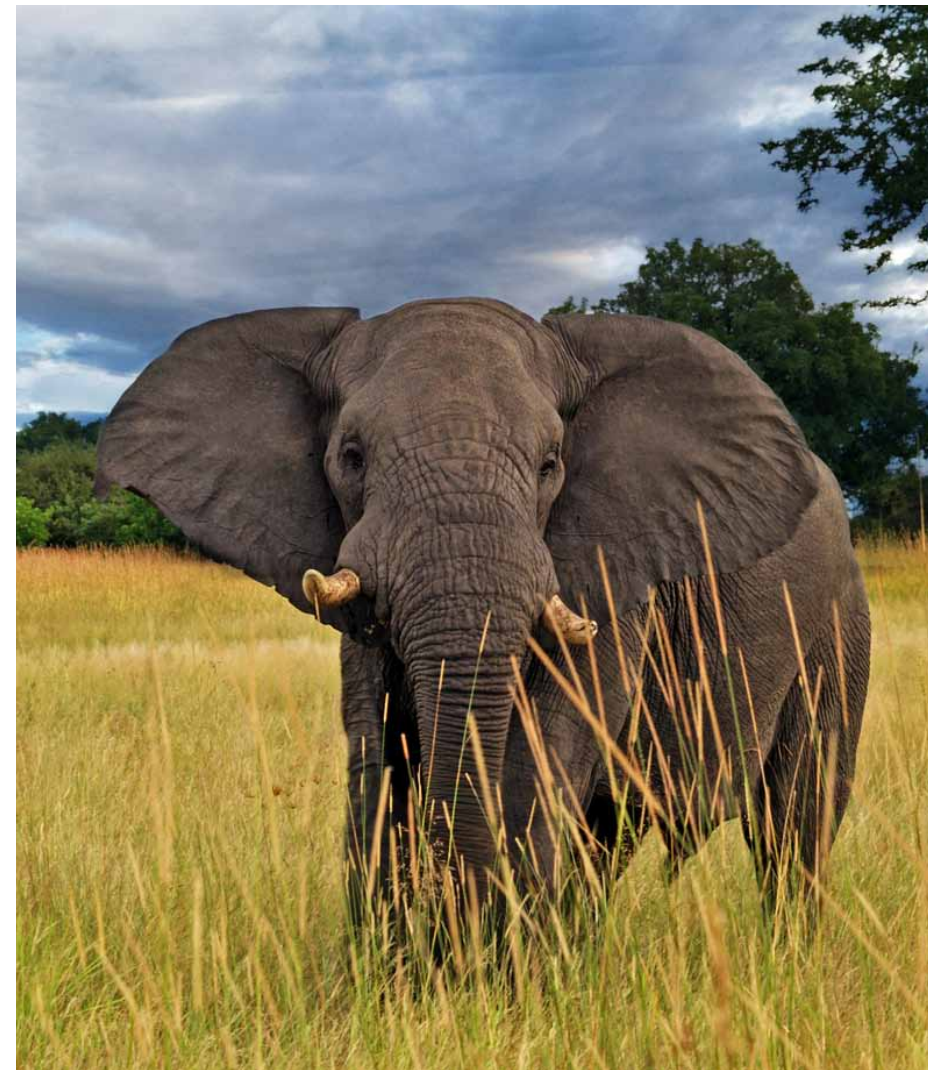
Tigrovi su ugroženi. Populacija divljih tigrova je opala za 97% u poslednjih 100 godina. WWF je bio glavni inicijator „Samita tigrova“, kao inicijative za ostvarenje „Tx2 cilja“.

Masovni nestanak slonova u zabrinjava naučnike

Izveštaj sa snimcima iz vazduha koji je objavljen u Aruši pokazao je zabrinjavajući broj mrtvih slonova u izuzetno vrednom ekosistemu na području Mara - Serengeti. Izbrojano je ukupno 192 ostataka jedinki slonova, od čega je 117 nađeno u Keniji, a 75 u Tanzaniji. Još šokantnije je da je 84% ostataka slonova nađenih u Keniji bilo van Nacionalnog rezervata Masai Mara i svakom su nedostajale kljove.

Ove statistike su alarmirale društva za zaštitu prirode u Keniji i Tanzaniji koja pozivaju vlade ovih zemalja da pojačaju aktivnosti na zaštiti slonova, ali i da nađu rešenje u borbi protiv krivolova. Osim toga, naučnici pozivaju i na bolju zaštitu slonova van zaštićenih područja i uključivanje lokalnih zajednica.

Dve vlade su zainteresovane da sarađuju sa stručnjacima za zaštitu prirode kako bi našli trajna rešenja za najugroženije vrste poput slonova i na nosoroga. Organizacije za zaštitu prirode poput WWF-Svetskog fonda za prirodu sarađuju sa vladama u nalaženju rešenja protiv krivolova, obezbeđuju opremu za sprečavanje krivolova, uključuju lokane zajednice i privatni sektor u kampanje protiv krivolova. Takođe su aktivni u redovnom prebrojavanju slonova, edukaciji, povećanju bezbednosti slonova van zaštićenih područja, smanjenju pretnji i formiranju nacionalnih i

regionalnih baza podataka kako bi se kontrolisale populacije slonova i nosoroga. WWF je identifikovao područje Mau-Mara-Serengeti kao prioritetno i većinu svojih sredstava ulaže u njegovu zaštitu.

Ministar prirodnih resursa i tur-

izma Tanzanije objavio je snimak iz vazduha prebrojanih slonova. Tokom objave, ministar je pozvao na saradnju dve zemlje u borbi protiv krivolova i ilegalne trgovine proizvodima napravljenim od divljih vrsta životinja u ovoj oblasti.

U Izveštaju sa snimcima iz vazduha prebrojano je ukupno 7.535 slonova i 61.896 bivo u ovoj oblasti. Kao rezultat intenzivnih aktivnosti za zaštitu vrsta i staništa opšti trend brojnosti slonova i bivoila na području Mara - Serengeti je rastući: od 2.058 jedinki slona 1986. godine, do 7.535 jedinki 2014. Rast je takođe zabeležen i kod jedinki bizona: od 54.979 (1986) do 61.896 (2014).

Svetski fond za prirodu

Worldwide Fund for Nature (WWF), odnosno Svetski fond za prirodu, jedna je od najvećih, širom sveta priznatih, nezavisnih organizacija, koja se bavi zaštitom prirode i ima skoro pet miliona pristalica i aktivnu globalnu mrežu u više od 100 zemalja. Misija WWF-a je da zaustavi uništavanje životne sredine i da stvori budućnost u kojoj ljudi žive u skladu sa prirodom putem očuvanja svetske biološke raznovrsnosti, održivog korišćenja prirodnih resursa i smanjenja zagađenja i preterane potrošnje.

Više zaštite za ajkule!

Naučnici ukazuju na gubitak populacija ajkula, od čak 90 odsto na pojedinim lokacijama...

Sedam ugroženih vrsta ajkula i raža biće stavljene pod bolju zaštitu donošenjem novih mera protiv ilegalnog i neodrživog ribolova koji je uslovljen međunarodnom trgovinom. WWF - Svetski fond za prirodu pozdravlja ovaj istorijski korak kojim je pet vrsta ajkula i dve vrste raža od 14. septembra zaštićeno Konvencijom o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje flore i faune (CITES).

Trgovina ovim vrstama biće pravno regulisana kako njihov opstanak ne bi bio doveden u pitanje.

- Ajkule su predatori koji su na samom vrhu lanca ishrane i imaju

bitnu ulogu u održavanju „zdravlja“ okeana. Regulisanje trgovine je jako bitno radi očuvanja ovih vrsta, ali i kako bi i sam okean ostao produktivan - naglašava Endi Korniš, rukovodilac zajedničke inicijative za očuvanje ajkula WWF-a i TRAFFIC-a (Globalna mreža za praćenje prometa divlje

flore i faune). Biće zaštićene vrste koje se nalaze na IUCN crvenoj listi ugroženih vrsta: karharinus, kučina, kao i tri vrste čekićare i dve vrste raža. Populacije ajkula širom sveta naglo opadaju, na pojedinim lokalitetima su smanjene za čak 90 odsto.

Ajkule su tražene zbog svojih leđnih peraja, mesa, kože, ulja iz jetre i hrskavice. Međutim, najveću pretnju ipak predstavlja izlov ajkula u azijskim zemljama zbog njihovih leđnih peraja. Peraja karharinusa i čekićare su na ceni, kučina se uglavnom lovi zbog međunarodne trgovine njenim mesom, a raža je izuzetno tražena zbog svojih škrga koje se koriste za proizvodnju lekovitih napitaka u Kini.

Ova odluka će stupiti na snagu godinu i po dana nakon što su države potpisnice CITES Konvencije usvojile odluku.

- Prešli smo dug put kako bi pravno zaštitili ove vrste. Sada je neophodno da se zemlje pripreme za primenu novih mera zaštite - izjavio je dr Kolman O Krioden, stručnjak za divlje vrste biljaka i životinja pri WWF-u.

Ova odluka predstavlja pobjedu

nauke nad politikom, smatra Korniš i dodaje da pravi rad tek predstoji, jer je neophodno da CITES-ova pravila počnu da se primenjuju i da ribarstvo postane održivo.

- Populacije pojedinih vrsta ajkula su već isuviše male da bi se dozvolio bilo kakav ribolov. U takvim slučajevima neophodan je period oporavka kako bi ove ajkule opstale - dodao je Korniš.

Prema izveštaju stručnjaka za ajkule pri IUCN-u (Međunarodna unija za zaštitu prirode) iz 2014. godine, gotovo jedna četvrtina svih vrsta ajkula i raža je na ivici opstanka, što pokazuje da čovek predstavlja mnogo veću pretnju po opstanak ajkula, nego što ajkule mogu ugroziti čoveka.

WWF je organizovao nekoliko kampanja u azijskim zemljama kako bi podstakao kompanije i potrošače da prestanu sa konzumiranjem, kupovinom i prodajom ajkulinih leđnih peraja. Korniš smatra da čak i nakon što CITES regulativa stupa na snagu, još uvek ne postoje „sertifikovana-održiva“ peraja na tržištu, te bi ovi proizvodi trebalo da se izbegavaju.

WWF i TRAFFIC su inicirali zajedničku globalnu inicijativu za očuvanje ajkula kako bi poboljšali regulaciju međunarodne trgovine proizvodima od ajkula i smanjili potrebe potrošača.

Kontakt info

Dodatne informacije potražite na sledećim adresama:

www.panda.org/Serbia FB: i
www.facebook.com/WWFSerbia
TW: twitter.com/WWFinSerbia
WWF Dunavsko-karpatški program u Srbiji:
www.panda.org/serbia

STOLOVI

Kružna tura od grada Magliča

Odlučno društvo planinara odvažilo se da pređe primamljivi greben od utvrđenja ka vrhovima Stolova...

Više puta sam razmišljao kako bi bilo lepo popeti Stolove od srednjevekovnog grada i utvrđenja Maglič, iz doline Ibra. Ovo utvrđenje gledaju putnici koji prolaze putem od Kraljeva ka Ušću i dalje ka Raškoj i Novom Pazaru. Kupasto stenovito utvrđenje je

turistička atrakcija i svakako ovde treba odmoriti i obići grad koji je u srednjem veku bio odbrambeno utvrđenje. Planinarski prohtevi su nešto zahtevniji. Greben što seže od utvrđenja ka vrhovima Stolova je izazovan. Peo sam ga par puta, ali u pauzi na nekom putovanju,

prolazeći stenoviti deo, ali ne i do vrha. Zato mi je bilo drago kad sam pročitao objavu Zorana Vujoševića iz KAOP-a, da hoće da ide ovaj greben do vrha, kao i da se vrati grebenom sa suprotne strane doline rečice Maglaštice. Rado sam se priključio društvu.

Odmah iza utvrđenja, na grebenu je rov koji je nekada očito bio odbrana nezvanim posetio-cima grada. Odatle počinje penjanje, u početku

prohodnog pa sve stenovitijeg grebena, sa pogledima na dolinu Maglaštice, kao i Ibra, na dve strane, kojom vijuga putni pravac. Posle sat vremena penjanja greben postaje sve stenovitiji, naročito sa jednim uzvišenjem gde su stene nabacane i uz njih treba tražiti najbolje pravce kretanja. Za ledima i sa strane je dolina Ibra, kojom vijuga asfaltni put, stešnjen uz reku, a kraj nas je dolina pritoke Maglašnice, oko koje

treba napraviti krug, penjući se spuštajući se. Gledam i prekoputni završni greben, kojim se valja vratiti, ispostavice se ulazeći dublje u noć.

Za ovu turu valja imati lep dan, zbog uživanja u lepim pogledima, kao i solidnu izdržljivost, jer je za penjanje i spuštanje sa grebena potrebno najmanje deset sati hoda. Nama je trebalo nekoliko sati duže i ušli smo u noć. Zato morate biti svesni zahteva koji ovakva akcija

pretpostavlja, posebno što noćno kretanje na ovakvim terenima nosi dodatne rizike.

Izlaskom na kupu Kozarevog brda, savladali smo grebenski stenoviti deo. Dalje se izlazi na šumske staze, gde dominira Velika čuka, najšumovitiji predeo, sve dok se ne izađe na kolski put, koji se preseče, pa nastavi ka Čikeru, koji staza pred vrhom obilazi, pa se spusti na greben koji seže ka vrhu Usovice. Završna kupa

je pred nama, a ne vidimo je. Magla je ovaj put sakrila objekte na vrhu, tako da ih samo naziremo, iako smo na par koraka udaljeni.

Valja se potom vratiti, drugim pravcem, kroz šume naći ivicu grebena što razdvaja kanjon reke Maglaštice i ostali prostor. Ovo spuštanje nije ništa manje zanimljivo od ranijeg penjanja. Izduženi vrat grebeske veze ima slikovit naziv Greda, koji u šumi trba pronaći, a tamo dalje gde valja gubiti visinu vršak je Klečak, tu valja kleknuti i uzeti vazduha. Smenjuju se grebanski valovi, kupe, vršci, na momente travnati delovi, držeći se ivice kanjona. Sve vreme bez staze, a na kraju treba naći mogućnost silaska. U noći to nije bilo jednostavno, niti preporučivo. Ipak svi su bili zadovoljni doživljenim i viđenim. Zaista je to bila neobična planinarska avantura.

PLANINOM

*knjiga vodič,
drugo prošireno izdanje*
Autor: Tomica Delibašić

O planinama Crne Gore i Srbije, opisi planina i staza, poziv na literaturu, brojne potrebne podatke, uz deo o planinarenju uopšte, šta planinar treba da zna i na šta da obrati pažnju.

Po pristupačnoj ceni od
500 dinara, pouzećem, sa
troškovima slanja
700 dinara.

Više detalja o uslovima
poručivanja i kupovine:
www.tomica-planinom.com

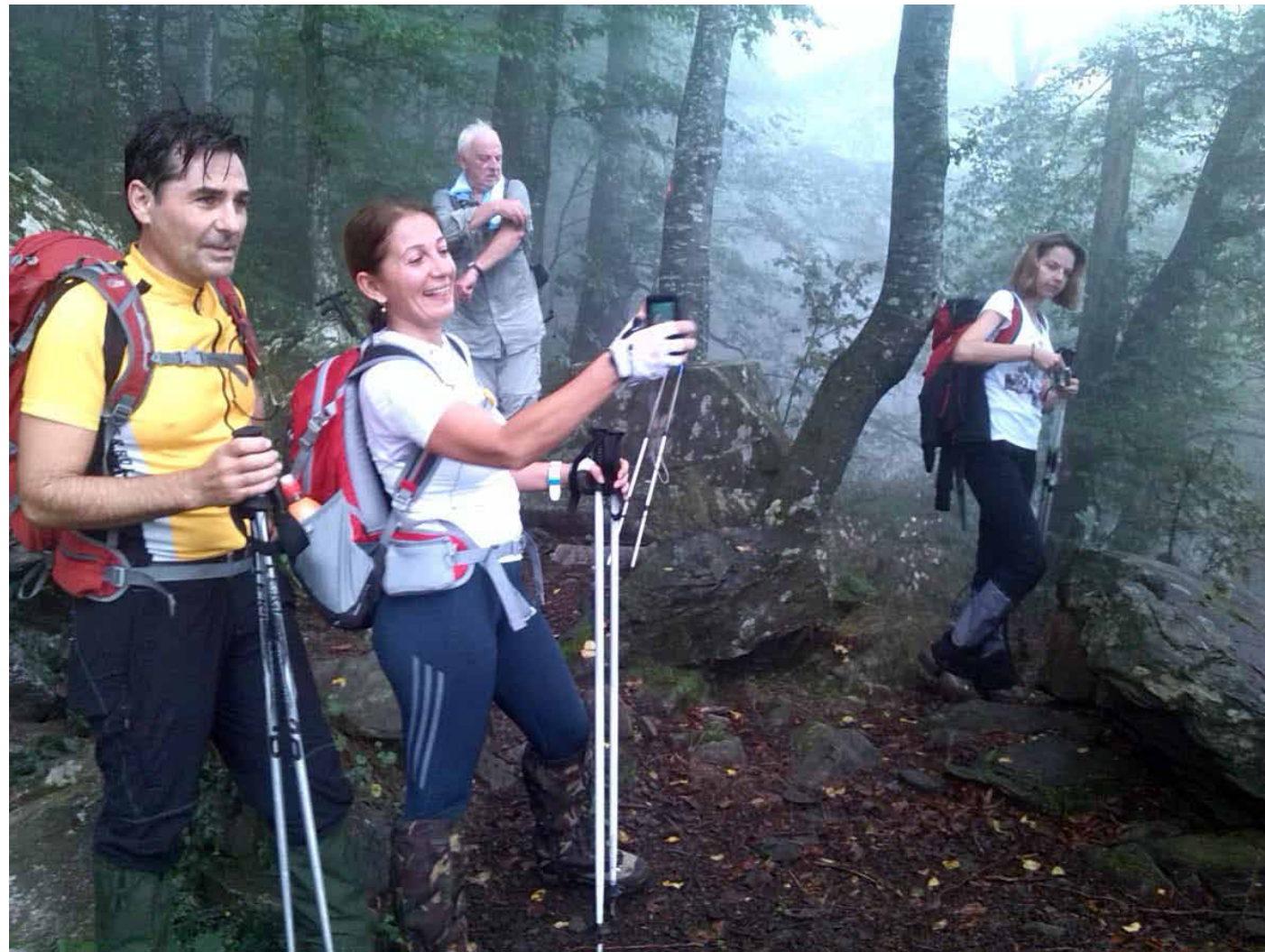
E-mail:

tdelibasic@ptt.rs

Telefon autora:

+381(0)64-245-22-37

JASTREBAC

Beogradski planinari istraživali su lepote najšumovitije planine u **Srbiji** i uživali u hirovima leta...

Kako taj petak zna da boli! Kad pritisak zaposlene nedelje počne da izbija po venama, samo se pojavi riječ koja planinu znači: „Jastrebac”. Malo ih je za nju čulo, još manje krstarilo stazama koje se ukrštaju sa tek rođenom dugom. Tako malo nas je i krenulo put Kruševca i planine koja ga grli. Biješe film: „Dvanaest žigosanih”... Da, svi su dobili pečate u planinarsku

knjižicu. Stigosmo u 21 h pred planinarski dom. Čika Rile na tarasi čeka i suče brk: „Dobro, bre, Branislave, gde stel? Ugreja se ovo zaječarsko!” Ubrzano se smjestismo po legendarnim sobama. Lomnica huči kao da se sprema za nastup! Malo razmjenjenih rečenica i dogovor za sutra! Jastrebačka noć nas zagrlj skroz...

Subota se odmotavala kao alu folija... Siva, pro hladna i vrlo vlažna. Doručak je dao toplu notu. U 9 h je proplanak ispred doma bio zeleni podstrek za uspon. A uspon se kretao ka Beloj steni! Preko Dobrih voda, Mirčetove česme, Sokolovog kamena... Na najljepšem dijelu staze grozan pir motornih testera i

Srbija
Pinom je obeležena približna pozicija lokacija koji se pominju u tekstu.

bagera! Sve što je bilo lijepo, samo će se pamtiti. Kasapi na djelu! Sve što je moglo, isječeno je, probijeno je, razrovljeno je... i ostavljeno... Stabla sa markacijom i bez nje, grane na sve strane, staza potpuno blokirana... „Srbija šume” u nastupu odvratne bahatosti! Neko reče da im

vrijedno viđenja. Uvijek zapaljena svijeća ispred zdanja podignutog usred šume, na proplanku, skrajnutog od Turaka, u 14. vijeku. Ipak, rušenog toliko puta, ali podignutog na originalnim temeljima... Mostić preko riječice Gračanice, ispod brda Gradac, vodi direktno pred ulaz jedne priče koja traje vijekovima...

Nazad u dom. Rile skuvao pasulj! Gospođa Bilja ga iz sjenke začinila. Tanjiri su se vrhom hvalili!

Pred večer, skupismo nešto granja. Proplanak se šminkao za večernji izlazak. Mladi Aleksandar se pretvarao u „Crvenog Kmera”! Sav maskiran i pozitivan, sa društvom je napravio postolje za indijansku lomaču. Nismo imali ništa za žrtvu bogovima, ali smo se lijepo grijali i čavrljali uz logorsku vatru...

Čak je i mjesec namigivao preko Stracimira, škropeći zlatom skromni proplanak...

Nedelja. Svanula tako da me prepade! Kako ti da se pomaljaš iza subote, tako brzo!? Dobro, hajde! „Rile, kafa, može?”

„Može, ako ćeš je skuvati!” Eto belaja!

Predivni čika Đole se dade tog jutra u borbu sa maglom i kupinom! Vodio nas je stazom koju je uz put i markirao, sve do spomenika, dignutog u čast streljanim mladim ljudima iz Gornje Jošanice i okolnih sela. Bugari streljali 22 za odmazdu. Na bliskom mjestu još 20. Planina čuva njihove kosti. Kažu da su stotine rasure po rovovima. Jastrebačke šume sve pamte!

ističe ugovor, uskoro, pa da iskoriste što više... Najšumovitiju planinu na Balkanu ranjavaju kao i ostale! Valjda se u srcu Jastrepca više se osjeti! Ograđeno lovište u širini od 14 km. Ko je tu zvijer? Ko se od koga ograđuje!? Magla nas sve prekri...

Ostatak staze, serpentinjski vijugav, ušuškani lišćem i staslim gljivama. Stijene prekrivene mahovinom, kao zelenom posteljinom... Sokolov kamen se otvori. Magla zatvori vidik. Riječi je pomalo kidaju.

Do Bijele stijene ima još hodanja kroz sivo. Desno zove staza za

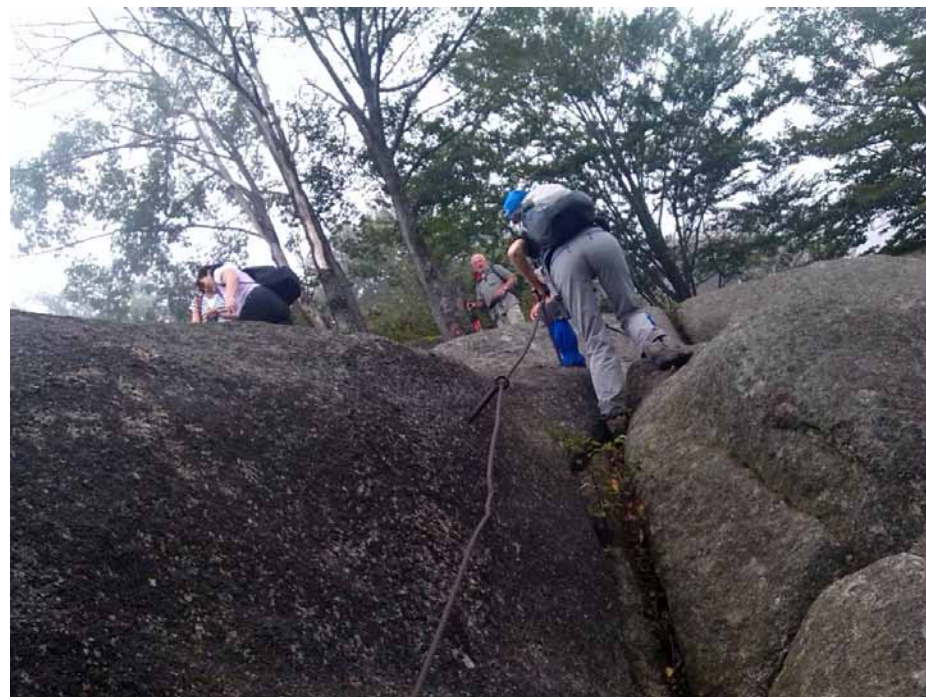
Zmajevac... Drugi put. Ništa se ne vidi, osim plavih očiju jedne Vesne. Do vrha, još malo. Jelena je imala krštenje za prvi vrh... Štapom po guzi. Zabezeknuto me pogledala, kad sam joj rekao da je to planinarski običaj. Nije me lupila za uzvrat!

Naravno, silazak je uvijek brži. Povremeno se otezalo kroz kapi magle: „Branislave, čekajte nas!”

Čekam vas, planinarke! Evo tu sam, na uglu...

Prije ručka, siđosmo do doma. Ekstremnih osam krenulo je do Ravništa i crkvice Sv. Petke. Uvijek

Od spomenika do „Majorove česme” prođosmo kroz sunčane niti. Pomalo su razbijale maglu i oblake. Točimo vodu, malo se odmaramo, pa nastavak do „Beli-jeve kolibe”. „Srbija šume” stigle i do njega! Čovjek koji je odavno pobjegao iz grada i napravio „Beli-jevu kolibu”, odjednom se našao u razvaljenoj šumi. Čak se i ne buni. Ma, ne komentariše! Sazdan od 84 godine, sazdao je Jastrebac stazama ukrštenim i markiranim. Od drvenog ležaja ispod tri Jele, sagra-

dio je sa prijateljima čitav kompleks, šumsku bajku, sa ljetnom kuhinjom, kupatilom, sušnicom, ostavom... Zatečen ispred svoje kolibe, samo se osvrnu i reče: „Pobedaši!? Lepo je da ste došli!”

Krenusmo ka Mečijim stenama. I taj pravac je rovio bager! Sjekla tes-tera i ostavila bijes mašine oko sebe! Ipak, malo dalje se mazila kupina sa našim kamašnjama. Do Mečijih stena, skoro jedan sat. Vrijedilo je to probijanje! Kao kroz džunglu. Nešto lakše nego prema spomeniku, kada

je Đole mahao mačetom! Amazon u Jastrebcu?

Mečije stene se otvarahu polako... Redovna, otvorena izložba, božijih radova u kamenu! Jedna od prilika kada shvatiš i potvrdiš da si samo mali primjerak ljudske vrste... Mada, oči su upijale sve.

Potom, po malo dosadni silazak do Mirčetove česme, pa još malo do doma...

Na terasi nas dočekuje Rile! „Odmah na ručak! Ako se krompir ohladi, će bude bruka!”

Spasismo se bruke! Krompir zapečen u keramici, gulaš kivan u ogromnoj šerpi, supa preko kašike, dok salata se opušta u sirčetnoj lokvi...

Prije 16 h se spakovasmo i rančevi bjehu ubačeni u gepek. Rekoh vozaču Draganu: „Uspori malo do

Kruševca!” Stigli smo za 20 minuta!

Obilazak Lazarevog grada i crkve Lazarice je trajao baš pola sata. Svaki put, kao da je prvi. Čovjek iz kućice svijeća nam je ispričao priču. Imao je šta da ispriča!

Ubrzo smo ponovo na tepacirama sjedištima. Polazeći ka Čičevcu, od-

lazimo od Jastrebcu. Onako mrk, ta-man šumom, širio se sa poslednjim zracima, njemu poznatog drugara - Sunca.

DOPIŠNIK IZ DŽEPOVA PRIRODE:
BRANISLAV MAK LJENOV IĆ
FOTO: VLADIMIR GAJIĆ,
BRANISLAV MAK LJENOV IĆ

TALI - Hod po oblacima

Sredinom jula **PD „Jelenak“** izveo najzahtevniju visokogorsku akciju planiranu za ovu godinu, u odličnoj organizaciji Dragana Đerića - Dere...

Dvadesetak planinara iz Pančeva i Beograda se u večernjim časovima 17. 7. zaputilo ka Kolašinu. Cilj je bila planina Tali, čija piramida

Crna Gora
Pinom je
obeležena
približna
pozicija
lokacije opisane
u tekstu.

dominira vidikom kad se od Kolašina krene ka Podgorici magistralom. Dok po noći gazimo kilometre, opet me muči pitanje: da li ću se i sa ovog putovanja

vratiti neudata? Savetuju me da je najsigurnije da ćutim i da će možda imati sreće da me u nekom selu zamene za magarca koji će nositi stvari...

Na odvajanje ka selu Osreci stižemo u ranim jutarnjim časovima. Srdačno nas dočekuje naš domaćin, lokalni vodič i odličan poznavalac ovog kraja, Vule Jovanović, bez čijeg iskustva se izuzetno opasan uspon na Tali ne može zamisliti. Iz magle i oblaka štrče vrhovi obližnje Sinjajevine, negde u dubini huči Morača. Dok polako izlazi sunce, budimo se u ovom bajkovitom

ambijentu i penjemo beskrajnim serpentinama dva sata ka katinu Ropušnica, gde će biti naš kamp. Ubrzo se ovaj naporni uspon nagrađuje čudesnim pogledom na čitav pojas Moračkih planina. Sad našim vidikom dominira Tali, veoma strma planina, sva prošarana kamenim obručima... Pretpostavljam da je izazovna onima koji u savladavanju njenih vertikalna vide vrhunsko uživanje. Njenu čaroliju ću tek kasnije otkriti...

Nakon postavljanja šatora, krećemo ka vrhu Vojnovac (2.069 m), koji je planiran za

prvi dan. Prema legendi, ime je dobio po prelepom momku Vojinu, koga je ubila aždaja iz Manitog jezera. Na ovim visinama, gde sve deluje bajkovito, legende i stvarnost se stapaju u jedno i prepliću do te mere, da ih je nemoguće razdvojiti. Upoznajemo se sa terenom, koji je pretežno kamenit i travnat, staze su uzane i potreban je oprez pri svakom koraku. Osnovu reljefa čini kamenje, koje se javlja u mnoštvu neobičnih oblika. Dok hodamo po stenama koje deluju kao da su nekada bile u tečnom stanju, sa veli-

kim procepima između koraka, pažnju nam privlači pomalo neupadljiva tabla. Mesto na kome se nalazimo nosi zlokoban naziv - Đavolje ploče. Odmah smo se setili da je tu život završio član našeg kluba, Pančevac Vid Novaković, alpinista i strastveni planinar. Zastajemo i ostavljamo cveće kraj obeležja, gde je tog 28. 7. 1999. godine pao posle jednog sekunda nepažnje... To nas je pripremiло za sutrašnji uspon na Tali, čije su litice gotovo vertikalne, stene krušljive, a trava klizava. Kad nam je vodič pokazao kuda ćemo se popeti,

mnogi su mislili da se šali... To je gotovo vertikalni usek u planini kojim se direktno izlazi na vrh.

Usput od Vuleta slušamo zanimljive priče, iz kojih izbija povezanost sa ovim terenom od detinjstva - glavni junaci su medved, zmija i čovek. Teren po kome hodamo je izuzetno opasan, svaki kamen je pokre-

tan, koristimo sve što možemo da savladamo vertikalne litice. Ili, kako je Kolet posle to duhovito definisala: na vrhu prvo čistimo nokte od trave i zemlje... i zube od hvatanja za vetar! Uz pomoć sjajnih vodiča, Đere i Vuleta, uspešno smo se popeli na sva tri vrha - Kule (2.068 m), Kokošija glava (2.063 m) i Ruda

glavica (2.020 m). Spustili smo se i do Zmajeve jame. Prema legendi, zmaj je na tom mestu udario krilo i u planini otvorio sasvim uzani prolaz koji vodi sa jedne na drugu stranu. Prema predanju, onaj ko prođe kroz ovu jamu, imaće sreće naredne tri godine. Nisam sklona sujeverju, a nije mi se ni provlačilo kroz

stenje. Samo sam se slikala na ulazu, a kad sam izašla... dogodilo se čudo! Uveče smo sumirali utiske uz planinarsku večeru - kolašinski krompir i ovčiji sir sa katuna.

Treći dan je bio rezervisan za uspon na Lukanje čelo (2.047 m), koji je tehnički manje zahtevan i sa koga se

pruža fantastičan pogled na skoro sve vrhove Crne Gore - u oblacima su dominirali vrhovi Komova, Prokletija, Durmitora i Sinjajevine. Akcija je uspešno okončana u kasnim večernjim časovima, uz mnogo druženja, nezaboravnih trenutaka i zadržljivajućih pejzaža. A ja sam se konačno vratila udata...

Dugo ćemo pamtiti ovu akciju, a najveća zahvalnost pripada organizatoru i vodiču Draganu Đeriću-Đeri, kome je ovo bila akcija prvenac. Hvala Vuletu na gostoprimstvu, beskrajnom strpljenju, zanimljivim pričama, krompiru i još mnogo čemu! Hvala Bogu koji nas je sačuvao! SANJA TRAJKOSKA

Nema većeg gušta od tušta

Naučite da prepoznate, uberete i upotrebite samoniklo jestivo i lekovito bilje, upoznajte raskoš sveta šumskih pečurki... U ovom broju upoznajte biljku **tušt**...

Tušt (*Portulaca oleracea*) poznat je i pod nazivima ledena trava, portulak... Ne kaže se uzalud da „nema većeg gušta od tušta“, jer je besplatna vrhunska hrana i lek!

OPIS: Jednogodišnji korov (napast u baštama), sa zvezdasto, po zemlji, raspoređenim mesnatim

(sočnim), krtim i svetlozelenim do crvenkastim stabljikama, koje izrastu do oko 30 cm dužine. Prema vrhu (kraju) stabljike se parno granaju u pazuhu listova, a grane, opet neretko na još po neki par grančica. Direktno sa stabljike izrastaju svetlo zeleni, obrnuto jajasti, mesnati i sočni parovi listova, koji su skoro bez peteljke (sedeći). Od jula do oktobra, u pazuhu listova izbiju male cvetne grančice na kojima se nađu sitni žućkasti i zvezdasti cvetići, posle kojih sazru vrlo sitne crne semenke.

STANIŠTA: Poreklo tušta su Kina i Indija, a sada se može smatrati kosmopolitskom biljkom. Najčešće se može naći na mestima gde se okopava, a to su bašte, vinogradi i sl. Raste i u slobodnoj prirodi, na plodnim

Radenko Lazić

VIŠE INFORMACIJA O KONCEPTU ISHRANA IZ PRIRODE „SREMUŠ“ MOŽETE PRONAĆI NA: WWW.SREMUS.ORG

i peskovitim mestima, kao veoma bujne jedinke sa po nekoliko zvezdasto raspoređenih grančica. Beograd je preko leta pun ove biljke, od žardinjera do travnjaka oko ulica i pored zgrada (naravno odatle nije za upotrebu). Tušt nije biljka velikih visina, tako da ga na visokim planinama ne treba tražiti.

BERE SE: Kod tušta se bere cela nadzemna biljka. Treba voditi računa da se stariji listovi, sa belim tačkama na sebi, odbace, jer takvi nisu preporučljivi za upotrebu u ishrani. Zbog velike količine vode (preko 90%), tušt nije biljka koju treba sušiti.

SADRŽI: U 100 grama sveže biljke ima: 20 - 50 mg askorbinske kiseline, karotina = do 5 mg, a od nutritivnih sastojaka ima: belančevina = do 2,2 %, masti = do 0,4 %, ugljenih hidrata = do 2,2 %, a niskokaloričan je. Tušt je veoma bogat vodom: 92 - 95%. Ima dosta gvožđa, kalcijuma, fosfora... Riznica je omega - 3 masnih kiselina (300 - 400 mg). Prirodni je antipurgativ, anti skorbut, diuretik, tonikum...

OPREZ: Ako se biljka dobro upozna, kod sakupljanja tušta oprez nije neophodan. Kod korišćenja tušta, osobe sa visokim krvnim pritiskom treba opreznije da je koriste, a ima indicija da trudnice, u toku trudnoće, ne bi trebalo da koriste tušt.

UPOTREBA U ISHRANI

Nekad mnogo cenjena biljka u ishrani, danas skoro potpuno zaboravljena. Još od doba faraona, pa na ovamo, ljudi su znali za nju, gajili je i koristili kao hranu. Danas ima tretman samonikle jestive biljke, a mi u „SREMUŠ“-u smo je svrstali u grupu neutralnih biljaka, iako osobe sa visokim pritiskom treba malo opreznije da je koriste, jer blago podiže pritisak (adrenalin iz bašte - sužava krvne sudove). Ima blago kiselkast i slankast ukus. Jede se i u svežem stanju (odbaciti listove sa belim tačkama) i to cela nadzemna biljka. Kao takva odlična je za sveže salate - samostalno ili u mešanim salatama, a za opšte SJB mešavine veoma je zahvalna (čorbe, supe, variva, pite zeljanice, zeleni „SREMUŠ“ hleb, zelene „SREMUŠ“ šnicle... Stabljika tušta se lako lomi, pa se lomljenjem (sa grančicama i listovima) može usitniti i ukiseliti za zimu - po receptu krastavčića. Sitno crno seme može da se osuši, samelje i meša u brašno za hleb. Ne bi bila greška da je u smislu jestivosti tretiramo i kao začinsku, pa i lekovitu biljku.

UPOTREBA U LEČENJU

Otkriveno je da tušt blago sužava krvne sudove, pa tako blago podiže pritisak - slično adrenalinu, što je i dobro za one koji imaju nizak pritisak. U narodnoj medicini tušt se preporučuje kao antigljivično, antimikrobno, antiskorbutivno sredstvo, a kao biljka koja raste u prirodnom ambijentu - bez „pomoći“ čoveka, može se smatrati veoma zdravom. Pomaže kod zatvora, upala bubrega i mokraćnog mehura, koristi se kao sastavni deo laksativnih mešavina.

REKLI SU O SREMUŠU

NI JEDNA BILJKA NA ZEMLJI NIJE TAKO DELOTVORNA ZA ČIŠĆENJE ŽELUCA, CREVA I KRVI KAO DIVLJI LUK

RECEPTI OD TUŠTA

SALATA: dosta mladih izdanaka tušta oprati, ocediti pa usitniti lomljenjem (može se pre toga blanširati u slanoj vodi), dodati usitnjenog belog luka (može i crni), ulje, sirće i biber, promešati i poslužiti - kao salatu ili prilog.

TURŠIJA OD TUŠTA: Tušt kratko blanširati u slanoj vodi i ostaviti ga u tegle po receptu kiselih krastavčića.

KUVANO VINO: Seme tušta prokuvati u vinu i davati deci protiv raznih parazita u crevima.

SVEŽI SOK: klasično ceđenje biljke u sveži sok, pa pomešati sa malo vode, meda ili drugim ceđenim sokovima - odlično sredstvo za sve što je navedeno za tušt.

ZAPEČENI KROMPIR SA TUŠTOM: Oljušten krompir izrezati na polutke, dodati svežeg opranog tušta, kisele pavlake, ostalih začina - po izboru i zapeći u rerni.

JOŠ PO NEŠTO O TUŠTU

- Biljka je kao jestiva i lekovita poznata u praksi drevne Kine, u doba faraona, kod starih Grka i Rimljana...
- Tušt je (kao hrana) poznat i kao sredstvo protiv raznih parazita u crevima, kod tzv. „vrućih bolesti“ (jetra)...
- Tušt je nekada korišćen i kao sredstvo protiv velikih seksualnih potreba.
- Neka vas ne iznenadi puna žardinjera tušta u bilo kojoj gradskoj ulici, u ovo doba.
- Suve semenke od tušta mogu se samleti u prašak, pa dodavati raznim jelima, kašama, pecivima...

Novinarnica – sve novine na jednom mestu

ČITAJTE NAŠE NAJNOVIJE IZDANJE NA SAJTU WWW.NOVINARNICA.NET

Nova izdanja časopisa „Moja planeta” od sada će moći da se čitaju i putem internet portala www.novinarnica.net. Saradnjom sa portalom Novinarnica, na kome se nalazi sva dnevna štampa, kao i razni nedeljnici, časopisi iz Srbije i regiona, želeli smo da unapredimo odnos prema našim čitaocima i da im omogućimo da čitaju naše novine bilo kad i bilo gde, tako što će putem kratke procedure, otvaranja naloga biti u mogućnosti ne samo da čitaju, već i da čuvaju i prave sopstvenu arhivu interesantnih tekstova na internet stranici Novinarnice.

Novinarnica predstavlja prodaju ili besplatno čitanje novina u elektronskom formatu, u zavisnosti od vrste izdanja, ne gubeći na originalnosti, zadržavajući isti izgled, kao i sadržaj. Na ovaj način izašlo se u susret potrebama savremenog načina života koje nameće brz protok informacija, ali u isto vreme zadržao se kvalitet, koji štampani mediji nude čitaocima, u odnosu na kratke vesti i sadržaje koje nude razni internet portali informativnog karaktera.

Novinarnica je prvi i jedini portal ovog tipa u Srbiji koji ima za cilj da na jednom mestu korisnicima

interneta omogući pristup i čitanje svih štampanih medija koji se izdaju u Srbiji iz različitih oblasti, kako nacionalnog, tako i lokalnog karaktera. Ako želite da saznate, kakva je situacija u vašem rodnom gradu, da li je pametno ulagati u nekretnine, gde kupiti venčanicu i kako organizovati venčanje, kakva je aktuelna politička situacija u zemlji, nešto više o muzici, fotografiji, umetnosti, koja je najpopularnija dijeta ove sezone, šta rade poznate ličnosti, kako opremiti stan i tako dalje, sve to može se naći na jednom mestu, u izdanjima dostupnim na portalu www.novinarnica.net. Novinarnica pokriva 90% štampanih medija u Srbiji, najrazličitijih oblasti, dnevne novine, nedeljnice, političke, ekonomske, stručne, lifestyle časopise, itd što čitaocima omogućava brzu pretragu sadržaja i tema koji ih interesuju. Osim ove prednosti, svih novina na jednom mestu, Novinarnica nudi jednostavnu i brzu upotrebu sadržaja sajta, arhivu koja je konstantno na raspolaganju, ali i jeftinija izdanja u odnosu na štampane medije. Ako želite da budete informisani i da budete u toku koristite sajt Novinarnice.